



Leidimas  
lietuvių kalba

## Informacija ir pranešimai

60 metai

2017 m. balandžio 21 d.

### Turinys

#### I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

##### NUOMONĖS

##### Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

##### 522-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2017 m. sausio 25–26 d.

2017/C 125/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Bendrajai rinkai kylantys pavojai ir kliūtys“ (nuomonė savo iniciatyva) . . . . .	1
2017/C 125/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pradedamos konsultacijos dėl Europos socialinių teisių ramsčio“ [COM (2016) 127 final] . . . . .	10

#### III Parengiamieji aktai

##### EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

##### 522-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2017 m. sausio 25–26 d.

2017/C 125/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendroje skaitmeninėje rinkoje“ [COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)] ir dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos naudojimosi autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, taikytinomis tam tikroms transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamoms programoms bei retransliuojamoms televizijos ir radijo programoms, taisyklės“ [COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)], ir dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo“ [COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)] . . . . .	27
---------------	--	----

2017/C 125/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma aviacijos saugumo tikrinimo įrangos sertifikavimo Europos Sąjungoje sistema“ (COM(2016) 491 <i>final</i> – 2016/0236 (COD)) . . . . .	34
2017/C 125/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistema ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 516/2014“ [COM(2016) 468 <i>final</i> – 2016/0225 COD] . . . . .	40
2017/C 125/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija)“ [COM(2016) 411 <i>final</i> – 2016/019 (CNS)] . . . . .	46
2017/C 125/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę““ [COM(2016) 587 <i>final</i> ] . . . . .	51
2017/C 125/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija)“ [COM(2016) 590 <i>final</i> – 2016/0288 (COD)] . . . . .	56
2017/C 125/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos įsteigimo“ [COM(2016) 591 <i>final</i> – 2016/0286 (COD)] . . . . .	65
2017/C 125/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014 nuostatos dėl interneto ryšio vietos bendruomenėse rėmimo“ [COM(2016) 589 <i>final</i> – 2016/0287 (COD)] . . . . .	69
2017/C 125/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos 5G veiksmų planas“ [COM(2016) 588 <i>final</i> ] . . . . .	74
2017/C 125/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių bendrai vykdomoje Viduržemio jūros regiono mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystėje (PRIMA)“ [COM(2016) 662 <i>final</i> - 2016/0325 (COD)] . . . . .	80

## I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

## NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ  
KOMITETAS

522-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2017 M. SAUSIO 25–26 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Bendrajai rinkai kylantys pavojai ir kliūtys“**

**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2017/C 125/01)

Pranešėjas **Oliver RÖPKE**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2016 1 21
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 13
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	166/62/8

### 1. Išvados ir pasiūlymai

1.1 Bendrosios rinkos sukūrimas yra svarbus pasiekimas ir vienas svarbiausių Europos integracijos elementų. Ji turėtų būti Europos klestėjimo kertinis akmuo. Euro įvedimas euro zonoje ir Šengeno susitarimas buvo labai svarbūs kuriant bendrąją rinką. Tačiau ir vienas, ir kitas patiria vis didėjantį spaudimą iš dalies dėl trumparegiškų nacionalinių interesų, dėl kurių didelė dalis Europos gyventojų iš dalies dėl realių priešasčių vis labiau abejoja jų naudingumu.

1.2 EESRK visada rėmė veiksmus, skatinančius laisvą prekių, paslaugų, kapitalo, mokėjimų ir žmonių judėjimą ir būtinas pusiausvyros tarp ekonominės, socialinės ir aplinkos politikos išlaikymą. Būtina toliau eiti ekonominės ir socialinės valstybių narių konvergencijos keliu.

1.3 Siekiant toliau plėtoti bendrąją rinką, būtina pašalinti bereikalingas kliūtis, kad būtų užtikrintas augimas, darbo vietų kūrimas, ilgalaikis klestėjimas ir labai konkurencinga socialinės rinkos ekonomika. Labai svarbu yra rinkos tokios rinkos kliūtys kaip nepakankamas kvalifikacijų ir diplomų pripažinimas, techniniai apribojimai vietos lygmeniu, reguliavimo kliūtys dėl nacionalinių teisės aktų skirtumų, nepakankamas e. valdžios sprendimų ES lygmeniu koordinavimas.

1.4 EESRK yra susirūpinęs, kad po finansų krizės ES bendroji rinka beveik neaugo. Euro zonos ekonomika 2008–2015 m. laikotarpiu praktiškai susitraukė 1,6 proc. Priešingai, kiti ekonominiai regionai, tokie kaip JAV, Australija ir Japonija, smarkiai pralenkė ES vidaus paklausos ir augimo požiūriu. Todėl būtini aktyvūs veiksmai, kad Europa grįžtų prie strategijos „Europa 2020“ politikos tikslų.

1.5 EESRK dar kartą pabrėžia tarpvalstybinio verslo ir darbuotojų mobilumo svarbą. Tačiau, neturėtų būti ignoruojama tai, kad bendrosios rinkos principai susilaukia kur kas mažesnio didelės dalies gyventojų palaikymo. Viena iš priežasčių yra ta, kad didėja su tarpvalstybinio paslaugų teikimu susijusi darbo užmokesčio ir socialinio dempingo rizika. Didelė piktnaudžiavimo rizika labai mažina Europos darbuotojų ir sąžiningų bendrovių pasitikėjimą vidaus rinka.

1.6 Reikia imtis ryžtingų veiksmų siekiant kovoti su šiomis tendencijomis, taip pat svarbu verslo interesais užtikrinti sąžiningą konkurenciją. Kai vykdoma tarpvalstybinė veikla, gerai veikianti bendroji rinka turi atitikti Europos ir nacionalinius teisės aktus. Būtent dėl šios priežasties dauguma EESRK narių remia visas pastangas užtikrinti, kad ES už tą patį darbą toje pačioje vietoje būtų mokamas toks pat darbo užmokestis, kaip kad ragina Komisijos Pirmininkas Jean-Claude Juncker.

1.7 Nors bendroji rinka turi tvirtą socialinį pagrindą SESV ir ES antrinės teisės aktuose, reikėtų pagalvoti, kaip nustatyti geresnę pusiausvyrą tarp pagrindinių socialinių teisių ir rinkos laisvių pirminėje teisėje. Tokio žingsnio tikslas būtų spręsti daugelio žmonių, vis labiau manančių, kad jų socialiniai interesai ir reikalavimai nėra tinkamai apsaugoti bendrojoje rinkoje, nepasitenkinimo problemą.

1.8 Iš esmės EESRK palankiai vertina pastangas patikrinti ES teisės poveikį veiksmingumui. Ši iniciatyva galėtų vaidinti svarbų vaidmenį mažinant bereikalingas reguliavimo sąnaudas, kurios susidaro, kai toje pačioje vietovėje taikomos skirtingos nacionalinės ar regioninės taisyklės. Turėtų būti patikrintas suderintų teisės aktų būtinumas, ypač MVĮ interesais. EESRK dar kartą pabrėžia, kad, jo nuomone, aukšti vartotojų apsaugos standartai nėra nereikalinga našta.

1.9 EESRK pabrėžia, jog jis mano, kad bendroji skaitmeninė rinka, atsižvelgiant į jos augimo potencialą, turėtų būti politikos prioritetas. Esamas teisinis netikrumas užimtumo, ekonomikos ir vartotojų srityse, turi būti nagrinėjami ir nedelsiant pašalinti. Kad būtų panaikintos reguliavimo spragos, Komisija turėtų įgyvendinti aiškų teisinį pagrindą, skirtą naujoms ekonomikos formoms ir naujiems verslo modeliams, įskaitant įvairias dalijimosi ekonomikos formas, bendrojoje rinkoje. Turi būti visapusiškai laikomasi galiojančių teisės aktų, dedant specialias pastangas vartotojų ir darbuotojų teisėms, taip pat sąžiningai konkurencijai apginti.

1.10 Svarbus darbotvarkės klausimas turi būti ir kapitalo rinkų sąjungos kūrimas, nes su ja susijęs veiksmingesnis kapitalo paskirstymas gali daryti teigiamą poveikį tiek ekonomikai ir užimtumui, tiek vartotojams. Dėl tam tikrų naujausių pokyčių, pavyzdžiui, „Brexit“, neturi būti nepagrįstai atidedamas šių planų įgyvendinimas ar jam trukdoma.

1.11 EESRK pakartoja savo nuomonę, kad reguliavimo spragos mokesčių politikoje lemia nesąžiningą konkurenciją bendrojoje rinkoje. Todėl jis remia perėjimą prie bendros konsoliduotosios pelno mokesčio bazės, informacijos atskleidimo pagal valstybę reikalavimą, taip pat nuolatines pastangas kovoti su mokesčių vengimu ir mokesčių rojais. Bendro minimalaus pelno mokesčio tarifo įdiegimas galėtų naudingai papildyti šias iniciatyvas ir užkirsti kelią varžymuisi dėl mažiausio mokesčio tarifo.

1.12 Viešosios paslaugos, dar vadinamos visuotinės svarbos paslaugomis, atlieka pagrindinį vaidmenį socialinėje rinkos ekonomikoje ir yra itin svarbios visuomenei. Visuotinės svarbos paslaugos ištrauktos į bendras ES vertybes, kurios yra svarbios puoselėjant socialinę ir teritorinę sanglaudą.

1.13 Į šį socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinimo vaidmenį turėtų būti atsižvelgta kaip į „principus ir sąlygas“, kuriuos ES gali nustatyti šioms paslaugoms. Atsižvelgdamas į planuojamą Paslaugų direktyvos reformą, EESRK atkreipia dėmesį į ES sutarties Protokolą Nr. 26 dėl visuotinės svarbos paslaugų, kuriame nurodoma, kad valstybių narių nacionalinėms, regioninėms ir vietos valdžios institucijoms suteikiama daug veiksmų laisvės visuotinės ekonominės svarbos paslaugų srityje.

1.14 Įvairios priemonės, kurių reikia kovojant su nesąžiningų viešųjų pirkimų praktika, dėl kurios pateikiami teisingo standarto neatitinkantys pasiūlymai, dažnai neatitinka minimalaus darbo užmokesčio reikalavimų, galiojančių pagal atitinkamas nacionalines teisės nuostatas ir praktiką, ir daugeliu atvejų dėl to nurodomas didelis sąnaudų perviršis. Ypač turi būti užtikrintas geriausias pasiūlytos kainos bei paslaugos ir sąnaudų perviršio, kuris gali atsirasti vėlesniu etapu, skaidrumas. Tikslas turi būti laikytis geriausio, o ne pigiausio pasiūlymo principo.

## 2. Bendrosios rinkos iššūkiai

2.1 Įgyvendinant Europos integraciją turi būti siekiama būtinos ekonomikos, socialinės ir aplinkos politikos sričių pusiausvyros. Laisvas prekių, paslaugų, kapitalo, mokėjimų ir asmenų judėjimas turi būti papildytas pagarba pagrindinėms socialinėms teisėms, įtvirtintoms ES sutartyse Pagrindinių teisių chartija. Pagrindinės socialinės teisės turi būti praktiškai įgyvendinamos vidaus rinkoje. Be to, reikėtų panaikinti bendrojoje rinkoje vis dar egzistuojančias kliūtis, kad būtų užtikrintas ilgalaikis klestėjimas ir itin konkurencinga socialinė rinkos ekonomika.

2.2 EESRK ne kartą pareiškė, paskutinį kartą savo nuomonėje dėl Bendrosios rinkos tobulinimo<sup>(1)</sup>, kad bendroji rinka yra vienas pagrindinių Europos integracijos elementų, galintis suteikti tiesiogiai juntamos naudos ir skatinti tvarų Europos ekonomikos augimą.

2.3 Bendroji rinka yra svarbus pasiekimas ir turėtų būti Europos klestėjimo kertinis akmuo. Euro įvedimas euro zonoje ir Šengeno susitarimas buvo labai svarbūs kuriant bendrąją rinką. Tačiau dabar tai patiria didžiulį spaudimą, kuris rodo, kokie skirtingi yra valstybių narių interesai. Tam tikru mastu sprendimai priimami ir priežiūra vykdoma nacionaliniu lygmeniu.

2.4 EESRK pažymi, kad vis dar egzistuoja tokios didelės rinkos kliūtys, kaip nepakankamas kvalifikacijų ir diplomų pripažinimas, mokymo programų skirtingumas, vietinio pobūdžio techniniai apribojimai, reguliavimo kliūtys, daugiausia atsirandančios dėl bendrosios rinkos susiskaidymo, kurį lemia skirtingos nacionalinės teisinės sistemos, administracinė našta, susijusi su nacionalinėmis apmokestinimo ir muitinės taisyklėmis ar e. valdžios nebuvimu, taip pat su e. valdžios sprendimų koordinavimu ES lygmeniu.

2.5 Komisija siekia visiškai suderinti teisės aktus kai kuriose srityse, dėl ko gali sumažėti dabartinis apsaugos lygis kai kuriose valstybėse narėse. EESRK pabrėžia, kad daugelyje savo parengtų nuomonių išreiškė nepritarimą tokioms priemonėms. Visiškas suderinimas, kurio siekia Komisija, turi būti įgyvendintas išlaikant jau esamą apsaugos lygį.

2.6 Piliečiai valstybėse narėse vis labiau jaučia, kad Europa mažai daro, kad užtikrintų socialinę apsaugą ir pajamas arba kad pasiektų teisingą apmokestinimą ir teisingas socialines įmokas. Bendroji rinka pasižymi tvirta socialine dimensija, pagrįsta SESV ir antrine ES teise, tačiau reikėtų pasvarstyti apie geresnę ekonominių rinkos laisvių ir pagrindinių socialinių teisių pusiausvyrą.

2.7 Europos socialinių teisių ramsčio iniciatyvoje numatytos priemonės turėtų atspindėti pagrindinius Sąjungos principus ir remtis įsitikinimu, kad dėl ekonomikos vystymo turėtų būti pasiekta didesnė socialinė pažanga ir sanglauda, kad socialinė politika, užtikrindama deramas apsaugos priemones, atitinkančias Europos vertybes, taip pat turėtų būti suvokiama kaip produktyvus veiksnys.

2.8 Nepaisant daugelio ES sanglaudos politikos pasiekimų, reali ekonominė ir socialinė valstybių narių konvergencija dar toli gražu nepasiekta, ir išlieka didelių skirtumų darbo užmokesčio bei socialinių standartų srityje. Mažesni darbo užmokestį kai kuriose valstybėse narėse lemia istorinė raida ir natūralūs didelės Europos vidaus rinkos skirtumai, jis taip pat atspindi vietos darbo našumo lygius ir daugybę kitų veiksnių, įskaitant investuotojų interesus. Nepaisant to, reikėtų daugiau dėmesio skirti socialiniam dempingui, kuris turėtų būti laikomas nesąžininga ir neteisėta praktika, susijusia su darbo užmokesčio ar socialinio ir sveikatos draudimo išmokų mokėjimo taisyklių nepaisymu, kai taip įgyjamas nesąžiningas pranašumas konkurentų atžvilgiu<sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> OL C 177, 2016 5 18, p. 1.

<sup>(2)</sup> *Social dumping: political catchphrase or threat to labour standards?* —Magdalena Bernaciak darbo dokumentas 2012 m., Europos profesinių sąjungų institutas.

2.9 Nuo finansų krizės pradžios, t. y. 2008–2015 m. laikotarpiu, bendrosios rinkos augimas siekė 0,4 proc. – beveik nulinis augimas realia išraiška. Euro zonoje bendroji rinka netgi 1,6 proc. susitraukė. Daugelis kitų ekonominių regionų smarkiai aplenkė Europos Sąjungą paklausos vidaus rinkoje požiūriu (pvz., JAV ji padidėjo 8,8 proc., Australijoje – 17,9 proc., o Japonijoje – 3,8 proc.)<sup>(3)</sup>. Priemonės, skirtos paklausai vidaus rinkoje atgaivinti, pvz., Europos investicijų planas, įgyvendinamas Europos strateginių investicijų fondo lėšomis, vis dar nepadarė reikiamo poveikio.

2.10 EESRK yra susirūpinęs, kad strategijos „Europa 2020“ užimtumo ir socialiniai tikslai, paremti pažangiu, tvariu ir integraciniu augimu, negali būti pasiekti<sup>(4)</sup>. Ekonomikos sulėtėjimas, lėtas reikšmingų struktūrinių reformų įgyvendinimas ir nepakankama paklausa bendrojoje rinkoje iki šiol davė priešingų rezultatų: 2008 m. 70,3 proc. siekęs užimtumo lygis 2014 m. nukrito iki 69,2 proc. Tačiau iki 2020 m. jis turėtų siekti 75 proc. Užuot iki 2020 m. sumažinus skurdą ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičių 20 mln., 2014 m. jis buvo padidėjęs 4,9 mln. Be to, 2015 m. pabaigoje bedarbių Europos Sąjungoje buvo 6 mln. daugiau negu prieš krizę.

2.11 Kitas svarbus strategijos „Europa 2020“ aspektas yra švietimas. EESRK palankiai vertina tai, kad mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius, kuris 2008 m. siekė 14,2 proc., buvo sumažintas iki 11 proc. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius taip pat padidėjo nuo 31,3 proc. 2008 m. iki 38,7 proc. 2015 m. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos igūdžių strategiją ir pažymi, kad norint pritraukti bendroves ir kurti naujas darbo vietas, aukštas kvalifikacijos lygis yra būtinas.

2.12 Jungtinės Karalystės sprendimas išstoti iš Europos Sąjungos yra didelis iššūkis Europos bendrajai rinkai. EESRK rekomenduoja būsimose derybose laikytis visų pamatinių principų ir išsaugoti bendrosios rinkos vertybes.

### 3. Konkrečios pastabos

#### 3.1 Savarankiškas darbas ir darbuotojų mobilumas bendrojoje rinkoje

3.1.1 Darbo jėgos mobilumas gali būti svarbus tiek įmonėms, siekiančioms pritraukti kvalifikuotą darbo jėgą, tiek darbuotojams, norintiems susirasti gerą darbo vietą, įgyti naujų igūdžių ir gauti geras darbo sąlygas. Tačiau kliūčių dar esama.

3.1.2 Kliūčių ir sąnaudų tyrimas<sup>(5)</sup> rodo, kad dėl sąveikių e. valdžios paslaugų ne tik sumažės administracinės, gyventojų ir įmonių išlaidos, bet ir tikėtina, kad tai padarys didelį poveikį darbo jėgos mobilumui. Geresnis profesinių laipsnių pripažinimas yra itin svarbus tiek įmonių, tiek darbuotojų tarpvalstybiniam mobilumui.

3.1.3 Savo nuomonėje dėl piktnaudžiavimo savarankiškai dirbančio asmens statusu<sup>(6)</sup> EESRK pabrėžė, kad fiktyvus savarankiškas darbas gali lemti socialinio draudimo įmokų mokėjimo vengimą, mokesčių slėpimą, piktnaudžiavimą darbuotojų teisėmis ir nedeklaruojamą darbą, todėl jis turėtų būti panaikintas. Šiuo požiūriu EESRK palankiai vertina jau sukurtą Europos kovos su nedeklaruojamu darbu platformą ir mano, kad tai yra žingsnis teisinga linkme<sup>(7)</sup>.

3.1.4 Šios platformos tikslas – gerinant valstybių narių teisėsaugos institucijų, pvz., darbo inspekcijų ir mokesčių bei socialinės apsaugos institucijų, bendradarbiavimą, užkirsti kelią nedeklaruojamam darbui ir nuo jo atgrasyti. Šis bendradarbiavimas apima dalijimąsi geriausia praktika, susijusia su prevencijos ir atgrasymo priemonėmis, bendrųjų darbdavių kontrolės principų nustatymą, darbuotojų mainų ir bendrų mokymų skatinimą bei bendrų kontrolės veiksmų palengvinimą.

<sup>(3)</sup> Europos Komisija, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, Ameco duomenų bazė.

<sup>(4)</sup> 2010 m. kovo 3 d. Europos Komisijos komunikatas „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, COM(2010) 2020 final.

<sup>(5)</sup> EP Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komiteto užsakytas Vidaus politikos GD atliktas tyrimas „Sąnaudų ir kliūčių verslui mažinimas bendrojoje rinkoje“.

<sup>(6)</sup> OL C 161, 2013 6 6, p. 14.

<sup>(7)</sup> COM(2014) 221 final, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo.



3.1.5 Šiuo metu daug darbuotojų įdarbinami kaip savarankiškai dirbantys paslaugų teikėjai, o ne kaip samdomi darbuotojai, kaip buvo anksčiau. Šie asmenys neturi darbo sutarties, nes dirba sau naudodamiesi savarankiškai dirbančio asmens statusu. Tokiuose darbo santykiuose daugeliu atveju nebūtina laikytis nacionalinės darbo teisės. Reikia aiškių ir privalomų kriterijų, pagal kuriuos būtų vertinama, ar asmuo įdarbintas pagal darbo sutartį ar iš tikrųjų yra savarankiškai dirbantis asmuo. Todėl EESRK kritikavo Komisijos pasiūlymą dėl direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių, kurioms reikalinga tolesnė plėtra<sup>(8)</sup>. Dėl to labai mažos įmonės, MVĮ ir tikrai savarankiškai dirbantys asmenys patiria itin didelį spaudimą.

### 3.2 Bendroji rinka ir darbuotojų komandiravimas

3.2.1 1996 m. Direktyvoje nustatyta ES reglamentavimo sistema, kuria siekiama tinkamai suderinti tokius tikslus, kaip tarpvalstybinio paslaugų teikimo skatinimas ir lengvinimas, komandiruočių darbuotojų apsauga ir vienodų sąlygų užsienio bei vietos konkurentams užtikrinimas.

3.2.2 2014 m. vykdymo užtikrinimo direktyvoje<sup>(9)</sup>, kuria papildoma Direktyva 96/71/EB ir prisidedama prie veiksmingesnės kompleksinės darbuotojų komandiravimo sistemos kūrimo, nustatytos naujos sustiprintos priemonės, skirtos kovai su sankcijų netaikymu, sukčiavimu ir piktnaudžiavimu.

3.2.3 EESRK neseniai priėmė atskirą nuomonę dėl Komisijos pasiūlymo dėl tikslinės Direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo peržiūros ir paaiškino pagrindinius pakeitimus bei pasiūlymus<sup>(10)</sup>, pagrįstus Komisijos Pirmininko J.-C. Juncker savo politinėse gairėse išsakytu raginimu kitos kadencijos Komisijai: „mūsų Sąjungoje už tą patį darbą toje pačioje vietoje turėtų būti atlyginama vienodai<sup>(11)</sup>“.

3.2.4 EESRK savo nuomonėje dėl teisingesnio darbo jėgos judumo ES<sup>(12)</sup> ragino Komisiją spręsti problemas, susijusias su nesąžininga praktika, dėl kurios atsiranda socialinis dempingas. Ši problema darosi vis aktualesnė, nes valstybių narių taikomos praktikos pavyzdžiai rodo, kad darbo užmokesčio ir socialinio dempingo grėsmė tarpvalstybiniame kontekste sparčiai didėja. Austrijos socialinės apsaugos institucija BUAK<sup>(13)</sup> (vok. Bauarbeiter-Urlaubs- und Abfertigungskasse Kliebergasse) atskleidė, kad 38 iš 2015 m. patikrintų 7 238 Austrijos įmonių, remiantis kovos su darbo užmokesčio ir socialiniu dempingu įstatymu, buvo pareikšti įtarimai dėl darbuotojams mokamų per mažų atlyginimų. Tai reiškia, kad 0,53 proc. įmonių buvo įtariamoms mokančioms per mažus atlyginimus savo darbuotojams. Per tą patį laikotarpį buvo patikrinta 1 481 Austrijoje veikiančių, bet kitose ES valstybėse įsteigta įmonė. Iš jų 398 buvo įtariamoms mokančioms per mažus atlyginimus savo darbuotojams, t. y. darbo užmokesčio dempingu. Tai sudaro 26,87 proc.

3.2.5 Tais atvejais, kai užsienio bendrovės vykdo veiklą tarpvalstybiniu mastu ir komandiruoja savo darbuotojus, darbo užmokesčio dempingo tikimybė yra 50 kartų didesnė negu vietos tiekėjų atveju. Tai yra ženklas, rodantis, kad bendroji rinka veikia neveiksmingai. Didelis piktnaudžiavimo pavojus mažina Europos darbuotojų pasitikėjimą vidaus rinka.

3.2.6 Kita problema – fiktyvus darbuotojų komandiravimas. Atvejai, susiję su fiktyviu darbuotojų komandiravimu, t. y. piktnaudžiavimu pasinaudojant A1 komandiravimo pažymomis, byloja apie problemas, kylančias dėl oficialiai išduodamų arba viešųjų įstaigų pateikiamų liudijimų, pažymėjimų ar panašių dokumentų. Dėl to labai mažoms įmonėms, MVĮ ir kvalifikuotiems darbuotojams vis sunkiau išsilaikyti ir konkuruoti su nesąžiningai veikiančiais konkurentais. Todėl fiktyvus darbuotojų komandiravimas turi būti panaikintas.

3.2.7 Neseniai Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 883/04 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo. EESRK parengs atskirą nuomonę remdamasis Europos Komisijos prašymu ir jos tikėjimu, jog bus sukurta modernizuota socialinės apsaugos koordinavimo sistema, kurią taikant būtų atsižvelgta į realią socialinę ir ekonominę padėtį valstybėse narėse, ir bus laikomasi ES teisės principų, ypač dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo.

<sup>(8)</sup> OL C 458, 2014 12 19, p. 19.

<sup>(9)</sup> 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) (OL L 159, 2014 5 28, p. 11–31).

<sup>(10)</sup> OL L 75, 2017 3 10, p. 81.

<sup>(11)</sup> Įžanginis pranešimas Europos Parlamento plenarinėje sesijoje Strasbūre, 2014 m. liepos 15 d.

<sup>(12)</sup> OL C 264, 2016 7 20, p. 11.

<sup>(13)</sup> Austrijos statybos sektoriaus darbuotojų atostogų ir išėjinių išmokų fondas, metinė statistika, 2015 m.

3.2.8 EESRK atkreipia dėmesį į pasiūlymą dėl paslaugų teikėjo paso (arba paslaugų teikėjo asmens tapatybės kortelės), kuriuo, sukūrus bendrą elektroninę dokumentų saugyklą, būtų panaikinta būtinybė teikti daugybę prašymų pateikti informaciją ir dokumentus, kurie jau buvo pateikti buveinės valstybei narei. EESRK nepritaria jokiame paskirties šalies principui nepalankiam pasiūlymui. Jis parengs atskirą nuomonę šiuo klausimu.

### 3.3 *Programa REFIT ir geresnis reglamentavimas*

3.3.1 Iš esmės priemonės, kuriomis būtų patikrinta, ar Sąjungos teisė veiksminga, yra sveikintinos. Tarpinstituciniame Komisijos, Tarybos ir Europos Parlamento susitarime numatyta, kaip lengviau pasiekti tikslą padaryti Sąjungos teisę paprastesnę ir veiksmingesnę. Tačiau kalbant apie bendradarbiavimą, turi būti užtikrinta, kad ES teisės standartai, kuriais užtikrinama socialinės ar ekonominės politikos nauda, bus apsaugoti ir neginčijami.

3.3.2 MVĮ daromas toks pat poveikis, kaip vartotojams ir darbuotojams. Remiantis principu „visų pirma galvokime apie mažuosius“, itin svarbu neužkrauti bereikalingos naštos MVĮ. Kad vidaus rinka tinkamai veiktų, būtina vartotojų apsaugos politika, paremta aukštu apsaugos lygiu pagal SESV 169 straipsnį.

3.3.3 Ši iniciatyva galėtų vaidinti svarbų vaidmenį mažinant bereikalingas reguliavimo sąnaudas, kurios susidaro, kai toje pačioje vietovėje taikomos skirtingos nacionalinės ar regioninės taisyklės. Teisės aktų suderinimas galėtų labai sumažinti išlaidas ir skatinti ekonomikos augimą ES regionuose šalinant šias kliūtis. Todėl reikėtų išnagrinėti, ar tai įmanoma įgyvendinti.

3.3.4 Daugelis teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriuos reikia peržiūrėti pagal programą REFIT siekiant sumažinti biurokratiją, susiję su teisės normomis, kuriomis ginami darbuotojų ir vartotojų apsaugos standartai, ir todėl teikia didelę socialinę ir politinę bei ekonominę naudą. EESRK dar kartą pabrėžia, kad, jo nuomone, aukšti vartotojų apsaugos standartai nėra bereikalinga našta.

3.3.5 EESRK primena savo 2014 m. gruodžio 14 d. priimtą nuomonę<sup>(14)</sup> ir pakartoja savo poziciją, kad pažangiu reglamentavimu nepanaikinama prievolė laikytis visuomenės, vartotojų ir darbuotojų apsaugos taisyklių, taip pat lyčių lygybės reikalavimų ar aplinkos apsaugos taisyklių. Be to, principas „visų pirma galvokime apie mažuosius“ nereiškia, kad labai mažoms įmonėms ir MVĮ neturi galioti teisės aktai, bet šiuose teisės aktuose turėtų būti atsižvelgta į jų interesus bei poreikius.

3.3.6 Komisijos atsisakymas toliau įgyvendinti numatytą teisėkūros iniciatyvą dėl kirpyklų darbuotojų apsaugos, nepaisant to, kad Europos socialiniai partneriai yra sudarę susitarimą šiuo klausimu, yra visiškai nesuvokiamas. Komisijos požiūris prieštarauja socialinio dialogo principams ir vertybėms, atsižvelgiant į atstovavimo principą, ir yra labai trumparegiškas, nes reglamentavimo trūkumas darbuotojų sveikatos srityje gali lemti profesines ligas ir taip sudaryti daug išlaidų tiek įmonėms, tiek viešajam sektoriui.

3.3.7 EESRK atkreipia dėmesį į bendrą Europos socialinių partnerių deklaraciją dėl naujo socialinio dialogo, paremto teminių grupių rezultatais, kuriuose atsispindi ES socialinio dialogo ir geresnio reglamentavimo principo sąveika.

3.3.8 EESRK palankiai vertina tai, kad dialogas pradedamas naujai sukurtoje REFIT platformoje. Be tikslo sudaryti geresnes verslo sąlygas ir išlaikyti darbuotojų apsaugos standartus, tiek Komisija, tiek platformos ekspertai turi užtikrinti, kad paprastinant ES teisės aktus būtų apsaugotos vartotojų teisės.

### 3.4 *Skaitmeninė ekonomika, naujos ekonomikos formos ir nauji verslo modeliai*

3.4.1 Bendroji skaitmeninė rinka turėtų būti vienu iš prioritetų, atsižvelgiant į galimą naudą, kurios galima tikėtis, jeigu bus baigta kurti bendroji rinka šioje srityje. Apskaičiuota, kad galima nauda BVP, kuri būtų gauta užbaigus kurti bendrąją skaitmeninę rinką, siektų 415 mlrd. EUR per metus<sup>(15)</sup>.

<sup>(14)</sup> OL C 230, 2015 7 14, p. 66.

<sup>(15)</sup> Tyrimas „Sąnaudų ir kliūčių verslui bendrojoje rinkoje mažinimas“.



3.4.2 EESRK sutinka su Europos Komisijos nuomone, kad problemos, susijusios su esamu teisiniu netikrumu užimtumo, ekonomikos ir vartotojų apsaugos srityse, turi būti išnagrinėtos ir išspręstos. Šiame kontekste reikėtų atsižvelgti į socialinės ir vartotojų apsaugos standartų laikymąsi ir patikimos teisinės sistemos verslui užtikrinimą. Bendrojoje skaitmeninėje rinkoje „skaitmeniniam“ pasauliui ir „neskaitmeniniam“ pasauliui neturėtų būti taikomos skirtingos taisyklės. Komisija turėtų nustatyti teisinius standartus, kurie galėtų būti taikomi bendrajai skaitmeninei ir neskaitmeninei rinkai.

3.4.3 Savo nuomonėje „Nepagrįstas geografinis blokavimas“<sup>(16)</sup> EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl reglamento dėl geografinio blokavimo, kuris ir įmonių, ir vartotojų atžvilgiu yra būtinas bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos elementas. Tačiau šis reglamentas – tik nedidelis žingsnis į priekį, todėl jis nieko iš esmės nekeičia. Geografinio blokavimo praktika, t. y. diskriminacija gyvenamosios vietos arba geografinio interneto adreso ar pilietybės pagrindu, susijusi su vartotojų galimybėmis naudotis internetinėmis paslaugomis, turi būti baigta. Vartotojų nukreipimas į vietinę interneto svetainę, kurioje kainos yra aukštesnės, taip pat laikomas diskriminacija bendrojoje rinkoje. EESRK nagrinės 2016 m. lapkričio mėn. Konkurencingumo tarybos posėdyje padarytas išvadas dėl bendro požiūrio į siūlomą dokumentą, kuriose aiškiai pabrėžiama, kad reikia išskirti kainų diskriminaciją ir kainų diferenciaciją.

3.4.4 Tokiose srityse, kaip geografinis blokavimas, tarpvalstybinis siuntinių pristatymas, tarptautinis draudimas, autorių teisių licencijavimas ir finansų rinkos, turi būti laikoma, kad Europos Sąjunga ir valstybės narės pirmiausia atsako už tarpvalstybinių prekybos kliūčių šalinimą ir geresnio rinkos veikimo užtikrinimą.

3.4.5 Siekiant užtikrinti laisvą duomenų judėjimą, reikalinga didesnė asmens duomenų ir privatumo apsauga, kuri turės lemiamą reikšmę ateityje, taip pat reikėtų skirti dėmesio nuosekliai didžiųjų duomenų, debesijos kompiuterijos paslaugų ir daiktų interneto politikai.

3.4.6 Spartėjantis ekonomikos skaitmeninimas, nauji verslo modeliai atveria naujų galimybių, tačiau kartu kelia ir naujų iššūkių. EESRK išsamiai aptarė šį naują reiškinį ir parengė keletą nuomonių<sup>(17)</sup>.

3.4.7 Komisija taip pat turėtų pasistūmėti į priekį ir su pasiūlymu dėl bendrųjų skaitmeninių vartų, kad ši priemonė taptų tikrai veiksminga.

3.4.8 Socialinis ir bendru vartojimu grindžiamas verslas labai svarbus socialinei sanglaudai, garantuojančiai Europos gyventojams veiksmingą ir tvarų ekonomikos augimą. EESRK dar kartą primygtinai ragina Komisiją imtis visų būtinų politikos priemonių norint užtikrinti, kad įvairūs dalijimosi ekonomikos tipai ir skirtingi jos veikimo būdai būtų remiami, įgyvendinami ir įgytų patikimumą ir pasitikėjimą ES lygmeniu ir įvairiose valstybėse narėse<sup>(18)</sup>.

### 3.5 Bendrosios kapitalo rinkos kūrimas

3.5.1 2015 m. Europos Komisija paskelbė Europos kapitalo rinkų sąjungos sukūrimo veiksmų planą. Komiteto nuomone<sup>(19)</sup>, ši sąjunga turėtų teikti prioritetą ES ekonomikos ir finansų stabilumui ir sudaryti sąlygas geriau bei efektyviau paskirstyti kapitalą, o tai turės teigiamo poveikio tiek investicijoms ir augimui, tiek užimtumui ir vartotojams. Be to, Komitetas<sup>(20)</sup> jau anksčiau yra išreiškęs savo susirūpinimą, kad galutiniam rezultatui pasiekti prireiks laiko, o atsižvelgiant į naujausius pokyčius, pavyzdžiui, „Brexit“ ir kitus pirmiau nurodytus dalykus (žr. 2 punktą), tokie nuogaštavimai gali tik stiprėti.

3.5.2 Veiksmų plane numatytos ne mažiau kaip 33 įvairių sričių priemonės, kurios turi būti įgyvendintos trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Kai kurios šių priemonių sudarytų papildomo finansavimo galimybę, visų pirma MVĮ ir namų ūkiams. Komitetas mano<sup>(21)</sup>, kad šie pasiūlymai turėtų būti įgyvendinti trumpuoju laikotarpiu, atsižvelgiant į saugumo, skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo principus. Tais pačiais saugumo ir stabilumo sumetimais Komitetas<sup>(22)</sup> ne kartą rekomendavo spręsti ir reglamentuoti šešėlinės bankininkystės klausimus.

<sup>(16)</sup> OL C 34, 2017 2 2, p. 93.

<sup>(17)</sup> OL C 264, 2016 7 20, p. 57, OL C 303, 2016 8 19, p. 28, OL C 303, 2016 8 19, p. 36, OL C 264, 2016 7 20, p. 86, OL C 389, 2016 10 21, p. 50.

<sup>(18)</sup> OL C 303, 2016 8 19, p. 36.

<sup>(19)</sup> OL C 133, 2016 4 14, p. 17, (1.2, 1.3 ir 1.7 punktai).

<sup>(20)</sup> OL C 133, 2016 4 14, p. 17, (1.12 punktas).

<sup>(21)</sup> OL C 82, 2016 3 3, p. 1, (1.2, 1.6 ir 1.7 punktai).

<sup>(22)</sup> OL C 133, 2016 4 14, p. 17 (1.9 ir 3.8 punktai); OL C 251, 2015 7 31, p. 33 (4.2 punktas).

3.5.3 ES finansų rinkų reguliavimo ir jo vykdymo nepakako, kad būtų užkirstas kelias spekuliaciniams veiksams, pernelyg dideliam išskolinimui ir neatsakingam rizikos prisiėmimui, o tai lėmė finansų krizę ir sukėlė rimtų padarinių visai visuomenei. EESRK primena Komisijai, kad reikia pateikti pasiūlymą dėl privatiems namų ūkiams tenkančios pernelyg didelės skolų naštos.

### 3.6 Mokesčių politika

3.6.1 Kaip teigė EESRK savo 2012 m. ataskaitoje „Kliūtyės Europos bendrajai rinkai“, reguliavimo spragos mokesčių politikoje lemia nesąžiningą konkurenciją. Europos Komisijos planai sukurti bendrą konsoliduotą pelno mokesčio bazę yra sveikintini. Šiuo klausimu EESRK įsteigė tyrimo grupę. Siekiant užbaigti lenktynes dėl žemesnių standartų pelno mokesčio srityje ir įgyvendinti sąžiningesnę mokesčių politiką, taip pat galėtų būti numatyta nustatyti minimalų pelno mokesčio tarifą.

3.6.2 Valstybių narių keitimasis su mokesčiais susijusia informacija ir teisiniai veiksmai, kuriais užkertamas kelias labiausiai paplitusiems būdams išvengti mokesčių mokėjimo, turėtų būti vertinami palankiai. Labiausia reikėtų kiekvienoje šalyje nustatyti atskaitomybės reikalavimus, taikomus tarptautiniu mastu veiklą vykdančioms įmonėms, nedidinant bereikalingos administracinės naštos.

3.6.3 Taip pat reikėtų imtis veiksmų prieš mokesčių rojus. Europos Parlamento klausyme ekonomistas ir Nobelio premijos laureatas Joseph Stiglitz paragino imtis veiksmų pasaulio mastu prieš tokias mokesčių slėpimo sistemas<sup>(23)</sup>. Prancūzų akademikas Gabriel Zucman apskaičiavo, kad maždaug 5 800 mlrd. EUR finansinis turtas yra laikomas mokesčių rojuose visame pasaulyje, kurio 80 proc. yra neapmokestinta<sup>(24)</sup>. Šiuo metu Komisija siūlo tarptautinio lygmens priemones, kuriomis būtų kovojama su mokesčių rojais.

3.6.4 Visų pirma, reikia užtikrinti, kad būtų įgyvendinami savitarpio pagalbos susitarimai ir vykdomas automatinis keitimasis informacija tarp atskirų šalių. Reikėtų apsvarstyti tarptautinių bendrovių mokesčių audito tinklo sukūrimą. Tais atvejais, kai turtas ir kapitalas pervedamas į valstybes, kurios laikomos mokesčių rojais, galima būtų pradėti nuo finansų įstaigų įpareigojimo pranešti apie jų vykdomus pervedimus<sup>(25)</sup>.

### 3.7 Visuotinės svarbos paslaugos (Paslaugų direktyva)

3.7.1 EESRK savo 2012 m. ataskaitoje dėl kliūčių bendrosios rinkos sukūrimui jau atkreipė dėmesį į esamas kliūties paslaugų sektoriuje. Komisija nustatė, kad daugelis valstybių narių nesilaiko savo įsipareigojimo pranešti ES institucijoms apie taikomas reguliavimo priemones, todėl Komisijai sunku įvertinti, ar naujos taisyklės yra pagrįstos ir proporcingos.

3.7.2 Todėl Komisija ketina pertvarkyti pranešimų procedūrą, kuri turėtų būti taikoma ir toms paslaugoms, kurios šiuo metu nepatenka į Paslaugų direktyvos taikymo sritį. Komisija turi užtikrinti, kad pasiūlymais nebūtų keliamas pavojus valstybių narių suverenitetui ar demokratijos principams.

3.7.3 Visuotinės svarbos paslaugos atlieka svarbų vaidmenį socialinėje rinkos ekonomikoje. Būsto, vandens, energijos, atliekų tvarkymo, nuotekų šalinimo paslaugų, taip pat sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, pagalbos jaunimui ir šeimoms paslaugų bei kultūros ir komunikacijų paslaugų prieinamumas yra labai svarbus visuomenei. Visuotinės svarbos paslaugos sudaro bendras ES vertybes ir yra svarbios puoselėjant socialinę ir teritorinę sanglaudą. Į šį socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinimo vaidmenį turėtų būti atsižvelgta kaip į „principus ir sąlygas“.

3.7.4 Atsižvelgdamas į planuojamą Paslaugų direktyvos reformą, EESRK atkreipia dėmesį į ES sutarties Protokolą Nr. 26 dėl visuotinės svarbos paslaugų, kuris yra teisiškai privalomas SESV 14 straipsnio aiškinimas: valstybių narių nacionalinėms, regioninėms ir vietos valdžios institucijoms suteikiama daug veiksmų laisvės visuotinės ekonominės svarbos paslaugų srityje atsižvelgiant į skirtingą geografinę, socialinę ir kultūrinę padėtį. Kalbant apie šias paslaugas, kurios turi būti padarytos prieinamomis atsižvelgiant į vartotojų poreikius, turėtų būti užtikrinta aukšta kokybė ir aukštas apsaugos lygis, prieinamumas bei vienodos sąlygos, taip pat skatinamas visuotinis paslaugų prieinamumas ir jų gavėjų teisės, kartu užtikrinant jų veiksmingumą ir tinkamą valdymą.

<sup>(23)</sup> Žr. Europos Parlamento naujienų tarnybos 2016 m. lapkričio 17 d. nuorodą 20161114STO51063.

<sup>(24)</sup> Žr. *Steuerwesen: wo der Wohlstand der Nationen versteckt wird* (Mokesčių rojai: kur paslėpti tautų turtai), Gabriel Zucman, 2014 m., Suhrkamp-Verlag.

<sup>(25)</sup> OL C 264, 2016 7 20, p. 93.

### 3.8 *Viešieji pirkimai*

3.8.1 Kalbant apie viešuosius pirkimus, nėra statistinių duomenų apie faktines išlaidas, palyginti su konkurso dalyvio, kurio pasiūlymas konkurse pripažintas geriausiu, nurodytomis kainomis. Daugeliu atvejų fiksuojamas didelis išlaidų perviršis <sup>(26)</sup>.

3.8.2 Daugybę kartų konkursus yra laimėję nesąžiningai veikiantys dalyviai, kurie pasiūlo nepagrįstai žemas kainas ir pasitelkia nepatikimus subrangovus. Po to pateikiamos vėlesnės išlaidos, kurios viršija antru ar trečiu pripažinto konkurso dalyvio siūlytą kainą.

3.8.3 Siekiant pažaboti šią praktiką, būtina imtis keleto priemonių: elektroninis viešųjų pirkimų procesas turėtų sudaryti galimybę rinkti statistinius duomenis, pagal kuriuos būtų galima nustatyti mažą kainą siūlančius konkurso dalyvius ir skatinti atsakingus asmenis elgtis tinkamai. Statistiniai duomenys apie konkurso laimėtojo pasiūlytą kainą ir vėlesnės faktinės išlaidos turi būti registruojamos centralizuotai, kad būtų užtikrintas skaidrumas, susijęs su išlaidų perviršiu. Kainomis pagrįsti pasiūlymai, kurie netenkina atitinkamose nacionalinėse nuostatose ir praktikoje nustatytų minimalių reikalavimų, privalo būti pašalinti iš konkurso, kad būtų išvengta skuboto siekio sumažinti išlaidas ir kokybės standartus.

Briuselis, 2017 m. sausio 25 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

<sup>(26)</sup> Berlyno oro uosto, Vienos oro uosto „Skylink“ projekto ir Štutgarto geležinkelio stoties atvejai.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pradedamos konsultacijos dėl Europos socialinių teisių ramsčio““**

[COM (2016) 127 final]

(2017/C 125/02)

Pranešėjai: **Jacek KRAWCZYK**

**Gabriele BISCHOFF**

**Luca JAHIER**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2016 3 8
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 10
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai	247/1/2
(už/prieš/susilaikė)	

## Įvadas

*ES sutarties 3 straipsnis: „<...> Sąjunga <...> siekia Europos, kurioje vystymasis būtų tvarus, pagrįstas subalansuotu ekonomikos augimu ir stabiliomis kainomis, didelio konkurencingumo socialine rinkos ekonomika, kuria siekiama visiško užimtumo ir socialinės pažangos, bei aukšto lygio aplinkos apsauga ir aplinkos kokybės gerinimu.“*

Ši nuomonė – tai Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirminis indėlis į tai, kas ilgainiui gali tapti Europos socialinių teisių ramsčiu. Nuomonė pagrįsta turtingomis ir įvairiomis diskusijomis, kurias Komitetas surengė 28 šalyse ir kurios, jo įsitikinimu, suteikia nuomonei pridėtinės vertės. Komitetas pabrėžia, kad šis ramstis turi būti kuriamas aktyviai dalyvaujant pilietinei visuomenei, įskaitant socialinius partnerius, visais lygmenimis. Jis pabrėžia, jog būtinas didesnis aiškumas kalbant apie šio ramsčio galutinę paskirtį ir apimtį.

Komiteto nuomone, šis ramstis turėtų būti visiems naudingas projektas ir turėtų būti taikomas visoms valstybėms narėms, tačiau pripažįstant, kad euro zonai gali reikėti ypatingų instrumentų ir (arba) mechanizmų. Komitetas mano, jog darbo ateitis, įskaitant visas jos teikiamas galimybes ir keliamus iššūkius, turėtų būti svarbus diskusijų dėl šio ramsčio prioritetas.

## 1. Įžanga

1.1 Gavęs Europos Komisijos pirmininko prašymą prisidėti prie konsultacijų dėl Europos socialinių teisių ramsčio <sup>(1)</sup>, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) surengė išsamias konsultacijas su pilietine visuomene <sup>(2)</sup> 28 valstybėse narėse. Iš viso 116 EESRK narių ir beveik 1 800 kitų pilietinės visuomenės organizacijų atstovų dalyvavo šiose nacionalinėse diskusijose.

1.2 EESRK nuomonėje dėl *Europos socialinių teisių ramsčio* aptariamos ir pateikiamos pagrindinės šių nacionalinių diskusijų išvados ir rekomendacijos. Komitetas atkreipia dėmesį į Komisijos ketinimą „<...> nustatyti tam tikrus pagrindinius principus, kuriais siekiama remti gerai veikiančias bei sąžiningas darbo rinkas ir socialinės gerovės sistemas“ <sup>(3)</sup>, ir mano, kad Europos socialinių teisių ramstis yra labai svarbi iniciatyva siekiant ES tvarumo. Tokiomis aplinkybėmis EESRK nuomonė – tai pirmas žingsnis dabartiniame Europos socialinių teisių ramsčio kūrimo procese.

<sup>(1)</sup> EK pirmininko J. C. Junkerio 2016 m. kovo 8 d. raštas EESRK pirmininkui G. Dassis.

<sup>(2)</sup> Pagal EESRK terminas „pilietinė visuomenė“ reiškia „organizuotą ir reprezentatyvią pilietinę visuomenę“. Žr. EESRK nuomos OL C 329, 1999 11 17, p. 30 ir OL C 193, 2001 7 10, p. 117.

<sup>(3)</sup> Taip pat žr. 1 išnašą.

Komitetas pareiškia ketinantis toliau prisidėti prie diskusijų šia tema, visų pirma po to, kai 2017 m. bus priimta Komisijos baltoji knyga.

## 2. Uždaviniai ir prioritetai

2.1 2017 m. Europos Sąjunga, kurios sukūrimo pradžia laikomas Romos sutarties pasirašymas, minės 60 metų sukaktį. Ši svarbi sukaktis – tai galimybė ne tik paminėti ES laimėjimus, bet ir proga aptarti svarbiausius Europos politinius, ekonominius ir socialinius iššūkius. Piliečių pasitikėjimas Europos Sąjunga sumažėjo daugelyje valstybių narių. Pirmą kartą per visą Europos Sąjungos istoriją ją tikriausiai paliks viena valstybė narė.

2.2 Po 2008 m. finansų krizės sukulto šoko Europos Sąjungoje toliau viena po kitos kilo įvairios krizės. Nors padėtis įvairiose valstybėse narėse yra nevienoda ir jose imamas įvairių politinių priemonių, šiandien ES susiduria su daugybe sunkumų, t. y. užsitęsusi didelio nedarbo laikotarpis, nepriimtina jaunimo nedarbo lygis, ekonominiu nestabilumu ir socialinės padėties prastėjimu, įskaitant padidėjusį skurdą ir nelygybę. Prie šių uždavinių galima pridėti globalizaciją, demografinius pokyčius ir skaitmeninimą. Europos Sąjungos nesugebėjimas tinkamai susidoroti su prieglobsčio prašytojų ir migrantų antplūdžiu dar labiau sustiprino paplitusią nuomonę, kad ES nebegali užtikrinti politinių ir praktinių sprendimų, kurie atitiktų visų interesus. Euroskeptiškos, populistinės ir nacionalistinės partijos stengiasi didinti savo populiarumą kurstydamos šiuos būgštavimus, siūlo paprastus sudėtingų problemų sprendimo būdus ir baksnoja pirštu į tam tikras mūsų bendruomenių grupes, taip sukurdamos pavojingą visuomenės susiskaldymą.

2.3 Kai kurios problemos ir skirtumai valstybėse narėse ir tarp jų dėl krizės dar labiau paaštrėjo. Jie atsiranda arba juos dar labiau pagilina, be kita ko, sustojęs augimas ir struktūriniai mūsų darbo rinkų ir socialinės apsaugos sistemų trūkumai, kurie iš esmės atsirado iki krizės. Padėtį gali pakeisti bendros ES ir jos valstybių narių pastangos sudaryti sąlygas darniam augimui ir darbo vietų kūrimui.

2.4 EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą pradėti viešas konsultacijas dėl Europos socialinių teisių ramsčio, kuria padėtų užtikrinti „sąžiningą ir iš tiesų europinę darbo rinką“, pasiekti „Europos socialinį trigubą A reitingą“ ir taptų naujosios euro zonos konvergencijos kelrodžiu. Tačiau iki galo neaišku, kokia bus galutinė šio „ramsčio“ paskirtis. EESRK visų pirma pažymi, kad Europos socialinių teisių ramstis turi būti visiems naudingas projektas. Tik taip jis padėtų atkurti pasitikėjimą ES gebėjimu pagerinti gyvenimo perspektyvas dabartinėms ir būsimoms kartoms.

2.5 Todėl ramstis taip pat turi būti orientuotas į konkrečių darbo rinkoje ir socialinės apsaugos sistemose kylančių problemų sprendimą, kad būtų užtikrinta sąžininga ekonominės ir socialinės dimensijos pusiausvyra, taip pat prisidedama prie kovos su skurdu, socialine atskirtimi ir nelygybe.

2.6 EESRK pripažįsta, kad Europos ekonomikos ir socialinis modelis yra pagrįstas bendra samprata apie užimtumo didinimo, socialinės pažangos ir našumo svarbą, nes šie veiksniai yra esminės svarbos užtikrinant darnų ekonomikos augimą, kuris sąžiningai duoda naudos visiems. Ramsčio kūrimo procesas – tai galimybė dar kartą patvirtinti mūsų bendrą įsipareigojimą Europos socialinio modelio atžvilgiu, kartu užtikrinant, kad nacionalinės gerovės sistemos ir darbo rinkos būtų pritaikytos prie ateities poreikių ir juos atitiktų<sup>(4)</sup>. EESRK pabrėžia, kad augimą ir konkurencingumą reikia užtikrinti visoje ES. Todėl EESRK pažymi, kad būtina susieti ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką<sup>(5)</sup>.

2.7 EESRK yra įsitikinęs, kad ES ir nacionalinei politikai ir veiksams, kuriais siekiama ekonominės sėkmės ir socialinės pažangos, ES politinėse diskusijose reikia skirti daug daugiau dėmesio. Be to, svarbu užtikrinti nuoseklesnius ir labiau vienas kitą papildančius ES ir nacionalinės politikos formavimo veiksmus. Todėl šioje srityje būtinas naujas požiūris į pokyčius.

2.8 Europos semestro procesas tęsiasi, tačiau strategija „Europa 2020“, kuria siekiama „pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo“, buvo nustumta į šalį, o viltys siekti šios strategijos socialinių tikslų – visų pirma užtikrinti 75 % užimtumą arba ištraukti 20 mln. žmonių iš skurdo, žlugo. 2008 m. aktyvios įtraukties rekomendacija<sup>(6)</sup> taip pat turėjo ribotą poveikį.

<sup>(4)</sup> Nacionalinės diskusijos Airijoje, Latvijoje, Portugalijoje ir Ispanijoje.

<sup>(5)</sup> ES sutarties 3 straipsnis: „<...> Sąjunga <...> siekia Europos, kurioje vystymasis būtų tvarus, pagrįstas subalansuotu ekonomikos augimu ir stabiliomis kainomis, didelio konkurencingumo socialine rinkos ekonomika, kuria siekiama visiško užimtumo ir socialinės pažangos, bei aukšto lygio aplinkos apsauga ir aplinkos kokybės gerinimu.“

<sup>(6)</sup> OL L 307, 2008 11 18, p. 11.

2.9 Visų pirma ramsčiu turėtų būti skatinamas dabartinis ES socialinis *acquis* ir visapusiškas bei tinkamas jo įgyvendinimas. Tais atvejais, kai svarstoma galimybė imtis naujų privalomų teisėkūros iniciatyvų ir priemonių, reikia remtis galiojančiomis teisinėmis bazėmis ir procedūromis. Ramsčio teisinis statusas, kaip ir jo sąveika su Pagrindinėmis tarptautinėmis žmogaus teisių priemonėmis, dar nenustatytas<sup>(7)</sup>. Tačiau EESRK pažymi, kad socialinės teisės turi būti taikomos visiems ES ir visų ES valstybių narių gyventojams ir kartu pripažįsta, kad euro zonai gali būti reikalingos konkrečios priemonės ir (arba) mechanizmai.

2.10 Labai svarbu investuoti į ateitį, tačiau Europa toliau jaučia viešųjų ir veiksmingų privačių investicijų badą. EESRK pripažįsta J. C. Junckerio investicijų plano<sup>(8)</sup> pastangas ir palankiai vertina tai, kad šis planas buvo pratęstas. Antruoju etapu daugiau investicijų reikia nukreipti į šalis ir regionus, kuriems jų reikia labiausiai, kad būtų skatinama jų ekonomika ir augimas ir išvengta dar didesnių valstybių narių tarpusavio ir vidinių skirtumų. Investicijų į socialinę infrastruktūrą projektams J. C. Junckerio plane taip pat reikėtų numatyti pakankamą paramą.

2.11 Diskusijos dėl ramsčio vyksta kartu su kitomis pagrindinėmis ES ir pasaulinio lygmens diskusijomis, visų pirma dėl Europos ateities ir darbo ateities. 2017 m. Romos aukščiausiojo lygio susitikime aptariant Europos ateitį reikėtų atsižvelgti į diskusijas dėl Europos socialinių teisių ramsčio. EESRK pažymi, kad šiose diskusijose, kurios turės įtakos mūsų bendrai ateičiai, reikia užtikrinti sinergiją ir nuoseklumą. Kuriant ramsčių reikėtų atsižvelgti į strategiją „Europa 2020“ ir pasimokyti iš probleminės įgyvendinimo patirties. Siekiant įgyvendinti Jungtinių Tautų 2015 m. patvirtintą Darnaus vystymosi iki 2030 m. darbotvarkę, įskaitant joje nustatytus darnaus vystymosi tikslus, ramsčio kūrimo veiksmus taip pat reikėtų susieti su bendra ES strategija<sup>(9)</sup>. Šie tikslai atspindi esminius pasaulinius pokyčius, kuriais siekiama pašalinti skurdą, saugoti planetą, užtikrinti žmogaus teisių, įskaitant JT Neįgalųjų teisių konvencijoje, kurią privalo įgyvendinti ES ir valstybės narės, nustatytas neįgalųjų teises, apsaugą ir visiems garantuoti gerovę<sup>(10)</sup>. ES lygmeniu taip pat reikia stengtis užtikrinti, kad būtų įgyvendinami ES teisės aktai dėl nediskriminavimo ir lyčių lygybės<sup>(11)</sup>.

2.12 Kartu su Komisijos viešomis konsultacijomis EESRK 28 valstybėse narėse pradėjo įvairias nacionalines diskusijas, kad apie iniciatyvą būtų žinoma ne tik Briuselyje, būtų paskatintos diskusijos ir atvirai aptarta, kaip turėtų būti kuriamas ramstis. Nemažai šių nacionalinių diskusijų rezultatų aptariama šioje nuomonėje.

2.13 Būtina tiksliau apibrėžti ramsčio taikymo sritį. EESRK laikosi nuomonės, kad į visus šios iniciatyvos gyvavimo ciklo etapus reikėtų įtraukti visus piliečius. EESRK nerimauja, kad Komisijos komunikate dėl ramsčio neminimi prieglobsčio prašytojai ir migrantai.

2.14 Pilietinės visuomenės vaidmuo turi būti labiau pripažįstamas ir sustiprintas. Siekiant užtikrinti, kad žmonės, įskaitant jaunimą<sup>(12)</sup>, ir pažeidžiamoje padėtyje esantys arba su diskriminacija susiduriantys asmenys jaustųsi galintys dalyvauti kuriant, įgyvendinant ir peržiūrint politikos formavimo procesus, reikia stiprinti pilietinį dialogą. Rengiant ir įgyvendinant politiką, kuri daro tiesioginį ar netiesioginį poveikį užimtumui ir darbo rinkoms, ypatingą vaidmenį turi atlikti socialiniai partneriai. Socialinis dialogas turi būti skatinamas ir remiamas, kartu turi būti paisoma socialinių partnerių autonomijos ir kolektyvinių derybų principo, taip pat didinamas socialinių partnerių gebėjimas dalyvauti socialiniame dialoge. Daugelyje nacionalinių diskusijų aptariant su ramsčiu susijusius klausimus buvo pabrėžta, kad būtina tinkamai įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę<sup>(13)</sup>. Trijose diskusijose pabrėžta, jog svarbu susitarti dėl bendro požiūrio ir priimti bendrą atsakomybę<sup>(14)</sup>.

<sup>(7)</sup> <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

<sup>(8)</sup> [https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan\\_lt](https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lt).

<sup>(9)</sup> OL C 34, 2017 2 2, p. 58

<sup>(10)</sup> <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

<sup>(11)</sup> Direktyva 2000/43/ES dėl vienodo požiūrio principo taikymo asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

Direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

Direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

Direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

<sup>(12)</sup> Kelete nacionalinių diskusijų, pavyzdžiui, Slovėnijoje, iškeltas klausimas dėl jaunimo dalyvavimo svarbos.

<sup>(13)</sup> Nacionalinės diskusijos Airijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Suomijoje, Belgijoje, Graikijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Kroatijoje.

<sup>(14)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Kipre, Belgijoje ir Nyderlanduose.



### 3. Darbo ateitis

3.1 EESRK yra įsitikinęs, kad, siekiant spręsti su dideliais darbo rinkoje vykstančiais pokyčiais susijusius uždavinius, darbo ateitis turėtų būti svarbus diskusijų dėl ramsčio prioritetas. EESRK mano, kada dabar reikia laikytis labiau suderinto ir integruoto požiūrio, todėl ragina parengti išsamią Europos užimtumo strategiją dėl, *inter alia*, darbo ateities, kurioje būtų aptarti šie aspektai:

- investicijos ir inovacijos,
- užimtumas ir kokybiškų darbo vietų kūrimas,
- sąžiningos darbo sąlygos visiems,
- sąžiningi ir sklandūs pokyčiai, paremti aktyvia darbo rinkos politika,
- visų suinteresuotųjų šalių, ypač socialinių partnerių, įtraukimas <sup>(15)</sup>.

3.2 Užduotis nukreipti tinkama linkme ir valdyti šiuos darbo rinkoje vykstančius pokyčius patikėta keletui institucinių subjektų. Visos susijusios suinteresuotosios šalys turi dirbti kartu ir užtikrinti, kad darbo ateitis būtų sąžininga ir įtrauki, visiems atvertų užimtumo galimybes ir skatintų socialinę pažangą. EESRK yra įsitikinęs, kad visiems naudinga tinkamai išsilavinusi, gerus įgūdžius turinti ir motyvuota darbo jėga, gaunanti deramas pajamas ir galinti dirbti kokybiškose darbo vietose. Tai, ar ateityje iš tikrųjų bus pasiekti teigiami rezultatai, priklausys nuo reikalingų investicijų, kurios leistų žmonėms pasinaudoti prisitaikymui prie šių pokyčių reikalingomis priemonėmis, padėtų užtikrinti tinkamas būtiniausias socialinės apsaugos sistemas ir skatintų inovacijas, ypač socialines inovacijas.

3.3 Darbo rinkoje vykstantys pokyčiai turėtų būti naudojami siekiant „skatinti ilgalaikį, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, visišką, produktyvų užimtumą ir deramą darbą visiems“ <sup>(16)</sup>. Šio tikslo, kiekvienas atlikdami savo vaidmenį, turėtų siekti ES, valstybės narės ir socialiniai partneriai. Taip pat reikėtų įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas, kurios atstovauja nuo darbo rinkos nutolusius asmenis. Būtiniosios sąlygos, kurių reikia kuriant daugiau ir kokybiškesnių darbo vietų, tarp valstybių narių ir jų viduje pasiskirsčiusios netolygiai. EESRK primygtinai ragina valstybių narių institucinius subjektus greitai pereiti prie aukštų standartų strategijos (angl. „high-road“ strategy), kuri būtų įgyvendinama kartu su aktyvia darbo rinkos politika. Prie to dar reikėtų pridėti peržiūrėtą ir įtraukią Europos užimtumo strategiją ir nuoseklią ir plataus užmojo Europos pramonės strategiją.

3.4 EESRK jau palankiai įvertino tai, kad naujoje ES įgūdžių ir darbo vietų darbotvarkėje <sup>(17)</sup> įtvirtinta darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros sąvoka ir pabrėžė būtinybę siekti teisingos vidaus ir išorės darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros, kad būtų užtikrintas didesnis darbo rinkų veiksmingumas ir geresnė darbuotojų apsauga. Komitetas taip pat pabrėžė aktyvaus socialinių partnerių dalyvavimo stebint ir vertinant darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros politikos įgyvendinimo svarbą <sup>(18)</sup>. Be to, EESRK pažymėjo, kad svarbi išankstinė darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros darbo srityje sąlyga yra tvirta makroekonomikos politika, padedanti skatinti užimtumo augimą ir palankią verslo aplinką, kurioje išnaudojamas ir vystomas visas augimo potencialas. EESRK taip pat ragino valstybes nares ir ES sukurti ir išlaikyti prisitaikymą skatinančią paprastą, skaidrią ir nuspėjamą teisinę bazę, taip pat stiprinti ir gerbti darbuotojų teises ir užtikrinti jų gynybą teisme ir visoje ES skatinti tvirtą kolektyvinių derybų ir socialinio dialogo teisinę sistemą įgyvendinant darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyrą. Komitetas taip pat pabrėžė, kaip svarbu, kad socialiniai partneriai aktyviai dalyvautų diskusijose ir priimant sprendimus dėl darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros <sup>(19)</sup>. Darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros užtikrinimas <sup>(20)</sup>, taip pat darbo rinkos gebėjimas prisitaikyti prie naujų uždavinių buvo aptartas ir apsvaistytas įvairiose valstybėse narėse surengtose nacionalinėse diskusijose <sup>(21)</sup>.

3.5 Darbo rinkose pagrindinės sąlygos turi būti tokios, kad būtų remiamos naujos ir įvairesnės karjeros galimybės. Profesiniame gyvenime reikalingos įvairios darbo jėgos samdymo ir darbo formos. Tam reikia užtikrinti tinkamą užimtumo apsaugą garantuojančių teisės aktų sistemą, kurioje būtų nustatyta sąžiningo darbo sąlygų visuma ir kuria būtų skatinamas įdarbinimas pagal visas darbo sutartis.

<sup>(15)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Suomijoje ir Vengrijoje.

<sup>(16)</sup> 8-asis darnaus vystymosi tikslas.

<sup>(17)</sup> Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė, COM(2010) 682 final.

<sup>(18)</sup> OL C 318, 2011 10 29, p. 142.

<sup>(19)</sup> OL C 211, 2008 8 19, p. 48.

<sup>(20)</sup> Nacionalinės diskusijos Danijoje, Suomijoje ir Vengrijoje.

<sup>(21)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje.

3.6 Darbo rinkoje vyksta daugybė įvairialypių pokyčių. Turime rasti būdų užtikrinti visiems darbuotojams saugų darbo ir darbuotojo statuso keitimą, perėjimą nuo nedarbo prie darbo, taip pat pradėdant pirmąjį darbą igijus išsilavinimą. Žmonių gebėjimas pakeisti profesiją skirtingais savo gyvenimo etapais ir šiuo tikslu prieinamos sistemos ir paramos mechanizmai lems visuomenės, kurioje gyvename, raidą ir mūsų ekonomikos klestėjimą. EESRK siūlo visapusiškai aptarti sistemas ir paramos mechanizmus, kuriais remiami šie pokyčiai.

3.7 Greita technologijų raida taip pat turi įtakos mūsų gyvenimui ir darbui. Iniciatyvus politikos formavimas ES ir nacionaliniu lygmenimis gali ir turi išlaisvinti skaitmeninimo teikiamas galimybes, kartu padėti išvengti susijusių problemų ar jas sušvelninti<sup>(22)</sup>. Nacionalinėse diskusijose skaitmeninimas (kartu dažnai minint reikiamų investicijų į mokymą ir infrastruktūrą poreikį<sup>(23)</sup>) dažnai buvo įvardijamas, kaip vienas iš pagrindinių ramsčio uždavinių<sup>(24)</sup>. Todėl reikia atidžiai įvertinti, kaip šie pokyčiai veikia darbo rinką, standartus, ekonomiką, mokesčių ir socialinės apsaugos sistemas bei pragyvenimą užtikrinantį darbo užmokestį<sup>(25)</sup>.

3.8 Skaitmeninė darbotvarkė ir bendrosios skaitmeninės rinkos iniciatyva turėtų būti susieta su nauju visaapimančiu požiūriu į darbo ateitį. Šiomis priemonėmis reikia spręsti ekonomines, užimtumo ir socialines problemas, įskaitant su būtinų įgūdžių užtikrinimu ir vienodų veiklos sąlygų sudarymu susijusį uždavinį. EESRK mano, kad šį tikslą geriausiai galima pasiekti atitinkamu lygmeniu pasinaudojant Sutartyse įtvirtintu teisėmis pagrįstu požiūriu, kuriuo, be kita ko, remiama prieiga prie švietimo ir socialinės apsaugos ir geresnis ES koordinavimas srityse, kuriose ji neturi teisėkūros kompetencijos.

3.9 Kaip jau pabrėžė EESRK, reaguojant į skaitmeninimo iššūkius „svarbiausia – bendradarbiavimas“<sup>(26)</sup>. Šiomis aplinkybėmis EESRK visų pirma kreipiasi į Europos Komisiją ir visą Europos valdymo lygmenį, nacionalines vyriausybes, socialinius partnerius ir visą platesnę pilietinę visuomenę. EESRK jau rekomendavo, kad Europos Komisija, EBPO ir TDO turėtų visais atitinkamais lygmenimis dirbti kartu su socialiniais partneriais ir platesnės pilietinės visuomenės organizacijomis, kad parengtų tinkamas nuostatas, susijusias su deramo darbo sąlygomis ir apsauga, kurią reikia užtikrinti atsižvelgiant į naujas darbo formas (pavyzdžiui, darbas internetu, gigabitinė ir dalijimosi ekonomika)<sup>(27)</sup>.

3.10 Ypatingą dėmesį reikėtų skirti jaunimo užimtumo didinimui. Kaip jau nurodyta ankstesnėse EESRK nuomonėse, nacionalinėse reformų programose reikėtų numatyti konkrečias kovos su jaunimo nedarbu priemones<sup>(28)</sup>. Gerai veikianti pameistrystė ir kitos kokybiškos mokymo darbo vietoje sistemos gali padėti jaunimui užtikrinti sklandesnę perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką<sup>(29)</sup>. EESRK pritarė minčiai sukurti valstybės narėse jaunimo garantijų programas, kurios būtų finansuojamos iš specialaus Jaunimo užimtumo iniciatyvos fondo pagal daugiametę finansinę programą, ir palankiai įvertino tokio fondo sukūrimą<sup>(30)</sup>.

3.11 Daugelyje nacionalinių diskusijų buvo atkreiptas dėmesys į socialinio dialogo svarbą<sup>(31)</sup>. EESRK nerimą kelia tai, kad yra nemažai šalių, kuriose nevyksta socialinis dialogas<sup>(32)</sup>, taip pat šalių ir (arba) sektorių, kur darbdaviai ir darbuotojai nėra atstovaujami socialiniame dialoge ir nedalyvauja kolektyvinėse derybose. Į tai reikėtų atsižvelgti<sup>(33)</sup>, kaip ir į poreikį skatinti į sprendimus orientuotą socialinį dialogą, kuris daro teigiamą poveikį darbuotojų apsaugai ir įmonių konkurencingumui. Kolektyvinės derybos turėtų būti skatinamos visais atitinkamais lygmenimis, o siekiant užtikrinti tokių derybų stebėseną, EESRK rekomenduoja visoje Europoje rinkti duomenis apie kolektyvinių derybų apimtį naudojant Europos semestro rodiklius ir tuo pat metu visiškai gerbiant nacionalinę praktiką ir darbo santykių sistemas.

<sup>(22)</sup> OL C 13, 2016 1 15, p. 161.

<sup>(23)</sup> Nacionalinės diskusijos Austrijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Kroatijoje, Danijoje, Vokietijoje, Suomijoje, Vengrijoje, Liuksemburge, Lenkijoje, Slovakijoje ir Ispanijoje.

<sup>(24)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Bulgarijoje.

<sup>(25)</sup> OL C 303, 2016 8 19, p. 54.

<sup>(26)</sup> OL C 389, 2016 10 21, p. 50.

<sup>(27)</sup> Žr. 25 išnašą.

<sup>(28)</sup> OL C 161, 2013 6 6, p. 67.

<sup>(29)</sup> OL C 13, 2016 1 15, p. 57.

<sup>(30)</sup> Žr. 28 išnašą.

<sup>(31)</sup> Nacionalinės diskusijos Kipre, Estijoje, Suomijoje, Vengrijoje, Airijoje, Latvijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje.

<sup>(32)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Vengrijoje.

<sup>(33)</sup> Žr. 25 išnašą.

3.12 Dėl technologinės pažangos atsiveria naujos darbo galimybės, tačiau kartu nebeliks kitų darbo vietų. Dėl šio reiškinio masto ginčijamasi, o neseniai atlikti prognostiniai tyrimai skiriasi<sup>(34)</sup>.

3.13 Bet kuriuo atveju investicijos į žmones turi būti kiekvienos strategijos, skirtos darbo ateičiai, pagrindas. Gebėjimų ir įgūdžių, ypač skaitmeninių įgūdžių, lygis atliks svarbų vaidmenį parengiant piliečius ir darbuotojus ateičiai. Sukūrus įgūdžių garantiją<sup>(35)</sup>, palaikomą reikiamomis investicijomis, atsirastų sistema, sudaranti sąlygas žmonėms per visą gyvenimą įgyti reikalingus įgūdžius. Šios sistemos pagrindas bus visiems ES piliečiams prieinama galimybė gauti kokybišką išsilavinimą, įskaitant profesinį mokymą, mokymąsi visą gyvenimą, ir galimybės persikvalifikuoti arba kelti kvalifikaciją.

3.14 Technologiniai pokyčiai gali paskatinti ugdyti įgūdžius, bet dėl jų gali sparčiau pasenti daugybės profesijų darbuotojų kvalifikacija. Ne tik švietimo subjektai, bet ir verslas, dirbdamas su profesinėmis sąjungomis, CEDEFOP ir vyriausybėmis, turi atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant gebėjimų ir įgūdžių ugdymą, kad jie atitiktų besikeičiančios darbo sritys poreikius<sup>(36)</sup>, be kita ko, gerinant nacionalinių švietimo ir mokymo sistemų gebėjimą prisitaikyti prie kintančių įgūdžių poreikių. Tai reikia daryti nuosekliai. Gebėjimų ugdymas užima laiko ir tam reikia pakankamai išteklių, be to, būtinos skubios nemažos ir veiksmingesnės investicijos į švietimą ir mokymą. Taip pat reikia atsižvelgti į nevienodą švietimo ir gerovės sistemų poveikį ir (arba) rezultatus Europos šalims ir regionams.

3.15 Naujos darbo formos atsiranda taip greitai, kad sutartinės nuostatos nebespėja atitikti realių poreikių, todėl reikia nagrinėti naujų darbo formų teisinį statusą. EESRK ragino skubiai patikslinti darbo rinkos tarpininkų ir internetinių platformų statusą, taip pat iširti patalkos darbuotojų sutartinį statusą ir kitas naujas darbo ir užimtumo santykių formas. Taip pat reikalingos gairės, kurios leistų paaiškinti su apmokestinimu ir socialiniu draudimu susijusius darbo statuso aspektus, kurie galbūt yra neaiškūs<sup>(37)</sup>. Bendras tikslas turi būti sąžiningų darbo sąlygų visiems garantavimas ir siekis užtikrinti, kad visiems darbuotojams būtų taikomi pagrindiniai darbo standartai ir visi darbuotojai gautų tinkamą socialinę apsaugą.

3.16 Į socialinius partnerius visų pirma reikia kreiptis tais atvejais, kai kalbama apie suderėtų darbo lankstumo ir stabilumo nuostatų taikymą visais atitinkamais lygmenimis, tačiau šiuo atveju be geresnio ES institucijų, vyriausybių ir socialinių partnerių bendradarbiavimo reikalingas ir vyriausybių ir Europos lygmens valdymo institucijų įsipareigojimas. EESRK jau nurodė, kad ES ir valstybės narės, vesdamos dialogą su socialiniais partneriais, turėtų apsvarstyti strategijas, kaip būtų galima pritaikyti socialinių ir darbo teisės standartų taikymo sritį, kad jie atitiktų skaitmenizuotos darbo aplinkos sąlygas<sup>(38)</sup>.

3.17 Dalijimosi ekonomika ir kiti nauji užimtumo modeliai neturėtų būti naudojami kaip priemonės, padedančios išvengti deramo darbo užmokesčio ar mokestinių ir socialinės apsaugos prievolių vykdymo<sup>(39)</sup>. EESRK taip pat jau pasiūlė ES apsvarstyti tokius ES platformų skatinimo būdus, kad sukurta pridėtinė vertė liktų vietos ekonomikos ūkyje<sup>(40)</sup>.

3.18 Kai kuriose nacionalinėse diskusijose<sup>(41)</sup> dalyviai išklė darbo užmokesčio konvergencijos ir minimalaus darbo užmokesčio nustatymo valstybėse narėse klausimą. EESRK mano, kad reikia dėti daugiau pastangų šia kryptimi. Naudingas atskaitos taškas – Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) tyrimas dėl socialinių teisių ramsčio sukūrimo siekiant Europos konvergencijos<sup>(42)</sup>. Jame teigiama, kad galima naudoti minimalaus darbo užmokesčio dydžių palyginimo rodiklius, kurie atspindėtų nacionalines aplinkybes, tačiau šiuo metu dažniausiai naudojamas minimalaus ir vidutinio darbo užmokesčio santykio koeficientas. Be to, tyrime teigiama, kad ES lygmens bendro požiūrio į minimalaus darbo užmokesčio politiką

<sup>(34)</sup> Žr., pavyzdžiui, C. Frey ir M. Osborne (2013 m.) „The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation“ ir J. Breughel (2014 m.) „The computerisation of European jobs“.

<sup>(35)</sup> 2016 m. lapkričio 21 ir 22 d. Taryba pasiekė politinį susitarimą dėl rekomendacijos dėl įgūdžių tobulinimo kryptių – naujų galimybių suaugusiems (anksčiau vadinta Įgūdžių garantija).

<sup>(36)</sup> Žr. 25 išnašą.

<sup>(37)</sup> Žr. 25 išnašą.

<sup>(38)</sup> Žr. 22 išnašą.

<sup>(39)</sup> Žr. 22 išnašą.

<sup>(40)</sup> Žr. 22 išnašą.

<sup>(41)</sup> Kalbėta Rytų ir Vidurio Europos šalyse, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Čekijoje, Slovakijoje, taip pat Prancūzijoje.

<sup>(42)</sup> Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence, Tarptautinė darbo organizacija, 2016 m.

pasirinkimas padėtų riboti skurdo plitimą padidėjusioje ES ir sumažinti mažą atlyginimą gaunančių žmonių dalį nacionaliniame kontekste. Tyrimė siūloma pradėti nuo minimalaus darbo užmokesčio taikymo apimties, jo dydžio ir atitikties (kurie nurodomi TDO priemonėse) trišalės analizės nacionaliniu lygmeniu. TDO tyrime taip pat teigiama, kad įvairių tyrimų išvadose atkreipiamas dėmesys į būtinybę derinti (kaip pabrėžiama Konvencijoje Nr. 131) elementus, į kuriuos būtina atsižvelgti nustatant minimalaus darbo užmokesčio dydį, kiek tai įmanoma ir tinkama atsižvelgiant į nacionalinę praktiką ir sąlygas, t. y.: a) darbuotojų ir jų šeimų poreikius, atsižvelgiant į bendrą atlyginimų atitinkamoje šalyje dydį, gyvenimo išlaidas, socialinio draudimo išmokas ir palyginamą kitų socialinių grupių gyvenimo lygį ir b) ekonominius veiksnius, įskaitant ekonominio vystymosi poreikį, našumo lygį ir norą pasiekti ir išlaikyti didelį užimtumą. Šiais klausimais reikia papildomų diskusijų, kurių reiktų imtis kuriant socialinį ramstį. EESRK pažymi, kad darbo užmokesčio nustatymo proceso metu atsižvelgiant į nacionalinę praktiką būtina gerbti nacionalinių socialinių partnerių pagrindinę kompetenciją ir autonomiją. Kelete nacionalinių diskusijų taip pat užsiminta apie poreikį nustatant minimalų darbo užmokesčių paisyti kompetencijos paskirstymo ir subsidiarumo principo, taip pat socialinių partnerių vaidmens<sup>(43)</sup>. Apskritai, EESRK jau nurodė, kad, nepaisant lūkesčių, susijusių su optimalia vidaus valiutos zona, euro zonos valstybėse narėse konvergencija nebuvo pasiekta<sup>(44)</sup>.

3.19 Kai kuriose nacionalinėse diskusijose buvo pripažinta, kad demografiniai pokyčiai<sup>(45)</sup> ir kintanti visuomenės struktūra yra kiti didelę įtaką darbo sričiai darantys veiksniai. Tik veiksminga ir tikslinga aktyviai įgyvendinama darbo rinkos politika padės pasiekti gerų užimtumo rezultatų. Vienoje šalyje<sup>(46)</sup> aptarta galimybė įtraukti privačias agentūras, kurios padėtų teikti daugiau aktyvios paramos darbo ieškantiems asmenims. Vykdam Europos užimtumo ir darbo rinkos politiką būtina ir toliau taikyti konkrečias priemones, kad darbo vietoje būtų praktiškai įdiegtas nediskriminavimo principas ir užtikrinta visų darbuotojų grupių lygybė<sup>(47)</sup>.

3.20 Lyčių lygybė yra esminis aspektas, padedantis užtikrinti sąžiningas darbo sąlygas visiems. Be didesnio moterų skaičiaus darbo rinkoje, tikėtina, kad dėl senėjančios visuomenės ir ilgesnio darbingo amžiaus prireiks daugiau priežiūros išpareigojimų per gyvenimo ciklą. Lankstus profesinis gyvenimas, darbo laikas ir tvarus profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimas įgaus vis didesnę svarbą visiems darbuotojams. EESRK jau atkreipė dėmesį į tai, kad išpareigojimų šeimai ir darbui suderinimas galimas tik koordinuojant įvairias sritis, pavyzdžiui, priežiūros paslaugų teikimą, tėvų atostogas ir šeimoms palankias darbovietes<sup>(48)</sup>. EESRK ragina atitinkamu lygmeniu nustatyti integruotą požiūrį į teisėkūros ir ne teisėkūros priemones, siekiant valstybėse narėse skatinti profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimą. Svarbu pakankamai investuoti į prieinamas ir įperkamas priežiūros paslaugas. Tai padės didinti bendrą užimtumą, ypač moterų, ir darbą visą darbo dieną.

3.21 Ypatingą dėmesį reiktų skirti pažeidžiamų visuomenės grupių ir mažumų integracijai į darbo rinką. Ekonominė, socialinė ir kultūrinė romų padėtis daugumoje valstybių narių negerėja ir, kaip nurodyta EESRK pranešime, į Europos semestrą nuolat reiktų įtraukti romų strategijos klausimą<sup>(49)</sup>.

3.22 Senėjant Europos visuomenei labai svarbios tampa tvarios pensijų sistemos. Komisija pareiškė, kad pensinio amžiaus didinimas atsižvelgiant į tikėtiną gyvenimo trukmės ilgėjimą kartu su pastangomis skatinti aktyvų senėjimą, ne tik leidžia iš esmės sumažinti išlaidas pensijoms, bet ir sudaro sąlygas sukaupti didesnes pensijos išmokas. Tačiau EESRK anksčiau kritikavo Komisijos pasiūlymą indeksuoti pensinį amžių atsižvelgiant į ilgėjančią gyvenimo trukmę, ir vietoj to pasiūlė priemones, kuriomis faktinis pensinis amžius priartinamas prie įstatymuose nustatyto pensinio amžiaus<sup>(50)</sup>. Kaip nurodė Socialinės apsaugos komitetas, dabar nedarbo mažinimas ir skatinimas ilgiau likti darbo rinkoje, įskaitant aktyvesnį moterų dalyvavimą darbo rinkoje, bus labai svarbus norint užtikrinti, kad ateityje pensijų išmokos būtų tvarios ir

<sup>(43)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Suomijoje ir Danijoje.

<sup>(44)</sup> Pasaulio ekonomikos pokyčių pasekmės ES konkurencingumui (informacinis pranešimas)

<sup>(45)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Suomijoje, Slovėnijoje, Maltoje, Airijoje, Lenkijoje, Estijoje.

<sup>(46)</sup> Nacionalinės diskusijos Čekijoje.

<sup>(47)</sup> Žr. 18 išnašą.

<sup>(48)</sup> OL C 341, 2013 11 21, p. 6.

<sup>(49)</sup> EESRK pranešimas „Geresnis romų bendruomenės integravimas vykdam pilietinės visuomenės iniciatyvas“ (2014 m.).

<sup>(50)</sup> OL C 299, 2012 10 4, p. 115, OL C 332, 2015 10 8, p. 68.

pakankamos<sup>(51)</sup>. Pavyzdžiui, Europos lyginamasis pensijų tvarumo ir pakankamumo indeksas būtų naudingas rodiklis, kuriuo remdamosi valstybės narės galėtų reformuoti savo pensijų sistemas ir sumažinti skurdą.

3.23 Tikslas, kad žmonės ilgiau dirbtų, turi būti derinamas su požiūriu į gyvenimo ciklą, kuris apima geras darbo sąlygas, įskaitant darbuotojų sveikatos ir saugos ir darbo laiko politiką, ir žmonių skatinimą pasinaudoti mokymosi visą gyvenimą galimybėmis. Ilgesnė profesinė karjera iki pensinio amžiaus, per kurią gaunamos deramos pajamos, lemiančios deramą pensiją, ir politika, kuri sudaro galimybes sklandžiai išeiti į pensiją vyresnio amžiaus darbuotojams, taip pat yra būtinosios sąlygos: šiuo labai svarbi būdo, kaip dirbame, raida.

3.24 Socialinės apsaugos standartai ES labai skiriasi, o šiuos skirtumus lemia skirtingos sistemos ir tradicijos. EESRK pasisakė už aiškesnius ES strateginius prioritetus socialinės politikos srityje ir siūlė rengiant esminę darbo programą apibrėžti bendruosius socialinės politikos principus. EESRK jau kalbėjo apie poreikį siekti nustatyti privalomą būtinąją socialinės apsaugos lygį<sup>(52)</sup> ir siūlo apibrėžti aukšto lygio standartus atitinkamuose lygmenyse, deramai atsižvelgiant tiek į darnumą, tiek į tinkamumo reikalavimus. Siekiant užtikrinti didesnę visų teisėtai ES gyvenančių asmenų įtrauktį į socialinės apsaugos sistemą, reikia užtikrinti geresnius geriausios patirties mainus. Atsižvelgiant į ketvirtojo revoliucijos darbo srityje etapo (Darbas 4.0) iššūkius ir naujas užimtumo ir dalinio užimtumo formas, labai svarbu apsvarstyti ir nuspręsti, kaip valstybės narės galėtų reformuoti savo socialinės apsaugos sistemas, kad nedarbo draudimą paverstų įtraukiu užimtumo draudimu, kuris ateityje galėtų atlikti „saugos diržo“ funkciją ir sudarytų geresnes sąlygas įsidarbinimui ir deramam darbui. Svarbu užtikrinti, kad darbas būtų daug patrauklesnis nei gyvenimas iš pašalpų: tam reikia sukurti tinkamas paskatas žmonėms, kad jie eitų ieškoti darbo, kartu reikia užtikrinti darbo nerandančių asmenų pajamų saugumą. Lyginamoji analizė šioje srityje galėtų būti naudinga valstybėms narėms, kad jos prireikus galėtų pagerinti teisės gauti išmokas sąlygas, pailginti išmokų mokėjimo trukmę ir jas padidinti.

3.25 Dar 2009 m. EESRK pabrėžė, kad Europai reikia atgauti savo lyderės pozicijas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. EESRK pabrėžė, kad laimėjimai mokslo ir technikos srityje ir jų pritaikymas konkurencingoje globalioje ekonomikoje padėtų užtikrinti perspektyvią Europos ateitį globalios pramonės arenoje. Be to, Komitetas pabrėžė, kad būtina inovacijų sąlyga – pažangai atvira socialinė aplinka<sup>(53)</sup>. Formuojant inovacijoms palankią aplinką, kūrybiškas verslas, kuriame kuriamos darbo galimybės, taip pat atlieka svarbų vaidmenį. Pilietinei visuomenei šiame procese tenka itin svarbus vaidmuo.

3.26 EESRK mato ryšį tarp gebėjimo diegti inovacijas darbo vietoje ir darbuotojų dalyvavimo. Be to, „geras“, o tuo pačiu ir „darnus“ įmonių valdymas turi būti kuriamas pasitelkiant vidaus rinkoje išbandytas ir patikrintas teises struktūras ir darbuotojų dalyvavimo praktiką, pagrįstą darbuotojų informavimu, konsultavimusi su jais ir, atitinkamais atvejais, jų dalyvavimu priimančiais sprendimus<sup>(54)</sup>. Nuostatos dėl privalomo darbuotojų dalyvavimo turėtų būti konsoliduojamos ir taikomos visoje ES teisėje remiantis jau įgyvendintais standartais<sup>(55)</sup>.

3.27 Dėl klimato kaitos Europa ir likęs pasaulis susiduria su rimtais aplinkos ir socialiniais iššūkiais. Darbo ateitis taip pat priklausys nuo skubaus poreikio transformuoti mūsų ekonomiką, pramonę ir darbo vietas taip, kad būtų apsaugota planeta. EESRK palankiai vertina tai, kad ES ratifikavo Paryžiaus susitarimą ir paragino pilietinę visuomenę ir subnacionalines institucijas sudaryti koaliciją, kad būtų įvykdyti 21-ojoje klimato kaitos konferencijoje priimti įsipareigojimai<sup>(56)</sup>. Šie įsipareigojimai turi būti įgyvendinami laikantis ES įsipareigojimų mažinti skurdą. Norint remti sklandų profesinės veiklos keitimą, deramą darbą ir užimtumą, reikės investuoti į išteklius, kuriais remiamos bendruomenės ir sektorių, kuriems šis perėjimas jau daro poveikį, darbuotojus, taip pat numatyti ir palengvinti būsimą restruktūrizavimą ir perėjimą prie ekologiškesnės ir darnesnės ekonomikos. Investicijų plane Europai turėtų būti remiami 21-ojoje klimato kaitos konferencijoje priimtus įsipareigojimus atitinkantys projektai.

<sup>(51)</sup> Socialinės apsaugos komitetas „Veiksmų socialinės apsaugos srityje rezultatų apžvalga (VSASRA). Socialinės apsaugos komiteto ataskaita apie pagrindinius socialinius iššūkius ir pagrindines tezes“, 12606/16.

<sup>(52)</sup> OL C 13, 2016 1 15, p. 40.

<sup>(53)</sup> EESRK poziciją apibūdinantis dokumentas dėl mokslinių tyrimų ir inovacijų ES (EESC-13-19-EN).

<sup>(54)</sup> OL C 161, 2013 6 6, p. 35.

<sup>(55)</sup> Žr. 54 išnašą.

<sup>(56)</sup> OL C 389, 2016 10 21, p. 20.



#### 4. Socialinių investicijų poreikis

4.1 ES grėsmę kelia tiek socialiniai, tiek ekonominiai skirtumai. Jie kenkia socialinei sanglaudai ir politiniam patikimumui ir stabdo ekonomikos pažangą. EESRK anksčiau išdėstė savo nuomonę dėl poreikio prioritetine tvarka spręsti skurdo klausimą, o kovą su skurdu ir socialine atskirtimi paversti viena pagrindinių ramsčio sudedamųjų dalių<sup>(57)</sup>.

4.2 Pripažindamas, kad skurdo mažinimas visų pirma yra valstybių narių atsakomybės sritis, EESRK taip pat primygtinai ragina ES Tarybą pakartoti savo strategijos „Europa 2020“ išipareigojimą toliau siekti skurdo mažinimo tikslo, kartu taikant labiau integruotą požiūrį. Tai reiškia, kad skurdo mažinimas turėtų būti sistemiškai aptariamasis per Europos semestrą ir kad strategija „Europa 2020“ turėtų būti susieta su Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m.<sup>(58)</sup> Ekonomikos augimas ir konkurencija yra esminės svarbos, todėl makroekonominė politika, padedanti kurti deramas darbo vietas, yra svarbi mažinant nelygybę ir skurdą.

4.3 EESRK anksčiau nurodė, kad kuo ilgiau bus vykdoma taupymo politika, kuria pirmiausia siekiama sumažinti išlaidas, nenumatant tinkamų priemonių, skirtų skatinti augimą ir užtikrinti socialinę sanglaudą ir solidarumą, tuo bus aiškiau, kad dėl didėjančios socialinės nelygybės kyla grėsmė Europos ekonominei integracijai ir gerovei<sup>(59)</sup>. EESRK ragina atnaujinti pastangas skatinti socialinio investavimo koncepciją visose susijusiose politikos srityse<sup>(60)</sup>. EESRK mano, kad daugiau dėmesio reikia skirti tam, kaip 2-ąjį J. C. Junckerio planą susieti su socialinių investicijų dokumentų rinkinio tikslais. Be to, Komitetas paragino parengti Europos socialinių investicijų paktą<sup>(61)</sup>, kuriuo būtų remiamos socialinės reformos ir socialinės investicijos ir padedama atnaujinti ekonominę, socialinę ir teritorinę konvergenciją.

4.4 EESRK palankiai įvertino Komisijos socialinių investicijų dokumentų rinkinį, kuriame, atrodo, aptartas esminis persiorientavimas į socialines investicijas, kurios laikomos ne išlaidomis, bet investicijomis į Europos augimą ir užimtumo potencialą<sup>(62)</sup>. EESRK apgailestauja, kad nedaug nuveikta siekiant efektyviai įgyvendinti šiuos uždavinius. Socialinės investicijos ilgai duoda ekonominę ir socialinę grąžą, susijusią su didesniu užimtumu arba didesnėmis darbo pajamomis, pagerėjusia sveikata, sumažėjusiu nedarbu, geresniu ugdymu, mažesniu skurdu ir socialine atskirtimi ir pan. Tokios investicijos taip pat padidina asmenų klestėjimą ir gerovę, kartu skatina ekonomikos augimą, nes užtikrina didesnę darbo jėgos kvalifikaciją, našumą ir užimtumą. Tokios investicijos, ypač tuomet, kai augimo skatinimas taip pat prisideda prie asmenų įgūdžių ir kvalifikacijos didinimo, gerina jų galimybes visuomenėje ir darbo rinkoje, taip pat stimuliuoja ekonomiką, padeda ES atsigausti po krizės dar stipresnei ir konkurencingesnei. Be to, tokios investicijos turėtų užtikrinti veiksmingesnį ir efektyvesnį viešųjų lėšų panaudojimą ir galiausiai vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu padėti sutaupyti lėšų valstybių biudžetuose.

4.5 EESRK jau palankiai įvertino tai, kad komunikate aiškiai pripažįstamas svarbus socialinės ekonomikos, socialinių įmonių, pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių vaidmuo Europos Komisijai įgyvendinant socialinių investicijų dokumentų rinkinį<sup>(63)</sup>.

4.6 EESRK jau išreiškė savo nuomonę, kad Europos minimalių pajamų nustatymas pagal pagrindų direktyvą padėtų kovoti su socialine atskirtimi, užtikrintų ekonominę ir teritorinę sanglaudą, apsaugotų asmens pagrindines teises, garantuotų ekonominių ir socialinių tikslų suderinamumą ir padėtų sąžiningai paskirstyti turtą ir pajamas. EESRK pakartoja savo raginimą Komisijai išnagrinėti minimalių pajamų Europoje finansavimo galimybes ir sukurti atitinkamą fondą<sup>(64)</sup>.

4.7 EESRK pakartoja savo nuomonę, kad tvarios, veiksmingos ir efektyvios socialinės gerovės sistemos yra labai svarbios visų ES šalių visuomenei. Tai yra gyvybiškai svarbios priemonės, kuriomis palaikoma socialinė ir teritorinė sanglauda, solidarumas, visuomenės stabilumas, taip pat remiamas ekonomikos augimas. Gerovės sistemos taip pat atlieka svarbią automatinių stabilizavimo priemonių funkciją – tą jos įrodė per krizę. Pripažįstant, kad sprendimas dėl socialinės politikos struktūros ir turinio visų pirma priklauso valstybių narių kompetencijai, nacionalinėmis ir ES iniciatyvomis reikėtų siekti

<sup>(57)</sup> OL C 133, 2016 4 14, p. 9.

<sup>(58)</sup> Žr. 57 išnašą.

<sup>(59)</sup> OL C 13, 2016 1 15, p. 33.

<sup>(60)</sup> EESRK indėlis į 2017 m. Europos Komisijos darbo programą, 2016 m. liepos 15 d.

<sup>(61)</sup> OL C 271, 2013 9 19, p. 1.

<sup>(62)</sup> OL C 271, 2013 9 19, p. 91.

<sup>(63)</sup> Žr. 62 išnašą.

<sup>(64)</sup> OL C 170, 2014 6 5, p. 23 (Darbdavių grupė šios nuomonės neparėmė; žr. [www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf](http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf)).



sukurti veiksmingesnes socialinės apsaugos sistemas, apimančias socialinę apsaugą, socialinę paramą ir socialines paslaugas, sveikatos priežiūrą ir būstą, ir jas stiprinti<sup>(65)</sup>. Kaip nurodė Taryba ir Socialinės apsaugos komitetas, valstybės narės turėtų toliau stengtis gerinti socialinės apsaugos sistemų veikimą ir užtikrinti, kad jos duotų geresnių socialinių rezultatų kartu siekiant kuo didesnio teigiamo poveikio užimtumui ir ekonomikos augimui<sup>(66)</sup>.

4.8 Nacionalinės socialinės apsaugos institucijos ir viešosios institucijos turi pareigą užtikrinti visuotines, kokybiškas, įperkamas ir prieinamas socialines paslaugas. Valstybė privalo akredituoti, investuoti ir prižiūrėti prieigą prie šių paslaugų, kurias gali teikti viešosios institucijos, ne pelno organizacijos arba pelno siekiantys subjektai, kaip jau yra kelete ES šalių. Svarbų vaidmenį atlieka atstovaujamosios pilietinės visuomenės organizacijos, visų pirma socialiniai partneriai, socialinės įmonės ir savitarpio organizacijos. Šis vaidmuo apima socialinės apsaugos, sveikatos draudimo ir socialinės paramos schemų rengimą, įgyvendinimą, veikimą ir priežiūrą. Be to, glaudesnis visų subjektų bendradarbiavimas gali padėti užtikrinti veiksmingesnę ir geresnę viešųjų išteklių panaudojimą įgyvendinant socialinę politiką. Tai taip pat turėtų apimti galimybę pasinaudoti viešųjų institucijų ir privačių subjektų partneryste kartu gerbiant nacionalinių sistemų ypatumus.

4.9 EESRK laikosi nuomonės, kad atitinkami subjektai turi užmegzti tvirtesnę ir skaidresnę dialogą, kad išteklių išdėstymo pagal prioritetus požiūriu tvaresnės socialinės apsaugos sistemos būtų paverstos ir transformuotos į veiksmingas, efektyvias ir tikslingas viešąsias investicijas, kurias vykdant būtų visapusiškai gerbiamos socialinės teisės, ypač valstybių narių socialinės apsaugos sistemų pagrindiniai principai, ir siekiama jas skatinti.

4.10 Pereinant į ketvirtąjį revoliucijos darbo srityje etapą (Darbas 4.0) būtina tuo pat metu pereiti prie Socialinės apsaugos 4.0. Krizė, lėtas augimas ir didelis nedarbo lygis, taip pat senėjančios visuomenės dalies didėjimo ir darbo jėgos mažėjimo derinys kelia pavojų socialinės apsaugos sistemų tvarumui ir pakankamumui. Lygiai taip pat dėl senėjančios visuomenės pastebimai didėja socialinių paslaugų paklausa, tačiau ištekliai šiai paklausai patenkinti yra riboti. Todėl labai svarbu imtis reformų, kad būtų sukurtos veiksmingos ir ekonomiškai efektyvios socialinės apsaugos sistemos, socialinė politika ir paslaugos. Ramstis turi būti naudingas ne tik reaguojant į darbo srityje vykstančius pokyčius, bet ir remti valstybes nares numatant tinkamus sprendimo būdus, susijusius su svarbiais pokyčiais gerovės sistemose, socialinės politikos ir paslaugų srityje. Pagrindiniai uždaviniai turėtų būti susiję su jų kokybės, tvarumo, prieinamumo, įperkamumo ir tinkamumo visiems, kurie nuo jų priklauso, užtikrinimu, tam numatant tinkamas reguliavimo sistemas ir politiką.

4.11 EESRK taip pat pripažįsta, kad nuolatinis spaudimas valstybių biudžetams, demografiniai ir visuomenės pasikeitimai, taip pat nauji socialiniai uždaviniai daugumoje valstybių narių lėmė naujas ir inovatyvias išmokų ir paslaugų finansavimo ir teikimo organizavimo formas. Šio reiškinio, kuris vadinamas socialinėmis inovacijomis, varomoji jėga – būtinybė reaguoti į nepatenkintus socialinius poreikius. Socialinės inovacijos papildė tradicinę valstybės užtikrinamą gerovę, kai, bendradarbiaujant su vietos institucijomis, mobilizuojami įvairūs socialiniai ir ekonominiai subjektai ir finansiniai ištekliai. Tačiau socialinės inovacijos neturi pakeisti valstybės atsakomybės ir pareigos ir jos įvairių viešų komponentų užtikrinant visuotinę prieigą prie kokybiškų, įperkamų, tvarių ir prieinamų paslaugų ES piliečiams atsižvelgiant į nacionalinę praktiką. Socialinės inovacijos padeda kurti kapitalą ir stiprina vietos bendruomenių vaidmenį. Rekomenduojama, kad Europos Komisija ir valstybės narės užtikrintų, jog pagrindinės priemonės, pavyzdžiui, viešieji pirkimai ir Europos struktūriniai ir investicijų fondai būtų veiksmingai panaudoti siekiant remti socialines inovacijas ir socialinės ekonomikos įmones.

4.12 EESRK ne kartą atkreipė dėmesį į ypatingą ir svarbų socialinės ekonomikos, įskaitant socialines įmones, vaidmenį surandant ekonominius ir socialinius sprendimus<sup>(67)</sup>. Šis sektorius yra svarbus Europos socialinio modelio elementas ir tiesiogiai prisideda prie socialinės ir ekonominės sanglaudos ir pokyčių, prie sąžiningesnio pajamų ir turto paskirstymo ir aktyvaus pilietiškumo. Visai neseniai EESRK paragino parengti ES socialinės ekonomikos veiksmų planą<sup>(68)</sup>.

<sup>(65)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Airijoje, Rumunijoje ir Ispanijoje.

<sup>(66)</sup> 2015 m. Tarybos išvados dėl socialinio valdymo įtraukioje Europoje (Tarybos dokumentas 14129/15) ir Socialinės apsaugos komitetas „Veiksmų socialinės apsaugos srityje rezultatų apžvalga (VSARA). Socialinės apsaugos komiteto ataskaita apie pagrindinius socialinius iššūkius ir pagrindines tezes (Tarybos dokumentas 12606/16).

<sup>(67)</sup> Pavyzdžiui, OL C 117, 2000 4 26, p. 52; OL C 318, 2009 12 23, p. 22; OL C 229, 2012 7 31, p. 44; OL C 458, 2014 12 19, p. 14; INT/735 – Socialinių įmonių projektas. Svarbus socialinės ekonomikos vaidmuo taip pat buvo aptartas kelete nacionalinių diskusijų, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Estijoje, Italijoje, Lietuvoje, Portugalijoje ir Ispanijoje.

<sup>(68)</sup> EESRK indėlis į 2017 m. Europos Komisijos darbo programą, 2016 m. birželio 15 d.

4.13 Apskritai ir atsižvelgiant į ES kompetencijos sritis, reikėtų siekti, kad ramstis užtikrintų bendrą orientacinę sistemą, kuri padėtų lyginti ir stebėti būtiną nacionalinę teisinę ir politinę sistemą, užtikrinant teisę į kokybiškas pirmiausia socialinės apsaugos išmokų nuostatas<sup>(69)</sup>, įskaitant socialinių paslaugų teikimą, įperkamumą ir prieinamumą, taip pat jų tvarumą ir veiksmingumą. Ši nuostata turėtų būti taikoma visoms socialinės apsaugos sritims<sup>(70)</sup>, taip pat visoms kitoms socialinėms (socialinės apsaugos) paslaugoms.

4.14 Lygiai taip pat reikėtų siekti, kad ramstis duotų būtinas paskatas valstybėms narėms stengtis išsaugoti pagal atitinkamus nacionalinius kriterijus įgytų teisių į išmokas perkeliamumą taip užtikrinant laisvą judėjimą. Tokios nuostatos pripažinimas suteiktų galimybę kiekvienam asmeniui teikti labiau pritaikytą paramą, kad jis galėtų planuoti savo profesinį ir asmeninį gyvenimą. Taip būtų galima numatyti patikimesnes ir lankstesnes priemones, labiau pritaikomas prie kiekvieno ES piliečio gyvenimo ciklo, visų pirma leidžiančias sklandžiai patekti į darbo rinką, judėti jos viduje ir ją palikti.

4.15 Be to, ramstis turėtų būti naudojamas nustatant rodiklius, susijusius su esminių paslaugų teikimu. Valstybių narių įgyvendinimo strategijos turėtų būti rengiamos atsižvelgiant į konkrečią kiekvienos šalies socialinę, ekonominę ir fiskalinę padėtį. Rodikliai neturėtų būti susiję tik su paslaugų prieinamumu ir turėtų padėti skatinti Protokole Nr. 26 nustatytų esminių principų įgyvendinimą (visuotinė prieiga, kokybė, saugumas, įperkamumas, vienodų sąlygų taikymas ir naudotojų teisių skatinimas). Savanoriška Europos socialinių paslaugų kokybės sistema ir Europos ankstyvojo ugdymo ir priežiūros kokybės sistema turėtų būti naudojamos kaip rodiklių kūrimo pagrindas.

4.16 Lygių galimybių visiems principas nustatytas Europos Sutartyse ir turi visapusiškai ir tinkamai atsispindėti įtraukiamame socialiniame ramstyje. Kadangi ES *acquis* jau nustatytas bendras minimalių standartų, taikomų Europos darbuotojams, rinkinys, būtina užtikrinti jų įgyvendinimą. Turi būti užtikrinama vyrų ir moterų ir visų mūsų visuomenės grupių, įskaitant neįgaluosius, LGBTI asmenis, etninėms mažumoms priklausančius asmenis ir kitus, diskriminaciją patiriančius asmenis, lygybė ir nediskriminavimas.

4.17 Siekiant spręsti gyventojų senėjimo ir mažėjančio darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus problemą, labai svarbu didinti įvairių Europos grupių užimtumą. Taip pat reikia daryti pažangą skatinant lygybę ir nediskriminavimą kitose, su darbu nesusijusiose gyvenimo srityse, pavyzdžiui, galimybė pirkti prekes ir paslaugas, švietimas, būstas ir sveikatos priežiūra. Šiomis aplinkybėmis tikimasi greitai atnaujinti diskusijas dėl ES direktyvos dėl vienodo požiūrio naudojantis prekėmis ir paslaugomis.

## 5. Su organizuota pilietine visuomene surengtų diskusijų rezultatai

5.1 2016 m. rugsėjo 2 d.–lapkričio 2 d. EESRK visose valstybėse narėse rengė diskusijas su organizuota pilietine visuomene. Diskusijas koordinavo trys atitinkamos šalies EESRK nariai (trejetas) ir tai jie dažnai darė bendradarbiaudami su Europos Komisija (15 diskusijų) arba nacionaline ekonomikos ir socialine taryba (7 diskusijos). Dalyviai atstovavo įvairioms darbdavių organizacijoms, profesinėms sąjungoms ir kitoms pilietinės visuomenės organizacijoms, o kai kada – akademinėi bendruomenei. 28 diskusijose iš viso dalyvavo beveik 1 800 pilietinės visuomenės organizacijų atstovų.

5.2 Daugumos diskusijų pagrindą sudarė pagrindinių klausimų rinkiniai. Per diskusijas aptarti įvairūs klausimai, atspindintys skirtingas nacionalines sistemas, prioritetus ir aplinkybes. Po diskusijų koordinavimo funkcijas vykdantys trejetai parengdavo nacionalines ataskaitas, kuriose dažniausiai buvo pateikiamos išvados ir (arba) rekomendacijos. Toliau pateikiami orientaciniai klausimai.

- 1) Kokios, Jūsų nuomone, yra opiausios ekonominės ir socialinės problemos Europoje ir Jūsų šalyje? Ko reikia siekiant spręsti šias problemas?
- 2) Ar manote, kad socialinių teisių ramstis yra reikalingas? Jei taip, kaip jis turėtų būti formuojamas siekiant spręsti pagrindinius socialinius ir ekonominius uždavinius Europoje ir Jūsų šalyje?

<sup>(69)</sup> Įskaitant negalios, ilgalaikės priežiūros, vaiko priežiūros atvejus.

<sup>(70)</sup> Sveikatos apsaugos ir ligos išmokos, nedarbo išmokos, senatvės išmokos, nelaimingo atsitikimo darbe išmoka, šeimos išmoka, motinystės išmokos, neįgalumo išmokos, našlių išmokos.

- 3) Kaip taikant atnaujintą ES darbo rinkos strategiją būtų galima atsižvelgti į įmonių, darbuotojų ir ieškančių darbo asmenų poreikius, susijusius su lankstumu ir saugumu? Kaip šia strategija būtų galima atsižvelgti į svarbius klausimus, pavyzdžiui, į naujas vis labiau nuo skaitmeninių technologijų priklausomų ekonomikos ir darbo rinkų sąlygas, senėjančios visuomenės problemą ir būtinybę sudaryti palankias sąlygas asmens statuso pokyčiams darbo rinkoje?
- 4) Kaip užtikrinti socialinės apsaugos sistemų tvarumą ir kad turimi išteklių pirmiausia būtų nukreipti į veiksmingas, svarbias ir būtinas socialines investicijas ir paslaugas? Koks turėtų būti įvairių subjektų vaidmuo?
- 5) Kaip, pasitelkus Europos socialinių teisių ramstį, būtų galima aktyviai prisidėti prie ekonominės ir socialinės konvergencijos visoje Europoje?
- 6) Ko reikia siekiant skatinti ir palaikyti darnią visuomenę Europoje?

5.3 Narių trejeto parengtos šalies išvados ir (arba) rekomendacijos atskleidė, kad per įvairias diskusijas buvo aptarta keletas bendrų temų (bendrų klausimų). Šios temos (klausimai) apibendrinami šioje nuomonės dalyje.

#### 5.3.1 Dėl Europos socialinių teisių ramsčio taikymo apimtys ir formato:

- Iš 18 valstybių narių išvadų ir (arba) rekomendacijų matyti, kad organizuota pilietinė visuomenė arba jos dalis rėmė iniciatyvą sukurti Europos socialinių teisių ramstį (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). 12 valstybių narių (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) buvo teigiama, kad ramsčio tikslai, taikymo sritis ir (arba) turinys turėtų būti išsamiau paaiškinti.
- 13 valstybių narių išvadose atkreiptas dėmesys į ekonominės ir socialinės politikos tarpusavio priklausomybę (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Be to, devyniose valstybėse narėse (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) pabrėžta ekonomikos augimo, o šešiose valstybėse narėse (EE, ES, FI, DK, MT, SE) – konkurencingumo svarba.
- 12 valstybių narių išvadose nurodyta, kad Europos socialinių teisių ramstis turėtų būti taikomas visoje ES (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE).
- Devynių valstybių narių išvadose minimas Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas ir (arba) užtikrinimas arba galiojančio *acquis* ir politikos įgyvendinimas ir (arba) užtikrinimas (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE). Penkiose iš šių valstybių narių (BG, HR, IE, LV, LT) konkrečiai nurodyta, kad ramsčio kūrimo klausimai turėtų būti įtraukti į Europos semestro procesą.
- Aštuonių šalių (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) išvadose atkreiptas dėmesys į būtinybę skatinti socialinę sanglaudą ir kovoti su didėjančiu skurdu, nelygybe ir atskirtimi.
- Septyniuose valstybėse narėse (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) atkreiptas dėmesys į poreikį paisyti subsidarumo principo. Šiomis aplinkybėmis trys Šiaurės valstybės narės (FI, SE, DK) pasisakė už nacionalinę kompetenciją kolektyvinių derybų srityje, o trys valstybės narės (FI, SE, BE) pritarė kompetencijos padalijimui.
- Konvergencijos klausimas (įskaitant pažangią konvergenciją, socialinės politikos ir (arba) apskritai valstybių narių konvergenciją) buvo iškeltas aštuoniuose valstybėse narėse (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK).
- Šešių valstybių narių (CZ, EL, ES, HR, IE, SI) išvadose ir (arba) rekomendacijose užsiminta apie viešųjų, privačių ir (arba) socialinių investicijų poreikį.

#### 5.3.2 Išvadose ir (arba) rekomendacijose iškeltos pagrindinės temos, susijusios su Europos Komisijos preliminariais Europos socialinių teisių ramsčio apmatais:

- 11 valstybių narių (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) išvadose ir (arba) rekomendacijose paminėtas esminis socialinio dialogo vaidmuo.
- Septyniuose valstybėse narėse (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) pabrėžta pilietinio dialogo svarba (nors šis klausimas nebuvo įtrauktas į Komisijos preliminarų Europos socialinių teisių ramsčio planą).

- Šešių valstybių narių (CY, DK, HR, HU, PL, SI) išvadose pabrėžtas poreikis prisitaikyti prie pokyčių, ypač prie skaitmeninimo paskatintų pokyčių.
- Būtinybė atsižvelgti į demografinių pokyčių keliamus iššūkius ir uždavinius buvo paminėta trijų šalių (BG, CY, SI) išvadose.
- Tokie klausimai, kaip integruotos socialinės išmokos ir paslaugos, sveikatos priežiūra ir ligos išmokos, pensijos, nedarbo išmokos, minimalios pajamos ir galimybė pasinaudoti būtiniausiomis paslaugomis (kurios yra tarp 20 Komisijos preliminariuose Europos socialinių teisių ramsčio apmatuose nurodytų principų), taip pat socialinė apsauga, socialiniai standartai ir socialinės apsaugos tvarumas buvo dažniausiai išvadose ir (arba) rekomendacijose minimi klausimai. 22 valstybių narių (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) išvadose paminėtas vienas ar daugiau šių klausimų.
- Užimtumas, darbo vietų kūrimas ir kova su nedarbu (įskaitant jaunimo nedarbą) buvo paminėti septynių šalių (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) išvadose ir (arba) rekomendacijose.
- 11 valstybių narių (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) išvadose daugiausia dėmesio skirta ugdymui ir įgūdžiams (be kita ko, atsižvelgiant į darbo rinkos skaitmeninimą).
- 10 valstybių narių (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) išvadose atkreiptas dėmesys į poreikį užtikrinti nepakankamai atstovaujамų arba marginalizuotų grupių dalyvavimą darbo rinkoje, o septyniuose iš šių valstybių narių (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) šiomis aplinkybėmis užsiminta apie lyčių lygybę.
- Aštuoniose valstybėse narėse (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) užsiminta apie vieną ar kelis iš toliau išvardytų klausimų: poreikį užtikrinti darbo stabilumą, profesijos keitimą, deramą darbą ir (arba) socialinę apsaugą; kartais šie klausimai buvo aptariamai atsižvelgiant į darbo rinkos skaitmeninimą.
- Trijų valstybių narių (DK, FI, SI) išvadose atitinkamai buvo paminėta tai, kad darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros koncepcija padėtų kurti veiksmingą ateities Europos socialinį modelį, paminėtas poreikis užtikrinti lankstumo ir saugumo pusiausvyrą ir kad reiktų atsižvelgti į lankstaus darbo ekonomikos poreikius.

5.4 Išvados ir (arba) rekomendacijos taip pat atskleidė, kad pagrindinis aspektas, dėl kurio nuomonės išsiskyrė, buvo tai, ar Europos socialinių teisių ramstyje reiktų numatyti teisėkūros priemonės. Skirtingų šalių ir tos pačios šalies dalyvių nuomonės šiuo klausimu išsiskyrė – darbdavių atstovai (apskritai) nepritarė minčiai priimti papildomus teisės aktus, o profesinių sąjungų atstovai (apskritai) laikėsi priešingos nuomonės.

## 6. Valdymas

6.1.1 Europos socialinių teisių ramstis turi būti daug aiškesnis turinio, procesų, konkrečių jo įgyvendinimo iniciatyvų, finansavimo ir stebėsenos požiūriu, be to, reikia aiškiau aprašyti įvairių subjektų vaidmenį. Valdymo klausimas yra nepaprastai svarbus; turi būti paisoma Sutarčių nuostatų, įskaitant subsidiarumo principą. Piliečiai turi teisę žinoti, kas yra atsakingas ir atskaitingas už kiekvieną sprendimą.

6.1.2 Kalbant apie susijusius subjektus ir jų vaidmenį, EESRK pažymi, kad, sprendžiant darbo rinkos klausimus, ES ir nacionalinių valdžios institucijų ir socialinių partnerių partnerystė yra pagrindinė varomoji jėga, padedanti siekti didesnės politinės pažangos įgyvendinant visuotinai remiamus uždavinius. Socialinės apsaugos srityje vyriausybės, viešos, regioninės ir vietos institucijos ir įvairios nacionalinės institucijos, atsakingos už socialinės apsaugos organizavimą, taip pat socialinės apsaugos paslaugų teikėjai atlieka pagrindinį vaidmenį. Be to, socialiniai partneriai taip pat dažnai atlieka funkcijas ir pareigas plėtojant ir įgyvendinant socialinės apsaugos schemas ir teikiant socialines paslaugas. Kiti suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, socialinės tarnybos, gali turėti patirties visų pirma teikiant socialinę paramą ir gali atlikti tam tikras funkcijas bei užtikrinti būtiniausias socialinės apsaugos sistemų veikimą tai visuomenės daliai, kuriai gresia skurdas.

6.1.3 EESRK pažymi, kad ramstis gali tapti teigiamu Europos projektu, tačiau tik tuo atveju, jei jo rezultatai bus matomi. Šiuo krizių laikotarpiu ramstis gali tapti puikia priemone įrodyti, kad ES lygmeniu atitinkamais atvejais vis dar galima užtikrinti tinkamą atsaką į iššūkius, su kuriais susiduria paprasti žmonės, kartu paisant kompetencijos padalijimo ir subsidiarumo principo. Visų pirma ramstis turėtų padėti skatinti žmonių gerovę, kaip, be kita ko, nustatyta pagal Sutartį, t. y. siekti Europos, kurioje vystymasis būtų pagrįstas „didelio konkurencingumo socialine rinkos ekonomika, kuria siekiama visiško užimtumo ir socialinės pažangos, bei aukšto lygio aplinkos apsauga ir aplinkos kokybės gerinimu“ (ES sutarties 3 straipsnis). Be to, ramstis turėtų prisidėti prie geresnio darbo rinkų ir socialinės apsaugos sistemų veikimo. Kartu EESRK nerimauja dėl ne iki galo aiškios ramsčio taikymo srities. EESRK baiminasi, kad dėl šios priežasties gali atsirasti dar didesnis neužtikrintumas ir nepasitenkinimas, kai kilę lūkesčiai nebus arba negalės būti patenkinti <sup>(71)</sup>.

## 6.2 Socialinės teisės visiems

6.2.1 Komisija siūlo ramstį pirmiausia taikyti euro zonai, nes ji jau pradėjo gilesnės integracijos ir konsolidacijos siekiant didesnės konvergencijos procesą. Tačiau ES sutarčių <sup>(72)</sup> socialinės nuostatos taikomos visoms ES valstybėms narėms. Atsižvelgiant į tai, kas buvo išsakta įvairiose nacionalinėse diskusijose, EESRK mano, kad ramstis turėtų būti taikomas visoms 28 ES valstybėms narėms.

6.2.2 Ankstesnėje nuomonėje EESRK atkreipė dėmesį į tai, kad socialiniu požiūriu tvari makroekonominė politika yra būtina greitesnio ekonomikos atsigavimo ir socialinės sanglaudos užtikrinimo sąlyga. Geresnis realių ekonomikos sąlygų įvertinimas taip pat yra būtina prielaida siekti našaus ES ir nacionalinio užimtumo ir gerai suformuluotos socialinės politikos, kuri būtų sąžininga įvairioms kartoms. Komitetas palankiai vertina tai, kad pabrėžiamas Stabilumo ir augimo pakto taisyklių lankstumas, tuo sudarant Komisijai galimybę atsižvelgti į tam tikras viešąsias investicijas skaičiuojant biudžeto deficitą, bet mano, kad tai tik ribota ir dalinė priemonė <sup>(73)</sup>.

## 6.3 Europos semestras

6.3.1 Europos semestras ir nacionalinės reformų programos (kurios taip pat taikomos ne euro zonos šalims) turėtų tapti pagrindine ramsčio įgyvendinimo ir stebėsenos varomąja jėga. Tačiau atsižvelgiant į papildomus makroekonominius stebėsenos mechanizmus, kurie per Europos semestrą taikomi euro zonos šalims, visai įmanoma, kad juose gali būti parengti papildomi atitinkami nacionalinių reformų įgyvendinimą palengvinantys rodikliai. Apie ramsčio ir Europos semestro ryšį buvo kalbėta daugelyje nacionalinių diskusijų <sup>(74)</sup>.

6.3.2 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad pagal SESV 4 straipsnio 2 dalį tam tikri pastarųjų metų ekonomikos valdymo ekonominės politikos tikslai turi būti geriau suderinti su ES socialinės politikos tikslais <sup>(75)</sup>. Laikantis horizontaliosios socialinės išlygos <sup>(76)</sup>, reikia atlikti visų Europos semestro priemonių socialinio poveikio vertinimą. Šiuos rezultatus reikėtų viešai paskelbti tiek nacionaliniu, tiek ir Europos lygmenimis ir juos aptarti <sup>(77)</sup>.

6.3.3 EESRK anksčiau nurodė, kad per Europos semestrą užimtumo ir socialiniai tikslai turėtų užimti tokią pat vietą kaip ir makroekonominiai aspektai <sup>(78)</sup>. EESRK taip pat rekomendavo nustatyti palyginamus bendrus rodiklius, pavyzdžiui, susijusius su skurdu ir nelygybe, taip pat atlikti privalomus visų reformų darbotvarkių, nustatytų nacionalinėse reformų programose ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, socialinio poveikio vertinimus <sup>(79)</sup>.

6.3.4 EESRK ragina atkurti Europos semestro pusiausvyrą, kad, formuluojant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, būtų atsižvelgta į dabartinę pagrindinių užimtumo ir socialinių rodiklių rezultatų suvestinę.

<sup>(71)</sup> Aiškumo problema buvo iškelta daugelyje valstybių narių, o kai kurios pilietinės visuomenės grupės išreiškė nerimą, kad šis klausimas gali turėti bumerango efektą. Jei atsiradę lūkesčiai galiausiai nebus patenkinti, gali kilti dar didesnis nepasitenkinimas ir nusivylimas.

<sup>(72)</sup> ES sutarties 3 straipsnis, SESV 9 straipsnis, SESV X antraštinė dalis ir ES pagrindinių teisių chartija.

<sup>(73)</sup> OL C 268, 2015 8 14, p. 33.

<sup>(74)</sup> Nacionalinės diskusijos Austrijoje, Bulgarijoje, Italijoje, Nyderlanduose ir Rumunijoje.

<sup>(75)</sup> Žr. 59 išnašą.

<sup>(76)</sup> SESV 9 straipsnis.

<sup>(77)</sup> Žr. 57 išnašą.

<sup>(78)</sup> Žr. 61 išnašą.

<sup>(79)</sup> Žr. 57 išnašą.



6.3.5 Pažangios socialinės konvergencijos uždavinio įgyvendinimą reikėtų palengvinti nustatant konkrečius tikslus, kurie derėtų su strategija „Europa 2020“ ir darnaus vystymosi tikslais ir padėtų koordinuoti ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką.

#### 6.4 *Ekonomikos ir socialinis valdymas*

6.4.1 EESRK yra labai susirūpinęs ES stabilumu, nes būtinos reformos – pakeitus Sutartis arba jų nepakeitus – visada vykdomos paskutinę minutę ir patiriant labai didelį spaudimą. Svarbu vėl sustiprinti socialinę, politinę ir ekonominę sanglaudą ES ir tęsti nuoseklią ekonominę ir monetarinę integraciją, kuri yra gerai veikiančios ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) pagrindas. Todėl neišvengiamai reikės surengti diskusijas dėl tinkamo EPS struktūros pagrindo, per kurias reikės susitarti dėl ekonominių ir socialinių uždavinių, taip pat dėl valdymo principų <sup>(80)</sup>.

6.4.2 Siekiant stiprinti Ekonominės ir pinigų sąjungos atsparumo sukrėtimams gebėjimus, reikia užtikrinti socialinę, politinę ir ekonominę sanglaudą. EESRK atkreipia dėmesį į tai kad, būtina geriau atsižvelgti į EPS nacionalinės ekonomikos skirtumus, o suderintas struktūrines reformas nurodytose šalyse reikia vykdyti atsižvelgiant į pinigų sąjungos ir nacionalinius poreikius, tokiu būdu užtikrinant būtiną konvergenciją.

6.4.3 EESRK jau pateikė pasiūlymus, kaip būtų galima pagerinti EPS struktūrą, ir pateikė pasiūlymus dėl šios struktūros demokratiškesnių ir socialinių aspektų tobulinimo, taip pat nurodė, kaip pagal Bendrijos metodo sistemą tai būtų galima padaryti kuo greičiau. Tai sustiprintų demokratinį atsparumą ir padėtų įvykdyti iš Sutarčių kylančias socialines pareigas <sup>(81)</sup>.

6.4.4 Labai svarbu užtikrinti EPS ekonominį patikimumą. Kaip anksčiau nurodė EESRK, šiomis aplinkybėmis valstybių narių vyriausybėms tenka svarbi atsakomybė už tolesnę demokratinės ir socialinės EPS kūrimą. Ši nuostata taip pat taikoma nacionaliniams ir Europos socialiniams partneriams; jiems EPS yra visa apimanti sistema, kurią sudaro skirtingos jų darbo užmokesčio nustatymo, darbo rinkos ir socialinės politikos formavimo sistemos. Kaip ekonomikos ir visuomenės dalyviai jie daro labai didelį poveikį tam, ar bus laikomasi bendro EPS stabilumo tikslo <sup>(82)</sup>. Aktyvesnis socialinių partnerių dalyvavimas gali padėti užtikrinti geresnį EPS valdymą. Diskutuojant dėl ateities EPS, taip pat reikėtų atsižvelgti į jų nuomones, kaip organizuoti darbo rinkas ir socialinę politiką <sup>(83)</sup>. Tvirtesnis ir struktūrizuotas dialogas su pilietine visuomene taip pat padėtų didinti demokratinį atsparumą ir valdymą.

6.4.5 EESRK laikosi nuomonės, kad šalinant tebesitęsiančius pusiausvyros sutrikimus, taip pat norint atkurti pasitikėjimą visoje Europoje reikia veiksmingesnio ir demokratiškesnio ekonomikos valdymo, ypač euro zonoje <sup>(84)</sup>.

#### 6.5 *Galiojančio socialinio acquis taikymas ir patvirtinimas*

6.5.1 Europos socialinių teisių ramstis turėtų prisidėti prie veiksmingo galiojančio ES pirminės ir antrinės teisės aktuose įtvirtinto teisinio socialinio *acquis*, susijusio su užimtumu ir socialinėmis teisėmis, įskaitant pirmiausia socialinę apsaugą ir veiksmingą darbo inspekcijų vykdomą priežiūrą, turėtų būti visiškai gerbiama teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisė kreiptis į teismą. Turėtų būti laikomasi tarptautiniu lygiu teisiškai įpareigojančių valstybių narių ratifikuotų ES piliečių teisių šaltinių.

6.5.2 EESRK mano, kad ramstis sudaro galimybes dar kartą patvirtinti galiojančią socialinį *acquis*. Be to, ramsčio kūrimo procesas taip pat sudaro sąlygas įvertinti, kas veikia ir kas ne, ko trūksta ir kaip reikėtų pagerinti ES ir valstybių narių požiūrį, kad būtų skatinama atnaujinta socialinė ir ekonominė konvergencija, tvarus augimas ir darbo vietų kūrimas ES.

<sup>(80)</sup> Žr. 59 išnašą.

<sup>(81)</sup> OL C 332, 2015 10 8, p. 8 ir OL C 13, 2016 1 15, p. 33.

<sup>(82)</sup> Žr. 59 išnašą.

<sup>(83)</sup> Žr., pavyzdžiui, In-depth employment analysis.

<sup>(84)</sup> OL C 332, 2015 10 8, p. 8.



## 6.6 Europos socialinio stabilizavimo ištekliai

6.6.1 Europos strateginių investicijų fondas ir Europos struktūriniai ir investicijų fondai yra sudaryti taip, kad atliktų esminį vaidmenį kuriant darbo vietas ir skatinant augimą, taip pat remiant teritorinę ir socialinę sanglaudą. EESRK laikosi nuomonės, kad šias lėšas reikia naudoti veiksmingiau ir efektyviau ir kad ES ilgalaikėms investicijoms į aukštos kokybės socialinę infrastruktūrą ir paslaugas, įskaitant per Europos strateginių investicijų fondą ir Europos investicijų banką, turėtų būti teikiama pirmenybė ir šios investicijos turėtų būti siejamos su ramsčio įgyvendinimu.

6.6.2 Atsižvelgdamas į Stabilumo ir augimo pakto ribas, EESRK pateikė skirtingas alternatyvas ir pasiūlymus. Viena iš galimybių galėtų būti „auksinės taisyklės“ arba, tiesą sakant, „sidabrinės taisyklės“<sup>(85)</sup> taikymas valstybių narių viešosioms investicijoms (įskaitant socialinį sektorių), kurios pagal bendrai sutartų kriterijų sistemą papildytų ES viešąsias investicijas ir, kartu su tinkamomis struktūrinėmis reformomis, skatintų privačias investicijas<sup>(86)</sup>.

6.6.3 Atsižvelgdamas į daugiametės finansinės programos biudžetą ir peržiūras, EESRK mano, kad, kaip nurodė Komisija, būtina panaudoti 25 % Europos struktūrinių ir investicinių fondų, visų pirma Europos socialinio fondo ir Europos regioninės plėtros fondo, siekiant skatinti socialines investicijas į socialines, sveikatos, švietimo ir būsto paslaugas ir politiką. Be to, dalį lėšų reikia atidėti ES lygmeniu į Europos socialinį fondą ir jas naudoti socialinių partnerių gebėjimų stiprinimo finansavimui. Europos Komisija turėtų pateikti valstybėms narėms rekomendacijas, kaip praktiškai skatinti socialines investicijas ir kaip stebėti projektų kokybę ir veiksmingumą.

6.6.4 2014 m. EESRK aptarė paskirstymo mechanizmą, kuris turi būti naudojamas asimetrinių sukretimų atveju<sup>(87)</sup>, ir nurodė, kad Sąjungoje, ypač euro zonoje, negalima nepaisyti dabartinės ekonominės politikos socialinių padarinių ir palikti juos spręsti pačioms šalims. Komitetas pažymėjo, kad ugdymo ir mokymo biudžetus reikia vertinti kaip investiciją į ateitį<sup>(88)</sup>. Kai kurių nacionalinių diskusijų dalyviai aptarė, ar reikalingas ES nedarbo draudimas arba prisitaikymo fondas ir ar jį būtų įmanoma sukurti<sup>(89)</sup>. Šios diskusijos parodė, kad nuomonės šiuo klausimu skiriasi iš esmės ir kad šios diskusijos taip pat turi būti tęsiamos<sup>(90)</sup>.

## 6.7 Pasaulinių ir ES strategijų ryšys

6.7.1 Kai tinkama, svarstant su ramsčiu susijusius klausimus, taip pat reikėtų atsižvelgti į pasaulinę dimensiją. Pastarosios diskusijos TDO, Europos Taryboje, EBPO ir TVF yra labai svarbios, visų pirma atsižvelgiant į faktus, iš kurių matyti, kad nelygybė daro poveikį augimo patvarumui ir kad persikirstymas nedaro žalos augimui. Svarstant taip pat reikėtų pripažinti, kad Europos socialinio modelio tvarumas yra susijęs su Europos pasaulinio konkurencingumo didinimu.

6.7.2 Dėl darnaus vystymosi iki 2030 m. darbotvarkės 2015 m. susitarė visos Jungtinių Tautų narės. Todėl pareigą siekti šių tikslų turi ir Europos Sąjungos valstybės narės. EESRK mano, kad ramstis galėtų iš esmės padėti įgyvendinti Darnaus vystymosi iki 2030 m. darbotvarkę, visų pirma atsižvelgiant į 1-ą tikslą (Jokio skurdo), 3-ią tikslą (Gera sveikata ir gerovė), 5-ą tikslą (Lyčių lygybė), 8-ą tikslą (Deramas darbas ir ekonomikos augimas).

## 6.8 Aiški bendra geresnės ateities Europoje strategija

6.8.1 EESRK ragina Komisiją pasiūlyti aiškia ir nuoseklią ramsčio strategiją. EESRK sutinka su Užimtumo komitetu (EMCO) ir Socialinės apsaugos komitetu (SPC), kurie pareiškė, kad „Europos socialinių teisių ramstis turėtų būti grindžiamas esamomis priemonėmis, įskaitant Europos užimtumo strategiją ir atvirąjį koordinavimo metodą socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityje (AKM socialinėje srityje), ir jas pagerinti, ir tuo remiantis pagal šią iniciatyvą turėtų būti nukreipiamas tvarios didėjančios rezultatų užimtumo ir socialinėje srityse konvergencijos skatinimo procesas, kartu atsižvelgiant į nacionalinę kompetenciją“<sup>(91)</sup>. Naujų tinkamų rodiklių kūrimas, kurie, siekiant įvertinti pažangą, būtų susiję

<sup>(85)</sup> Žr. 73 išnašą.

<sup>(86)</sup> OL C 451, 2014 12 16, p. 10 dėl didesnio Stabilumo ir augimo pakto lankstumo, susijusio su „viešosiomis investicijomis“.

<sup>(87)</sup> Žr. 86 išnašą.

<sup>(88)</sup> OL C 327, 2013 11 12, p. 58, OL C 271, 2013 9 19, p. 1.

<sup>(89)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Suomijoje ir Prancūzijoje.

<sup>(90)</sup> Žr. 59 išnašą.

<sup>(91)</sup> Bendra Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė 12605/16, kuriai 2016 m. spalio 13 d. pritarė EPSCO taryba.

su tam tikromis didelėmis darbo rinkos ir socialinėmis problemomis, gali būti šio proceso sudedamoji dalis. Tokios bendradarbiavimo sistemos sukūrimas padėtų pasiekti valstybėms narėms teigiamų reformų <sup>(92)</sup> rezultatų ir prisidėtų prie didesnės socialinės sanglaudos.

6.8.2 Nepaisant aiškios rizikos, EESRK vis tiek dar mano, kad ES gali sukurti geresnę, demokratiškesnę ir labiau socialinę ES. EESRK taip pat imsis visų būtinų priemonių, kad į valstybių narių ir ES diskusijas „dėl geresnės Europos ateities“ padėtų įtraukti piliečius. Sąžininga globalizacija, kuri visiems užtikrina gerą gyvenimą, pakankamas užimtumo galimybes ir sąžiningas darbo sąlygas, gali būti pasiekta tik jei ES išliks vieninga ir galės imtis veiksmų. Siekdama išsaugoti visuomenės modelį, Europa privalo gebėti prisitaikyti prie kintančios tikrovės, kad kuo labiau išnaudotų visiems atsiveriančias galimybes. Tai mūsų alternatyva protekcionizmui, nacionalizmui ir populizmui.

Briuselis, 2017 m. sausio 25 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

<sup>(92)</sup> Nacionalinės diskusijos, pavyzdžiui, Rumunijoje.

## III

(Parengiamieji aktai)

## EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

522-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2017 M. SAUSIO 25–26 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje“**

[COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)]

ir dėl

**„Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos naudojimosi autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, taikytinomis tam tikroms transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamoms programoms bei retransliuojamoms televizijos ir radijo programoms, taisyklės“**

[COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)]

ir dėl

**„Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo“**

[COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)]

(2017/C 125/03)

Pranešėjas **Juan MENDOZA CASTRO**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 10 6 Taryba, 2016 10 26 ir 2016 10 24
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 13
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	144/0/2

### 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina priemonių rinkinį, kuriuo siekiama autorių teises pritaikyti prie skaitmeninės ekonomikos reikalavimų.

1.2 ES neturi integruotos autorių teisių sistemos. Siekiant ją sukurti, pagrindinis tikslas yra panaikinti susiskaidymą ir kartu labiau apsaugoti kūrėjus netgi nuo rinkose dominuojančių technologijų gigantų.

1.3 Autorių teisių sritis labai sudėtinga, nes yra daug suinteresuotųjų subjektų, kurių interesai skiriasi, tačiau kurie vieni kitiems reikalingi. Jų visų teisės turi būti suderintos teisės aktais vengiant biurokratijos ir nereikalingų reikalavimų.

1.4 Atsižvelgdamas į pažangų Komisijos požiūrį, EESRK siūlo peržiūrėti ir konsoliduoti galiojančią teisę, įskaitant kitų direktyvų pakeitimus, apsvastyti, ar naudinga siūlyti priemones dėl paieškos internete sistemų atvejų ir nemokamo turinio perdavimo *wifi* tinklais, ir tam tikrus aspektus reguliuoti reglamentu.

1.5 Komitetas primena, jog svarbu ir būtina, kad ES greitai ratifikuotų Marakešo sutartį dėl akliems taikomų autorių teisių.

1.6 **Transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamos programos ir skaitmeninė televizijos ir radijo programų retransliacija.** EESRK nuomone, Komisijos pasiūlymas yra tinkamas ir padės platinti Europos kino produkciją. Kilmės šalies principas neprieštarauja teisės teritoriškumo ir sutarties laisvės principams.

1.7 **Išimčių pritaikymas prie skaitmeninės ir tarpvalstybinės aplinkos.** Nors Komisijos pasiūlymuose problemos nurodytos teisingai, EESRK siūlo kelis pasiūlymų pakeitimus, kad autorių teisės būtų geriau pritaikytos prie dabartinių reikalavimų. Pakeitimai yra tokie:

- negaliojimo principas teisėtai turėtų būti taikomas bet kokiai sutarčiai, prieštaraujančiai autorių teisių išimtims ir apribojimams <sup>(1)</sup>;
- tekstų ir duomenų gavyba:
  - siekiant skatinti novatoriškas bendroves, į taikymo sritį (pasiūlymo 2 straipsnis) turi būti įtrauktos pelno siekiančios bendrovės ir tyrėjai,
  - į tekstą reikėtų įtraukti principą, kad faktams ir duomenims autorių teisės neturi būti taikomos (kaip nurodyta 8 konstatuojamojoje dalyje),
- **kūrinių kopijos siekiant išsaugoti kultūros paveldą** <sup>(2)</sup>. Reikėtų paaiškinti ir išplėsti išimtį, kad nesiekiant pelno internetu būtų galima gauti kūrinius, kurie nepateikiami komerciniuose kanaluose arba kurių aktyviai neteikia teisių turėtojai,
- reikėtų pakeisti reikalavimą naudoti *tam skirt[us] terminal[us] <...> įstaigų patalpose* <sup>(3)</sup>, užtikrinant technologiškai neutralią prieigą prie kūrinių ir paslaugų,
- turėtų būti įtraukta nauja išimtis, susijusi su **nekomerciniu tarpvalstybiniu dokumentų tiekimu** Europos bibliotekose ir archyvuose,
- reikėtų iš dalies pakeisti išimtį, kuri pagal Informacinės visuomenės direktyvą taikoma **ne komerciniais tikslais atliekamiems moksliniams tyrimams**, nes tam tikrais atvejais šią išimtį labai sunku taikyti <sup>(4)</sup>.

<sup>(1)</sup> Kaip nustatyta 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/24/EB (OL L 111, 2009 5 5, p. 16, 5 straipsnis) ir 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 96/9/EB dėl duomenų bazių (OL L 77, 1996 3 27, p. 20, 15 straipsnis).

<sup>(2)</sup> Komisijos pasiūlymo COM(2016) 593 final 5 straipsnis.

<sup>(3)</sup> Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies n punktą (OL L 167, 2001 6 22, p. 10).

<sup>(4)</sup> <http://libereurope.eu/blog/2016/10/14/basic-guide-eu-copyright-limitations-exceptions-libraries-educational-research-establishments/>

1.8 Sprendimu, kuriuo Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pripažįsta, kad tam tikromis sąlygomis **skaitmeninių knygų skolinimas** gali būti prilyginamas įprastų knygų skolinimui <sup>(5)</sup>, atsakoma į bibliotekų lankytojų ir mokymo įstaigų nuolat keliamą klausimą.

1.9 Pasiūlymą dėl **kūrinių, kuriais nebeprekiuojama**, skaitmeninimo, platinimo ir tarpvalstybinio naudojimo taip pat reikėtų vertinti teigiamai (III antraštinės dalies 1 skyrius).

1.10 Reikia taikant ES taisykles suderinti **panoramos laisvės** išimtį.

1.11 EESRK remia leidėjų išimtinę teisę leisti arba uždrausti dvidešimt metų skaitmeninėje aplinkoje naudoti spaudos publikacijas.

1.12 EESRK pritaria prievolei, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjai, kurie saugo didžiulius jų naudotojų įkeltų autorių teisių saugomų kūrinių ir kitų objektų kiekius ir suteikia visuomenei galimybę su jais susipažinti, imtūsi tinkamų ir proporcingų priemonių užtikrinti, kad veiktų su teisių turėtojais sudaryti susitarimai arba būtų užkirstas kelias naudotis tokiais kūrinių ar kitais objektais (**vertės skirtumas**).

1.13 EESRK mano, kad Komisijos pasiūlymu padaryta pažanga užtikrinant **autorių teisių apsaugą**, kadangi autoriai turi turėti teisę į teisingą atlygį už kūrybines pastangas, jų atlygis susiejamas su kūrinių komercine sėkme ir išlaikomas aukštas kūrinių apsaugos bei finansavimo lygis.

1.14 Svarbu atkreipti dėmesį į būtinybę, kad pilietinės visuomenės institucijos padėtų didinti naudotojų informuotumą apie autorių teisių srities teisės aktų laikymąsi. EESRK remia Komisijos pastangas kovojant su piratavimu ir bet kokių neteisėtų įstatymais saugomo turinio naudojimu.

## 2. Komisijos pasiūlymai

2.1 Tobulėjant skaitmeninėms technologijoms pasikeitė kūrinių ir kitų saugomų objektų kūrimo, gamybos, platinimo ir panaudojimo būdai. Atsirado naujų naudojimo būdų, naujų subjektų ir naujų verslo modelių. Skaitmeninėje aplinkoje taip pat suintensyvėjo tarpvalstybinio pobūdžio naudojimas, ir vartotojams suteikiama naujų galimybių naudotis autorių teisių saugomu turiniu.

2.2 Nors ES teisės aktuose, susijusiuose su autorių teisėmis, nustatyti tikslai ir principai nėra praradę reikšmės, šiuos teisės aktus būtina pritaikyti prie naujų aplinkybių. Imtis veiksmų ES lygmeniu reikia ir tam, kad būtų išvengta vidaus rinkos susiskaidymo.

2.3 Šiomis aplinkybėmis 2015 m. gegužės mėn. priimtoje Bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje <sup>(6)</sup> nurodyta, jog reikia, „kad būtų sumažinti autorių teisių nacionalinių režimų skirtumai, o naudotojams atsivertų daugiau galimybių internetu pasiekti kūrinius visoje ES“, ir pabrėžta, kaip svarbu užtikrinti geresnę tarpvalstybinę prieigą prie intelektinės nuosavybės teisių saugomo turinio paslaugų, taip pat aiškiau apibrėžti internetinių paslaugų vaidmenį platinant kūrinius ir kitus saugomus objektus.

2.4 2015 m. gruodžio mėn. Komisija paskelbė komunikatą <sup>(7)</sup>, kuriame išdėstyti konkretūs veiksmai ir ilgalaikė vizija, taip pat nurodyta, kad būtina siekti pažangos kuriant bendrąją rinką šioje srityje, atnaujinti teisės aktus atsižvelgiant į skaitmeninę aplinką, užtikrinti, kad Europos kūrybos sektoriai liktų konkurencingi, ir autorių teises toliau teisingai derinti su kitais viešosios politikos tikslais.

2.5 Neseniai priėmus pasiūlymą dėl tarpvalstybinio perkeliavimo <sup>(8)</sup>, Komisija šiuo metu siūlo teisėkūros priemonių rinkinį, kurio tikslai yra trys:

- i) Europos Sąjungoje užtikrinti geresnes galimybes naudotis turiniu ir pritraukti naujos auditorijos;

<sup>(5)</sup> Sprendimas *Vereniging Openbare Bibliotheken/Stichting Leenrecht*, C-174/15 (OL C 14, 2017 I 16, p. 6).

<sup>(6)</sup> COM(2015) 192 *final*.

<sup>(7)</sup> COM(2015) 626 *final*.

<sup>(8)</sup> COM(2015) 627 *final*.

ii) tam tikras išimtis pritaikyti prie skaitmeninės ir tarpvalstybinės aplinkos;

iii) skatinti tinkamai veikiančią ir teisingą autorių teisių rinką.

2.6 Pirmiausia yra pateiktas pasiūlymas dėl reglamento<sup>(9)</sup>, kurio tikslas – sudaryti palankias sąlygas internetines ir skaitmenines televizijos ir radijo programas platinti naujais būdais, panašiais į tradicinius palydovinio ir kabelinio transliavimo būdus. Taikant naujas nuostatas, parengtas remiantis galiojančiomis Palydovinio ir kabelinio transliavimo direktyvos<sup>(10)</sup> nuostatomis, bus galima lengviau ir greičiau įgyti teises, kurios būtinos tam tikroms internetinėms paslaugoms, teikiamoms transliuojančiųjų organizacijų ir kai kurių retransliavimo paslaugų teikėjų. Šių nuostatų tikslas – palengvinti rinkos pokyčius ir platesniu mastu transliuoti Europos radijo ir televizijos produkciją. Tai taip pat lems didesnę produkcijos, kuria gali naudotis vartotojai, įvairovę ir didesnę kultūrų įvairovę.

2.7 Kartu pasiūlymu dėl direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje<sup>(11)</sup> sukurtas naujas derybų mechanizmas, kuris sudarys palankesnes sąlygas sudaryti susitarimus dėl licencijų, siekiant užsakomųjų vaizdo programų platformose platinti audiovizualinius kūrinius. Šis pasiūlymas yra dalis platesnio masto politinių pastangų kovoti su įvairiais veiksniais, dėl kurių Europos Sąjungoje yra nedaug Europos audiovizualinių kūrinių, ypač kino filmų.

2.7.1 Licencijų suteikimo problemos ir kartu kylantys teisiniai bei sutartiniai sunkumai naudoti Europos audiovizualinius kūrinius teikiant užsakomąsias vaizdo programų paslaugas taip pat bus aptarti palaikant struktūrinį dialogą su suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų racionalizuota licencijų teikimo praktika ir sudarytos geresnės sąlygos taikyti sektorinius susitarimus, pagal kuriuos Europos kūriniai naudojami tvariau ir yra prieinamesni. 2018 m. pabaigoje Komisija atsiskaitys už rezultatus, pasiektus vedant dialogą.

2.7.2 Galiausiai šiame pasiūlyme dėl direktyvos taip pat pateikiami sprendimai, kaip užtikrinti, kad kultūros paveldo institucijos turėtų geresnes sąlygas suteikti teisių licencijas, būtinas siekiant skaitmeninti ir platinti kūrinius, kuriais nebeprekiuojama, tačiau kurie turi didelę kultūrinę vertę. Taip pat labai svarbu, kad kūrinių būtų galima naudotis nekomercinėje aplinkoje, pavyzdžiui, švietimo institucijose, viešosiose bibliotekose arba ne teatro patalpose, siekiant skatinti kultūrų įvairovę ir dalyvauti visuomenės gyvenime, taip pat siekiant švietimo tikslų. Be to, Komisija kartu su Europos kino agentūrų direktorių asociacija (EFAD) ir audiovizualinio sektoriaus atstovais nagrinėja galimybę 2017 m. švietimo tikslais sukurti ir finansuoti Europos filmų katalogą.

2.8 Kartu buvo priimti du pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamo akto<sup>(12)</sup> siekiant taikyti ES teisės aktus, susijusius su Marakešo sutartimi, kurioje iš šalių reikalaujama nustatyti išimtis, kad būtų padedama asmenims, kuriems sunku naudotis spausdintu tekstu, ir jie galėtų gauti knygų bei kitos spausdintos medžiagos jiems prieinamais formatais. Pasiūlyme dėl direktyvos bus nustatyta privaloma išimtis ir užtikrintas jos taikymas, kad šios kopijos prieinamais formatais būtų daromos ir jomis būtų keičiamasi bendrojoje rinkoje. Pagal pasiūlymą dėl reglamento ES ir trečiosios šalys, kurios yra Sutarties šalys, šiomis kopijomis galės keistis tarpvalstybinio mastu.

### 3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK palankiai vertina priemonių rinkinį, kuriuo siekiama autorių teises pritaikyti prie skaitmeninės ekonomikos reikalavimų.

3.2 Europos menas pasaulyje užima lyderio pozicijas, tačiau kino produkcijos, leidybos pramonės ir muzikos bei meno kūrybos srityje turi būti sprendžiama rinkos susiskaidymo problema, kylanti dėl didelės kultūrų ir kalbų įvairovės, perėjimo prie skaitmeninio transliavimo ir finansinių sunkumų.

3.3 Leidimų išdavimo sistemos supaprastinimas turi padėti mažinti susiskaidymą, sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybinio mastu naudoti internetiniu turiniu ir padėti labiau suderinti autorių apsaugą, ypač atsižvelgiant į skaitmenines rinkas kontroliuojančius verslo gigantus.

<sup>(9)</sup> COM(2016) 594 *final*.

<sup>(10)</sup> 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB (OL L 248, 1993 10 6, p. 15).

<sup>(11)</sup> COM(2016) 593 *final*.

<sup>(12)</sup> COM(2016) 596 *final*, COM(2016) 595 *final*.



3.4 Autorių teisių sritis labai sudėtinga, nes yra daug suinteresuotųjų subjektų, kurių interesai skiriasi, tačiau kurie vieni kitiems reikalingi. Jų visų teisės turi būti suderintos teisės aktais.

3.5 Komisija taiko pažangų požiūrį<sup>(13)</sup> ir siūlo ne išsamiai peržiūrėti galiojančius teisės aktus, o juos papildyti svarbiomis nuostatomis. EESRK siūlo apsvarstyti:

- galiojančios teisės peržiūrą ir konsolidavimą, įskaitant kitų direktyvų, pavyzdžiui, direktyvos dėl autorių teisių apsaugos terminų<sup>(14)</sup> ir direktyvos dėl leistino nenustatytų autorių teisių kūrinių naudojimo<sup>(15)</sup>, pakeitimus,
- reglamentą, kaip tinkamą priemonę bendrajai skaitmeninei rinkai kurti<sup>(16)</sup>,
- būtina (arba yra tinkama proga) apsvarstyti paieškos internete sistemų atvejus ir nemokamą turinio perdavimą *wifi* tinklais<sup>(17)</sup>.

#### 4. Priemonės, kuriomis siekiama visoje ES užtikrinti geresnes galimybes susipažinti su turiniu

##### 4.1 Transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamos programos ir skaitmeninė televizijos ir radijo programų retransliacija<sup>(18)</sup>

4.1.1 ES radijo ir televizijos programų sudarymo ir transliavimo sektorius apima beveik 12 000 įmonių, jame dirba 255 000 asmenų, o jo sandorių apimtis – 66 500 mln. EUR<sup>(19)</sup>. Ši reforma yra pagrįsta todėl, kad esami mechanizmai, kurių tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas įsigyti autorių teises ir gretutines teises, neapima transliavimo internetu nei kai kurių skaitmeninių programų retransliacijos.

4.1.2 EESRK pritaria tam, kad būtų ištrauktas kilmės šalies principas, kuris jau įtvirtintas palydovinio ir kabelinio transliavimo srityje<sup>(20)</sup> ir neprieštaruja teisės teritoriškumo ir sutarties laisvės principams.

4.1.3 EESRK nuomone, padarius technologškai neutralų su skaitmenine retransliacija susijusių teisės aktų pakeitimą teisių įsigijimo procesas naujiems paslaugų teikėjams turi tapti paprastesnis, todėl vartotojai taip pat turės geresnes galimybes naudotis svarbiu turiniu.

4.1.4 Reformos nuostatose tinkamai nurodyta, jog tuo atveju, kai licencijas gauti sunku, valstybės narės užtikrina, kad nešališkas subjektas padėtų sudaryti susitarimus dėl audiovizualinių kūrinių naudojimo ir prieinamumo **užsakomųjų vaizdo programų platformose**.

#### 5. Išimčių pritaikymas prie skaitmeninės ir tarpvalstybinės aplinkos<sup>(21)</sup>

5.1 Europos bibliotekos, muziejai ir archyvai yra ES piliečių kultūrinė erdvė; jie labai svarbūs skleidžiant žinias, vykdam švietimą ir mokslinius tyrimus. Taip pat svarbus yra jų ekonominis indėlis į autorių teises<sup>(22)</sup>.

<sup>(13)</sup> Komunikatas COM(2016) 592 final.

<sup>(14)</sup> 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB (konsoliduota redakcija) (OL L 372, 2006 12 27, p. 12).

<sup>(15)</sup> 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/28/ES (OL L 299, 2012 10 27, p. 5).

<sup>(16)</sup> Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė (OL C 264, 2016 7 20, p. 51).

<sup>(17)</sup> Žr. ES Teisingumo Teismo sprendimą *Tobias Mc Fadden prieš Sony Music Entertainment Germany GmbH*, C-484/14 (OL C 419, 2016 11 14, p. 4).

<sup>(18)</sup> Žr. 9 išnašą.

<sup>(19)</sup> Eurostatas, *Programming and broadcasting statistics* (2015 m.).

<sup>(20)</sup> Direktyva 93/83/EEB.

<sup>(21)</sup> COM(2016) 593 final.

<sup>(22)</sup> Pirkimo išlaidos siekia 4 800 mln. EUR per metus: *Outsell report*, „Library Market Size, Share, Performance and Trends“.

5.2 Dėl nesuderintų nuostatų, sudėtingų teisės aktų, geografinių kliūčių ir kalbų skirtumo Europos tyrėjų padėtis yra nepalanki, palyginti su šalių lyderių, pavyzdžiui, JAV, tyrėjais. Todėl vykdant reformą turi būti siekiama trijų tikslų: vykdyti plėtrą ir prisitaikyti prie naujų technologijų realijų, įvesti suderintas privalomas nuostatas ir užtikrinti teisinį tikrumą reglamentuojant išimtis ir apribojimus<sup>(23)</sup>.

5.3 Hagos deklaracijoje (2014 m.) pabrėžiama, kad yra daug galimybių diegti inovacijas ir atlikti mokslinius tyrimus tekstų ir duomenų gavybos srityje. Tyrėjams, MVĮ ir didžiosioms technologijų bendrovėms tekstų ir duomenų gavyba yra labai svarbi priemonė, kuria dėl teisės aktuose nustatytų, technologinių ir sutartinių apribojimų Europos Sąjungoje naudojamas per mažai.

5.4 Komisija siūlo nustatyti įvairias privalomas išimtis:

- **tekstų ir duomenų gavybai mokslinių tyrimų tikslais**, kai atgaminimą ir perkėlimą atlieka ne pelno mokslinių tyrimų organizacijos,
- skaitmeniniam kūrinių ir kitų objektų naudojimui tik **mokymo** iliustracijoms, įrodžius nekomercinį siekiamų tikslų pobūdį,
- **kūrinių kopijoms, siekiant išsaugoti kultūros paveldą.**

5.5 Nors EESRK mano, kad Komisijos pasiūlymuose problemos nustatytos teisingai, jis siūlo pakeitimus, kad teisės aktai būtų geriau pritaikyti prie dabartinių poreikių (žr. išvadas). Be kitų aspektų, svarbu, kad taikant sutartines nuostatas arba technologines priemones nebūtų panaikintos nustatytos autorių teisių išimties. Be to, reikėtų peržiūrėti autorių teisių išimtį, taikomą **ne komerciniais tikslais atliekamiems moksliniams tyrimams** (5 straipsnio 3 dalies a punktas), nes yra nuomonių, kad šią išimtį labai sunku taikyti<sup>(24)</sup>.

5.6 EESRK taip pat reikalauja suderinti **panoramos laisvės** išimtį, pagal kurią asmenys gali fotografuoti ir įkelti į internetą tokių kūrinių, kaip viešosiose vietose esantys pastatai ir skulptūros, nuotraukas. Nors Komisija patvirtina šios išimties svarbą, ji nusprendė išlaikyti galimybę valstybėse narėse ją taikyti neprivalomai.

### 5.7 Autorių teisės ir gretutinės teisės, taikomos aklų, regos sutrikimų ar kitą negalią turinčių asmenų labui

5.7.1 Komitetas primena, jog svarbu ir būtina, kad ES greitai ratifikuotų 2016 m. rugsėjo 30 d. įsigaliojusią Marakešo sutartį siekiant akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims sudaryti geresnes sąlygas naudotis paskelbtais kūrinių. Taikant Sutartį daug aklų arba regos sutrikimų turinčių ES piliečių galės naudoti daugiau prieinamų kūrinių, ir tai jiems leis dalyvauti kultūriniame gyvenime, siekti išsilavinimo, įsidarbinti ir galiausiai iš tikrųjų integruotis į visuomenę.

5.7.2 Pasiūlymai dėl reglamento<sup>(25)</sup> ir direktyvos<sup>(26)</sup> padės Sąjungai įgyvendinti tarptautinį įsipareigojimą, prisiimtą pagal Marakešo sutartį. Be to, šis įsipareigojimas atitinka Sąjungos įsipareigojimus pagal Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją

5.8 **Licencijų suteikimas ir geresnės galimybės naudotis turiniu.** Bus galima tinkamai skaitmeninti ir platinti pirmą kartą ES paskelbtus **kūrinius, kuriais nebeprekiuojama** (7 straipsnis), o suteikus licenciją vienoje valstybėje narėje ji galios visoje ES (8 straipsnis).

### 5.9 Nauja teisė spaudos publikacijų leidėjams

5.9.1 Pasiūlymo dėl direktyvos 11 straipsnio 1 ir 4 dalyse<sup>(27)</sup> nurodyta, kad valstybės narės pripažįsta išimtinę šių leidėjų teisę leisti arba uždrausti dvidešimt metų skaitmeninėje aplinkoje naudoti spaudos publikacijas.

<sup>(23)</sup> Žr. *Towards a modern, more European Copyright Framework*. EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations); EUROPEANA; Association of European Research Libraries (LIBER); Public Libraries 2020; International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

<sup>(24)</sup> Žr. 4 išnašą.

<sup>(25)</sup> COM(2016) 595 final.

<sup>(26)</sup> COM(2016) 596 final.

<sup>(27)</sup> Žr. 11 išnašą.

5.9.2 EESRK remia šią priemonę užtikrinti, kad pajamos būtų teisingai ir objektyviai paskirstytos spaudos leidėjams, kurie leidžia spaudos publikacijas, ir šias publikacijas naudojančioms interneto platformoms.

5.9.3 EESRK primena, kad daug demokratijai labai svarbių spaudos leidėjų patiria finansų krizę, dėl kurios nutraukta leidyba ir panaikinta daug darbo vietų, o leidėjų informacija besinaudojantys subjektai gauna vis daugiau pajamų <sup>(28)</sup>.

#### 5.10 Saugomo turinio naudojimas internete

5.10.1 Informacinės visuomenės paslaugų teikėjai, kurie saugo didžiulius jų naudotojų įkeltų ir autorių teisių saugomų kūrinių ir kitų objektų kiekius ir suteikia galimybę su jais susipažinti, bendradarbiaudami su teisių turėtojais imasi priemonių užtikrinti, kad tinkamai veiktų su teisių turėtojais sudaryti susitarimai dėl jų kūrinių ar kitų objektų, kuriuos bendradarbiaudami su paslaugų teikėjais nurodė teisių turėtojai, naudojimo. Viena vertus, bus taikomos tokios priemonės kaip „veiksmingo turinio atpažinimo technologij[os]“; kita vertus, paslaugų teikėjai teisių turėtojams teiks „pakankamai informacijos“ ir sukurs skundų pateikimo ir teisių gynimo mechanizmus. Valstybės narės palengvins šalių bendradarbiavimą <sup>(29)</sup>.

5.10.2 Šia priemone, kurią EESRK laiko tinkama, siekiama panaikinti tarp teisių turėtojų ir informacinės visuomenės paslaugų teikėjų šiuo metu egzistuojantį vertės skirtumą (angl. **value gap**) suteikiant tokiems teisių turėtojams galimybę priimti geresnius sprendimus dėl savo produktų naudojimo. Yra pavyzdžių, kai teikiant reklama pagrįstas paslaugas kūrėjai negauna pakankamo atlygio už savo autorių teises, kitaip negu teikiant paslaugas internetu, kai atlygis mokamas iš šiomis paslaugomis besinaudojančiųjų abonementinio mokesčio <sup>(30)</sup>.

#### 6. Geresnis autorių teisių rinkos veikimas

6.1 EESRK pritaria Komisijos teiginiui, kad šiuo metu autorių teisių pažeidimai, daromi komerciniais tikslais, kai pažeidėjai nemokamai naudojami kitų darbu ir investicijomis, kelia didelę grėsmę Europos kūrėjams. Be veiksmingos ir subalansuotos teisių gynimo sistemos autorių teisės ir kitos intelektualinės nuosavybės teisės nėra tinkamai saugomos, o investicijos į kūrybiškumą ir inovacijas yra ribojamos <sup>(31)</sup>.

6.2 Autoriai turi turėti teisę į teisingą atlygį už kūrybines pastangas, jo susiejimą su kūrinių komercine sėkme ir aukšto kūrinių apsaugos bei finansavimo lygio išlaikymą <sup>(32)</sup>.

6.3 Pasiūlyme, kuris, EESRK nuomone, yra tinkamas, nustatytos priemonės, kuriomis siekiama stiprinti autorių derybinius gebėjimus. Valstybės narės turės užtikrinti, kad būtų vykdomas skaidrumo išsipareigojimas ir mechanizmai, pagal kuriuos pritaikomos sutartys ir užtikrinamas neteisminis ginčų sprendimas, o vykdant reformą bus stiprinami autorių ir atlikėjų derybiniai gebėjimai <sup>(33)</sup>.

6.4 Pažymėtina, kad viešosios ir privačiosios pilietinės visuomenės organizacijos privalo padėti atitinkamose srityse labiau informuoti naudotojus apie tai, kad autoriai turi gauti atlygį už savo kūrinius pagal teisės aktuose nustatytą sistemą.

Briuselis, 2017 m. sausio 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS

<sup>(28)</sup> 2015 m. interneto platformos gavo 153 650 mln. JAV dolerių (USD) pajamų; manoma, kad 2020 m. šios pajamos pasieks 260 360 mln. USD. Žr. <https://www.statista.com/statistics/237800/global-internet-advertising-revenue/>.

<sup>(29)</sup> Žr. 13 straipsnį.

<sup>(30)</sup> Jano Hückmanno ir Doros Grunwald teigimu, 2015 m. svetainė *YouTube*, turinti 1 mlrd. naudotojų, sumokėjo 630 mln. USD autorių teisių mokesčių; platforma *Spotify*, kuri turi šiek tiek daugiau negu 10 mln. naudotojų, sumokėjo 2 mlrd. USD. *Google* argumentai, prieštaraujantys šiai priemonei, pateikiami adresu <https://europe.googleblog.com/2016/09/european-copyright-theres-better-way.html>.

<sup>(31)</sup> Žr. 13 išnašą.

<sup>(32)</sup> Žr. 16 išnašą.

<sup>(33)</sup> Šiuo metu autorių teisės reglamentuojamos Direktyva 2014/26/ES (OL L 84, 2014 3 20, p. 72).

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma aviacijos saugumo tikrinimo įrangos sertifikavimo Europos Sąjungoje sistema“**

(COM(2016) 491 *final* – 2016/0236 (COD))

(2017/C 125/04)

Pranešėjas **Stefan BACK**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 9 15 Taryba, 2016 10 24
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 13
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	138/1/3

## 1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. EESRK dar kartą patvirtina, kad pritaria 2012 m. inovacinės ir konkurencingos saugumo pramonės veiksmų planui (toliau – veiksmų planas) <sup>(1)</sup>.

1.2. EESRK taip pat atkreipia dėmesį į Europos saugumo darbotvarkę (toliau – Saugumo darbotvarkė) <sup>(2)</sup> ir dar kartą patvirtina, kad pritaria kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planui ir pasiūlymui dėl direktyvos dėl kovos su terorizmu <sup>(3)</sup> <sup>(4)</sup>.

1.3. Atsižvelgiant į toliau pateiktas pastabas, EESRK taip pat palankiai vertina Komisijos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo nustatoma aviacijos saugumo tikrinimo įrangos sertifikavimo Europos Sąjungoje sistema <sup>(5)</sup> (toliau – pasiūlymas), tikslą kaip pirmąjį veiksmų plano įgyvendinimo žingsnį. Jis pritaria pasiūlymo tikslui sukurti tikrinimo įrangos tipo patvirtinimo ir *one-stop shop* principu veikiančią sertifikavimo sistemą siekiant supaprastinti gaminių pateikimą rinkai, mažinti sąnaudas, didinti rinkos apimtį ir Europos saugumo gaminių pramonės konkurencingumą.

1.4. Tačiau EESRK apgailestauja, kad pasiūlyme nenumatyta įsteigti vieną ES tvirtinančiąją instituciją, kurioje veiktų techninė tarnyba, nes tai leistų užtikrinti optimalų veiksmingumą ir sumažinti sąnaudas. EESRK rimtai abejoja dėl efektyvaus išteklių naudojimo, jeigu, kaip siūloma, techninės tarnybos būtų atskirtos nuo patvirtinimo institucijų.

<sup>(1)</sup> COM(2012) 417 *final* (OL C 76, 2013 3 14, p. 37).

<sup>(2)</sup> COM(2015) 185 *final*.

<sup>(3)</sup> COM(2015) 624 *final*: Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas; COM(2015) 625 *final*: Pasiūlymas dėl direktyvos dėl kovos su terorizmu, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu.

<sup>(4)</sup> OL C 177, 2016 5 18, p. 51.

<sup>(5)</sup> COM(2016) 491 *final*.

1.5. EESRK taip pat apgailestauja, kad į pasiūlymą neįtraukta Reglamento (EB) Nr. 300/2008 dėl civilinės aviacijos saugumo bendrųjų taisyklių <sup>(6)</sup> 6 straipsnyje numatyta galimybė nacionaliniu lygmeniu nustatyti griežtesnius reikalavimus nei reglamente nurodyti pagrindiniai standartai, kuriai EESRK buvo aiškiai pritaręs savo nuomonėje <sup>(7)</sup> dėl šio reglamento pasiūlymo.

1.6. EESRK apgailestauja, kad pirmenybė, atrodo, teikiama vidaus rinkos, o ne saugumo problemoms, net nenumatant galimybės leisti nustatyti papildomus nacionalinius saugumo reikalavimus siekiant apsaugoti svarbiausius nacionalinius interesus pagal SESV 114 straipsnio 10 dalį.

1.7. Šiuo požiūriu EESRK taip pat apgailestauja, kad pagal SESV neleidžiama taikyti specialių nacionalinių priemonių siekiant apsaugoti esminius nacionalinius interesus nuo teroro aktų, atsižvelgiant į karinei įrangai taikomas nuostatas pagal SESV 346 straipsnį arba viešųjų pirkimų nuostatas pagal Direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų <sup>(8)</sup> 15 straipsnį.

1.8. EESRK kyla klausimų dėl pasiūlymo 24 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad Komisija pirmininkauja techninių tarnybų veiklos koordinavimo komitetui, tinkamumo, atsižvelgiant į tai, kad tarnyboms teks spręsti itin techninio ir sudėtingo pobūdžio klausimus.

1.9. Šiuo požiūriu EESRK taip pat apgailestauja, kad neatsižvelgta į galimybę į pasiūlymą įtraukti įvairių nacionalinių patvirtinimo institucijų informacijos mainų ir koordinavimo sistemą.

1.10. EESRK kyla klausimų, ar pasiūlyme leidžiant taikyti deleguotuosius teisės aktus keičiant technines nuostatas nevirsijama SESV 290 straipsnio 1 dalies taikymo sritis. Tai ypač pasakytina apie pasiūlymo 27 straipsnio a punktą, kuriame nenustatyti jokie naujų veiksmingumo reikalavimų apribojimai dėl taikymo srities ar pobūdžio, kuriuos galima įtraukti į pasiūlymo I priedą priimant deleguotuosius aktus.

1.11. Bet kuriuo atveju EESRK pažymi, kad esant poreikiui šioje srityje priimti teisės aktus, Komisijai prireiks techninės kompetencijos, kad priimami teisės aktai būtų aukštos kokybės.

1.12. EESRK iš esmės palankiai vertina pasiūlymą, kad ES turėtų siekti tapti visaverte Europos civilinės aviacijos konferencijos (ECAK) nare. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad pagal galiojančią ECAK konstituciją narėmis gali būti tik valstybės, kad ECAK narės yra ne tik ES valstybės narės ir kad negalima nuspėti derybų dėl narystės baigties, būtų realistiškiau pažymėti, kad ES turėtų imtis tinkamų veiksmų siekdama tapti ECAK nare.

1.13. EESRK atsižvelgė į pasiūlymo nuostatą dėl ilgiausio vidutinio šešių mėnesių laikotarpio tarp prašymo techninėms tarnyboms atlikti bandymus pateikimo ir bandymų rezultatų pristatymo atitinkamai leidimą išduodančiai institucijai. EESRK nuomone, būtų geriau, kad techninė tarnyba atliktų pirminį prašymo vertinimą siekdama nustatyti, kiek laiko reikės bandymams atlikti, ir praneštų pareiškėjui nustatytą terminą. Vėliau, jeigu bandymų atlikimo terminas būtų praleistas, pareiškėją reikėtų informuoti nurodant vėlavimo priežastis.

1.14. EESRK pažymi, kad ECAK gaminių vertinimo sistema dabar veikia sklandžiai ir kad gali kilti klausimų dėl ES tipo patvirtinimo sistemos pridėtinės vertės praktinės veiklos srityje. Ši pastaba netaikytina pasiūlyme išdėstytiems tikslams vidaus rinkos srityje.

1.15. Dėl pirmiau nurodytų priežasčių EESRK abejoja dėl dabartinės redakcijos pasiūlymo pridėtinės vertės ir prašytų Komisijos dar kartą apsvaistyti jo turinį ir atsižvelgti į šioje nuomonėje išdėstytas pastabas.

<sup>(6)</sup> OL L 97, 2008 4 9, p. 72.

<sup>(7)</sup> OL C 185, 2006 8 8, p. 17.

<sup>(8)</sup> Taip pat žr. aiškinamąjį komunikatą dėl Sutarties 296 straipsnio (dabartinio SESV 346 straipsnio) taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje (COM(2006) 779 *final*) (OL L 94, 2014 3 28, p. 65).

## 2. Įžanga

2.1. Pasiūlymas yra vienas iš etapų įgyvendinant veiksmų planą<sup>(9)</sup>. Veiksmų planu siekiama šių tikslų:

- įveikti rinkos susiskaidymą, kuriant ES lygmens arba tarptautinius standartus, suderinant ES sertifikavimo ir (arba) atitikties vertinimo procedūras ir geriau išnaudojant saugumo ir gynybos technologijų sąveiką,
- sumažinti mokslinių tyrimų ir rinkos atotrūkį,
- geriau integruoti socialinį aspektą, iš anksto vertinant socialinį poveikį, įskaitant galimą poveikį pagrindinėms teisėms.

2.2. Vienas svarbus veiksmų plano tikslas – sumažinti saugumo rinkos susiskaidymą įsteigiant ES masto saugumo technologijų sertifikavimo sistemą, pradedant nuo oro uostų tikrinimo įrangos ir signalizacijos sistemų, kuri veiktų *one-stop shop* principu ir kurioje sertifikuotam gaminiui būtų išduodamas leidimas patekti į rinką visoje ES. Taip būtų užtikrintas supaprastinimas, sumažintos sertifikavimo sąnaudos, padidinta vidaus rinkos apimtis ir atitinkamai padidės konkurencingumas palyginti su JAV ir Kinijos gaminiais, kurių pranašumas yra didesnė apimtis didelėse vidaus rinkose.

2.3. Saugumo darbotvarkėje<sup>(10)</sup> patvirtintas veiksmų planas dėl pagalbinių priemonių mokymo, finansavimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse.

2.4. Saugumo darbotvarkėje yra įvairių priemonių, be kita ko, susijusių su kova su terorizmo finansavimu, neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu, taip pat piliečių ir svarbiausios infrastruktūros apsaugos papildomų priemonių, įskaitant kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planą ir pasiūlymą dėl direktyvos dėl kovos su terorizmu<sup>(11)</sup>.

2.5. Pasiūlymu kuriama sertifikavimo sistema, grindžiama bendraisiais įrangos veiksmingumo reikalavimais, bendraisiais bandymų metodais ir bandymus atliekančių laboratorijų (techninių tarnybų) akreditavimu.

2.6. Įrangos veiksmingumo reikalavimai nustatyti pagal Reglamentą (EB) Nr. 300/2008 dėl civilinės aviacijos saugumo bendrųjų taisyklių<sup>(12)</sup> ir jo įgyvendinimo teisės aktus (pasiūlymo 4 straipsnis ir I priedas).

2.7. Vertinimo metodai parengti pagal ECAK patvirtintą bendrojo vertinimo procedūrą (BVP).

2.8. Kiekvienoje valstybėje narėje turi būti patvirtinimo institucija, kompetentinga visais įrangos tvirtinimo klausimais (pasiūlymo 6 straipsnis). Valstybės narės negali nustatyti papildomų reikalavimų sertifikuotai įrangai (pasiūlymo 4 straipsnis).

2.9. Pasiūlyme nustatytos procedūros, kaip elgtis su įranga, dėl kurios kyla pavojus nacionaliniu lygmeniu arba kuri neatitinka sertifikavimo reikalavimų (pasiūlymo 17–19 straipsniai).

## 3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK jau palankiai įvertino veiksmų planą<sup>(13)</sup>, Europos saugumo darbotvarkę, veiksmų planą kovai su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu ir pasiūlymą dėl direktyvos dėl kovos su terorizmu<sup>(14)</sup>.

<sup>(9)</sup> COM(2012) 417 *final*.

<sup>(10)</sup> COM(2015) 185 *final*.

<sup>(11)</sup> COM(2015) 624 *final*: Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas; COM(2015) 625 *final*: Pasiūlymas dėl direktyvos dėl kovos su terorizmu, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu.

<sup>(12)</sup> Žr. 6 išnašą.

<sup>(13)</sup> Žr. 1 išnašą.

<sup>(14)</sup> Žr. 4 išnašą.



3.2. Dabar EESRK taip pat palankiai vertina pasiūlymo tikslą įgyvendinti veiksmų planą stiprinant Europos saugumo pramonės sektorių sukuriant didesnę vidaus rinką ir didinant šio sektoriaus konkurencingumą.

3.3. EESRK palankiai vertina pasiūlymo tikslą didinti ES saugumo pramonės konkurencingumą ir supaprastinti administracines procedūras įsteigiant *one-stop shop* principu veikiančią sertifikavimo sistemą, kuria siekiama sumažinti sąnaudas ir sukurti didesnę vidaus rinką. EESRK pažymi, kad daug dėmesio skiriamas vidaus rinkai ir konkurencingumui ir tai, kad saugumo klausimai iš esmės sprendžiami atsižvelgiant į perspektyvą, kad padidinus sektoriaus konkurencingumą gali atsiverti daugiau galimybių diegti inovacijas ir kurti naujus gaminius.

3.4. EESRK pritaria pasiūlyme išdėstytam požiūriui į įrangos veiksmingumo reikalavimų nustatymą ir ECAK parengtų bendrųjų bandymų metodų naudojimą bei sutinka, kad toks požiūris būtinas dėl daugelio teisinės medžiagos aspektų slapto pobūdžio. EESRK vis dėlto mano, kad įvairius svarbius pasiūlymo aspektus būtų galima patobulinti.

3.5. Tad EESRK apgailestauja, kad į pasiūlymą neįtraukta Reglamento (EB) Nr. 300/2008 6 straipsnyje numatyta galimybė valstybėms narėms taikyti griežtesnes priemones nei pasiūlyme išdėstyti bendrieji pagrindiniai standartai. Šiai problemai spręsti netinka nei nacionaliniu lygmeniu pavojų keliančiai įrangai taikomos procedūros, nei Sąjungos apsaugos procedūra.

3.6. EESRK primena, kad savo nuomonėje dėl to reglamento pasiūlymo <sup>(15)</sup> konkrečiai pritarė galimybei leisti valstybėms narėms nustatyti griežtesnes priemones pagal Reglamento (EB) Nr. 300/2008 6 straipsnį.

3.7. EESRK suvokia sunkumus, susijusius su leidimu priimti papildomus nacionalinius reikalavimus gaminiams, kuriems taikomi suderinti kriterijai, tačiau atkreipia dėmesį į SESV 114 straipsnio 10 dalyje numatytą galimybę leisti nustatyti nacionalinius reikalavimus, pavyzdžiui, atsižvelgiant į būtinybę apsaugoti nacionalinius saugumo interesus, nors tik ribotą laiką.

3.8. EESRK pažymi, kad pasiūlymuose dėl pagrįstų nuomonių subsidiarumo klausimu, vienas iš kurių jau pateiktas, bent dviejų valstybių narių parlamentai nurodė būtinumą turėti galimybę pritaikyti saugumo reikalavimus atsižvelgiant į įvairius rizikos lygius įvairiose valstybėse narėse <sup>(16)</sup>. Tai reiškia, kad gali prireikti sugriežtinti saugumo reikalavimus nustatant papildomus aspektus ir užtikrinant geresnę įrangos, įskaitant oro uostų tikrinimo įrangą, veiksmingumą, palyginti su standartiniais ES reikalavimais.

3.9. EESRK mano, kad įgyvendinant politiką, kuria siekiama pagerinti apsaugą nuo teroro aktų, šis tikslas turi būti laikomas svarbiausiu visų siūlomų priemonių elementu. Su šiuo tikslu susijusi pramonės politikos darbotvarkė turi būti laikoma papildomu tikslu kovoti su terorizmu.

3.10. Todėl turi būti aiškiai numatyta galimybė valstybėms narėms įveikti su terorizmu susijusias grėsmes, be kita ko, be standartinių sertifikavimo reikalavimų nustatant papildomus reikalavimus oro uostų tikrinimo įrangai. Pasiūlymo 17 ir 18 straipsniai nesusiję su šia problema ir juose nenumatoma pakankama valstybių narių veiksmų laisvė, kad jos galėtų apsaugoti nuo terorizmo keliamų grėsmių. EESRK supranta, kad galiojančioje SESV redakcijoje nėra konkrečių taisyklių, pagal kurias saugumo įrangai būtų galima netaikyti vidaus rinkos taisyklių siekiant apsaugoti gyvybiškai svarbius nacionalinius interesus, nes SESV 346 straipsnyje tokia galimybė numatyta tik dėl karinės įrangos, o Direktyvos 2014/24/ES nuostatos (15 straipsnis) susijusios tik su viešaisiais pirkimais <sup>(17)</sup>.

<sup>(15)</sup> Žr. 6 išnašą.

<sup>(16)</sup> 2016 m. lapkričio 1 d. Jungtinės Karalystės Parlamento Bendruomenių Rūmų pagrįsta nuomonė Tarybos dokumente 14180/16 ir Prancūzijos *Assemblée Nationale*, Nr. 4060 rect. *Proposition de Résolution Européenne*.

<sup>(17)</sup> Aiškinamasis komunikatas dėl Sutarties 296 straipsnio (dabartinio SESV 346 straipsnio) taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje, p. 6, 10 išnaša. Direktyva 2004/18/EB buvo pakeista Direktyva 2014/24/ES, (COM)2006 779 final.

3.11. EESRK atkreipia dėmesį, kad pagal pasiūlymą Komisija deleguotaisiais teisės aktais gali iš dalies keisti I priedą, kad atspindėtų naujus nustatytus aviacijos saugumo tikrinimo įrangos veiksmingumo reikalavimus (27 straipsnio a punktas), ir iš dalies keisti reglamento priedus, kad atsižvelgtų į mokslinių ir techninių žinių raidą (27 straipsnio b punktas). Pagal SESV 290 straipsnio 1 dalį deleguotaisiais teisės aktais galima tvirtinti tik neesminius teisės akto elementus, pavyzdžiui, atnaujinant jį dėl technologijų raidos. Pasiūlymo 27 straipsnio a punkte numatytas įgaliojimų delegavimas, atrodo, viršija šią ribą. Tad EESRK kyla klausimų dėl pasiūlymo 27 straipsnio a punkte numatyto delegavimo suderinamumo su SESV.

3.12. Bet kuriuo atveju, jeigu Komisija šioje srityje priims teisės aktus, jai prireiks techninės kompetencijos užtikrinti, kad priimami teisės aktai būtų aukštos kokybės.

3.13. Pasiūlyme numatyta, kad kiekvienoje valstybėje narėje turi būti patvirtinimo institucija. EESRK kyla abejonių ir dėl visų valstybių narių pajėgumą įsigaliojus pasiūlymui įsteigti tokią instituciją ir dėl efektyvaus išteklių naudojimo įgyvendinant tokį reikalavimą ir jo pridėtinės vertės, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu tik penkios valstybės narės pajėgios atlikti įrangos bandymus ir tipo patvirtinimus. EESRK nuomone, viena ES patvirtinimo institucija būtų veiksmingesnis sprendimas, kuris atitiktų *one-stop shop* požiūrį.

3.14. Šiuo klausimu EESRK taip pat kyla abejonių dėl bandymų ir sertifikavimo funkcijų atskyrimo tarp techninių tarnybų ir patvirtinimo institucijų, t. y. kad faktinį gaminių veiksmingumo bandymą turėtų atlikti patvirtinto kompetencijos lygio techninė tarnyba, o sprendimą išduoti sertifikatą (tipo patvirtinimą) turėtų priimti patvirtinimo institucija, kuri aiškiai neturi tenkinti jokių konkrečių techninės kompetencijos kriterijų ir visiškai pasikliaus techninės tarnybos atliktais vertinimais. Jeigu tokios dviejų pakopų sistemos pagrindimas susijęs su tuo, kad ne visose valstybėse narėse esama pakankamos techninės kompetencijos, EESRK siūlytų priskirti abi funkcijas mažesniai skaičiai patvirtinimo institucijų arba, geriausiu atveju, kaip jau pasiūlyta, įsteigti vieną bendrą visos ES patvirtinimo instituciją.

3.15. EESRK taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad ECAK bendroji sertifikavimo bandymų metodika dabar veikia tinkamai. Tad kyla klausimų dėl pasiūlymu kuriamos sistemos pridėtinės vertės, nes ECAK sistema užtikrinamas laisvas gaminių judėjimas ECAK valstybėse narėse. Ši pastaba netaikytina pasiūlyme išdėstytiems tikslams vidaus rinkos srityje.

3.16. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlymo 10 straipsnyje nustatyta, jog ES taps visaverte už bendrųjų bandymų metodikų rengimą atsakingos įstaigos, t. y. ECAK, nare. EESRK pabrėžia, kad ES norint tapti ECAK nare, reikės pirma iš dalies pakeisti ECAK konstituciją, nes pagal ją visavertės narės gali būti tik valstybės. Kadangi dėl narystės vyktų derybos, EESRK siūlytų iš dalies pakeisti šią nuostatą ir suformuluoti ją taip, kad ES turėtų būti suteikti įgaliojimai pradėti derybas siekiant tapti visaverte ECAK nare.

#### 4. Konkrečios pastabos

4.1. Pasiūlyme pažymima, kad, siekdama užtikrinti techninių tarnybų bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą, Komisija įsteigia sektoriaus techninių tarnybų grupę ir jai pirmininkauja. Turint omenyje, kad šiai grupei tikriausiai teks spręsti itin sudėtingus techninius klausimus, EESRK kyla abejonių dėl šio sprendimo tinkamumo.

4.2. EESRK stebina tai, kad neįžvelgiama būtinybės pasiūlyti keistis informacija tarp įvairių nacionalinių patvirtinimo institucijų bei patvirtinimo institucijų ir Komisijos ir koordinuoti jų veiklą, turint omenyje, kad tokia sistema pripažinta naudinga techninėms tarnyboms ir kitokiomis aplinkybėmis, kai nacionalinės valdžios institucijos, taikydamos ES teisę, priima svarbius sprendimus, pavyzdžiui, konkurencijos srityje.

4.3. Nors pasiūlyme numatoma įsteigti po vieną patvirtinimo instituciją kiekvienoje valstybėje narėje, techninėms tarnyboms, kurios, kaip jau minėta, atliks pagrindinį vaidmenį planuojamoje sertifikavimo sistemoje, toks reikalavimas netaikomas. Tai dar kartą patvirtina nuomonę, kad reikalavimas įsteigti po vieną patvirtinimo instituciją kiekvienoje valstybėje narėje yra tik simbolinis, atsižvelgiant į tai, kad tipo patvirtinimo sertifikavimas ir jo pagrindu išduodami atitikties sertifikatai galioja visoje ES. Nacionaliniu lygmeniu pavojų keliančiai įrangai taikomą procedūrą (pasiūlymo 17 straipsnis) galėtų vykdyti saugumo klausimais kompetentinga nacionalinė institucija.

4.4. Pasiūlyme pažymima, jog techninės tarnybos užtikrina, kad vidutinis laikotarpis tarp prašymo atlikti įrangos bandymus pateikimo ir rezultatų pristatymo patvirtinimo institucijai neviršytų šešių mėnesių, išskyrus išimtines aplinkybes arba konkrečiu gamintojų prašymu. EESRK mano, kad toks nustatytas terminas nėra nei pageidaujamas, nei realistiškas. Galbūt būtų geriau pavesti techninei tarnybai iš karto įvertinti, kiek laiko reikės prašymui išnagrinėti, ir pranešti savo sprendimą pareiškėjui per tam tikrą nustatytą laiką, pavyzdžiui, penkiolika darbo dienų. Jeigu terminas būtų praleistas, techninė tarnyba turėtų pateikti motyvuotą paaiškinimą.

2017 m. sausio 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistema ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 516/2014“**

[COM(2016) 468 final – 2016/0225 COD]

(2017/C 125/05)

Pranešėjas **Christian MOOS**

Konsultavimasis	Europos Sąjungos Taryba, 2016 9 7 Europos Parlamentas, 2016 9 12
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 10
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	177/8/9

## 1. Išvados ir rekomendacijos

EESRK

1.1. pritaria tam, kad atsižvelgiant į Europos vertybes būtų sukurta tikra bendra prieglobsčio politika. EESRK palankiai vertina tai, kad bus sukurta Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistema;

1.2. ragina Sąjungą priimti didesnę atsakomybę už asmenis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, dėti didesnes negu iki šiol pastangas juos priimti ir stiprinti solidarumą su trečiosiomis šalimis bei ES valstybėmis narėmis, pavyzdžiui, Graikija, pabėgėlių klausimais;

1.3. pakartoja savo raginimą valstybėse narėse sukurti patikimas integracijos sistemas;

1.4. mano, kad bendrais perkėlimo į ES kriterijais turi būti daugiausia orientuojamasi į žmonių apsaugos poreikį, o ne tik į veiksmingą bendradarbiavimą su trečiąja šalimi prieglobsčio klausimais. Jie taip pat turėtų būti nediskriminacinio pobūdžio;

1.5. mano, kad „pirmosios prieglobsčio šalies“ ir „saugios trečiosios šalies“ koncepcijos yra kvestionuojamas dalykas, nes šiuo metu padėtis atitinkamose trečiojoje šalyje ir regionuose yra nesaugi ir nestabili. EESRK mano, kad ES ir Turkijos pareiškimas yra labai svarbus dabartinės padėties sąlygomis. Ir ES, ir Turkijai naudinga, kad būtų stebima, kaip įgyvendinamos žmogaus teisės;

1.6. ragina pabėgėlių perkėlimo programą atsieti nuo partnerystės susitarimų, kuriais siekiama paskatinti trečiąsias šalis stabdyti pabėgėlių srautus, nes tai susiję su pavojumi, kad bus nepaisoma tarptautinės teisės ir pažeidžiamos pagrindinės teisės. Jis pabrėžia, kad pagal partnerystės susitarimus įgyvendinamos priemonės ar apskritai parama vystymuisi negali priklausyti nuo grąžinimo ar kitų panašių bendradarbiavimo susitarimų su trečiosiomis valstybėmis;

1.7. mano, kad Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras (toliau – JTVPK) turi atlikti pagrindinį vaidmenį nustatant į ES perkeltinus trečiųjų šalių piliečius arba asmenis be pilietybės, ir abejoja dėl to, kad būtų taikomos specialiosios teisės, pagal kurias trečiosios šalys atrinktų asmenis;

1.8. palankiai vertina tai, kad pabrėžiamas moterų ir vaikų bei paauglių pažeidžiamumas, tačiau kategoriją „socialiai ir ekonomiškai pažeidžiami asmenys“ vertina kritiškai. Dėl Komisijos pasiūlyme numatytų įvairių teisėtų atvykimo būdų apskritai kyla pavojus, kad nukentės perkėlimo kokybė ir kiekybė;

1.9. abejoja, ar pagal 1951 m. Ženevos konvenciją asmenis, kurie per pastaruosius penkerius metus iki perkėlimo į ES neteisėtai buvo valstybių narių teritorijoje arba neteisėtai į ją atvyko ar bandė atvykti, ir asmenis, kuriuos per pastaruosius penkerius metus iki perkėlimo į ES valstybės narės yra atsisakiusios perkelti, reikėtų apskritai atmesti, jeigu jie atitinka tinkamumo kriterijus;

1.10. pabrėžia, kad asmenį perkeltiant į ES negali būti pažeista jo teisė į prieglobstį. Apskritai turi būti užtikrinta, kad būtų laikomasi pagrindinių teisių, įtvirtintų 1951 m. Ženevos konvencijoje, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) ir Europos žmogaus teisių konvencijoje (toliau – EŽTK);

1.11. pritaria tam, kad nustatant metinį į ES perkeltinų asmenų skaičių būtų siekiama plataus užmojo tikslų, ir rekomenduoja skaičių, kurį turi nustatyti aukšto lygio komitetas, apibrėžti kaip minimalų skaičių;

1.12. tikisi dalyvauti Perkėlimo į ES aukšto lygio komiteto, kuris bus įsteigtas, veikloje;

1.13. taip pat ragina, kad JTVPK nuolat dalyvautų Perkėlimo į ES aukšto lygio komiteto veikloje. Apskritai Komisijos pasiūlyme yra neaiškumų, kaip ir pagal kokias procedūras (ar tai atliks JTVPK, ar valstybės narės) bus nustatomi asmenys, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, taip pat kokį vaidmenį taikant šias procedūras atliks ES prieglobsčio agentūra;

1.14. pritaria tam, kad, remiantis Kanados „Private Sponsorship Program“ pavyzdžiu, būtų apsvartyta papildomų alternatyvių priėmimo ir finansavimo programų sukūrimo galimybė<sup>(1)</sup>. Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistemai apskritai gali būti naudinga trijų šalių metodo, apimančio valstybės nares, JTVPK ir privačius bei pilietinės visuomenės dalyvius, institucionalizavimas. Tačiau dėl to negali nukentėti perkėlimo į ES kokybė ir kiekybė; ragina valstybės nares užtikrinti, kad pilietinė visuomenė būtų tinkamai informuojama apie perkėlimo planus ir remiama jai dalyvaujant šiame procese;

1.15. rekomenduoja stiprinti ES ir jos valstybių narių institucijų veiklą kilmės ir tranzito šalyse, kurioms tenka didžiausia našta, ir padėti mažinti šią našta didinant atitinkamos šalies galimybes priimti ir apsaugoti pažeidžiamus asmenis.

## 2. Atskirų pasiūlymo nuostatų vertinimas

### 2.1. Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistema

2.1.1. EESRK palankiai vertina asmenų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, perkėlimą į ES. EESRK, kaip ir savo nuomonėje dėl *Europos migracijos darbotvarkės*<sup>(2)</sup>, pabrėžia raginimą sukurti valstybėse narėse patikimas integracijos sistemas perkėlimui paremti, suteikti galimybę patekti į darbo rinką, pripažinti kvalifikaciją, mokytis profesijos ir kalbos.

2.1.2. EESRK pritaria 2016 m. birželio 7 d. Trečiųjų šalių piliečių integravimo veiksmų plane<sup>(3)</sup> nurodytoms priemonėms, kuriomis siekiama ankstyvos, veiksmingos ir sėkmingos į ES perkeltų asmenų integracijos. Vis dėlto šios priemonės nesuderintos su papildomos apsaugos statusu, nes valstybės narės turi iš naujo apsvartyti asmens apsaugos statusą ir gali šio asmens pabėgėlio statuso nepripažinti. Tai reiškia, kad asmeniui, kuriam reikalinga tarptautinė apsauga, kyla grėsmė būti išsiųstam ar grąžintam į trečiąją šalį arba kilmės šalį.

<sup>(1)</sup> <http://www.cic.gc.ca/english/resources/publications/ref-sponsor/>.

<sup>(2)</sup> OL C 71, 2016 2 24, p. 46.

<sup>(3)</sup> COM(2016) 377 final.

## 2.2. Regionai arba trečiosios valstybės, iš kurių vykdomas perkėlimas į ES

2.2.1. EESRK palankiai vertina tai, kad 7 ir 8 straipsniuose numatytas lankstumas nustatant bendrus regionų arba trečiųjų šalių, iš kurių turėtų būti vykdomas perkėlimas į ES, atrankos kriterijus. Tačiau jie neturėtų būti pernelyg atmetamojo pobūdžio ir neturėtų priklausyti nuo trečiosios šalies ar regiono veiksmingo bendradarbiavimo migracijos ir prieglobsčio srityje, bet veikiau nuo asmenų pažeidžiamumo. EESRK atmeta bet kokią diskriminaciją dėl pabėgėlių maršruto, kilmės šalies, rasės ar religijos (1951 m. Ženevos konvencijos 3 straipsnis).

2.2.2. Sąlygų sudarymo, kad būtų galima taikyti „pirmosios prieglobsčio šalies“ ir „saugios trečiosios šalies“ koncepcijas grąžinant prieglobsčio prašytojus, klausimu EESRK jau savo nuomonėje dėl *ES bendro saugių kilmės šalių sąrašo sudarymo* <sup>(4)</sup> nurodė, kad dar per anksti sudaryti išsamų sąrašą ir kad saugių kilmės šalių sąrašas galiausiai turi būti sudarytas remiantis bendrais kriterijais, pvz., nustatytais Direktyvoje 2013/32/ES, ir šalis turi būti vertinama pagal konkrečius, praktiškus ir tikslus rodiklius, visų pirma nurodytus JTVPK, Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO), Europos Tarybos, Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) ir kitų žmogaus teisių organizacijų šaltiniuose. EESRK primena, kad šių koncepcijų jokių būdu negalima taikyti šalims, kuriose pažeidžiamos žmogaus teisės ir nesilaikoma teisinės valstybės principų. Be to, trečioji šalis gali būti laikoma „saugia“ tik jei ji tikrai laikosi negrąžinimo principo ir apskritai yra visiškai pripažinusi ir įgyvendinusi 1951 m. Ženevos konvenciją, 1967 m. sausio 31 d. Protokolą dėl pabėgėlių statuso ir kitas svarbias sutartis.

2.2.3. Vis dėlto, EESRK nuomone, Europos Sąjunga, sudarydama šiuos partnerystės susitarimus, bando pabėgėlių problemą ir savo atsakomybę už apsaugos prašančius asmenis perkelti trečiosioms valstybėms ir teikdama materialines paskatas nori materialiomis paskatomis palenkinti trečiąsias šalis, kad jos sulaukytų pabėgėlių srautus prie jos išorės sienų. Todėl trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės, neteisėtai gyvenančių valstybių narių teritorijoje, readmisijos rodiklių didinimą sudarant naujus susitarimus reikia vertinti kritiškai. Pastangose mažinti pabėgėlių skaičių slypi pavojus, kad trečiosios šalys, nesilaikydamos Chartijoje, 1951 m. Ženevos konvencijoje ir EŽTK nustatyto grąžinimo draudimo, naujai atvykusius apsaugos prašančius asmenis laikys prie savo sienų, atmes jų prašymą arba juos išsiųs. Todėl EESRK ragina griežtai taikyti tarptautinės teisės principus ir sukurti veiksmingus kontrolės mechanizmus.

## 2.3. Regionų arba trečiųjų šalių, iš kurių turėtų būti vykdomas perkėlimas į ES, nustatymo kriterijai (4 straipsnis)

2.3.1. EESRK primygtinai ragina perkėlimo į ES programą atsieti nuo partnerystės susitarimų, todėl reikia išbraukti 4 straipsnio a punkto dalį („ir bet kokių tokių asmenų tolesnį judėjimą į valstybių narių teritoriją“). EESRK nuomone, 4 straipsnio c ir d punktuose (išskyrus iii papunktį) nustatyti kriterijai kelia pavojų, kad bus pažeistos teisė į prieglobstį ir teisė į apsaugą nuo grąžinimo pagal Chartijos 18 ir 19 straipsnius, todėl minėtas nuostatas taip pat reikia išbraukti.

2.3.2. EESRK, kaip ir JTVPK, ragina readmisijos priemonių imtis tik tuomet, kai tikrai žinoma, jog trečioji šalis arba regionas visiškai pripažino ir įgyvendina 1951 m. Ženevos konvenciją, taigi kai užtikrinta galimybė dalyvauti procedūroje, pagal kurią svarstomas prašymas suteikti apsaugą pagal Ženevos konvenciją.

2.3.3. EESRK susirūpinęs atkreipia dėmesį į tai, kad dėl grąžinimo mechanizmo pagal ES ir Turkijos pareikšimą migrantų antplūdžio valdymo centrai galėtų virsti laisvės atėmimo įstaigomis. Taip būtų pažeidžiamos teisė į laisvę ir teisė į apsaugą nuo neteisėto laisvės atėmimo (EŽTK 5 straipsnis, Chartijos 6 straipsnis). Todėl EESRK reiškia savo susirūpinimą dėl asmenų sulaukymo ir sugrąžinimo pagal ES ir Turkijos pareikšimą ir mano, kad dabartinį grąžinimo mechanizmą reikia skubiai peržiūrėti siekiant užtikrinti tinkamą apsaugą šiame ir naujuose partnerystės susitarimuose.

2.3.4. EESRK tvirtai pritaria glaudesniems diplomatiniais santykiams ir finansinėms bei techninėms priemonėms pagal partnerystės susitarimus su trečiosiomis šalimis, pvz., tokioms, kurios stiprina vietos gebėjimus priimti ir apsaugoti asmenis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, padeda spręsti pabėgėlių problemas trečiosiose valstybėse ir regionuose. Jos turi būti suderintos su 1951 m. Ženevos konvencija, EŽTK ir Chartija. Grąžinimo priemonės ar apskritai parama vystymuisi negali priklausyti nuo grąžinimo ar kitų panašių bendradarbiavimo susitarimų su trečiosiomis šalimis; tokie susitarimai prieštarauja humanitariniam šių priemonių tikslui.

<sup>(4)</sup> OL C 71, 2016 2 24, p. 82.



#### 2.4. Tinkamumo kriterijai (5 straipsnis)

2.4.1. EESRK palankiai vertina tai, kad visų pirma pabrėžiamas moterų ir mergaičių bei vaikų ir paauglių, įskaitant nelydimus nepilnamečius, pažeidžiamumas ir įtraukiami šeimos ryšių turintys asmenys, taip išplečiant įprastas perkėlimo į ES kategorijas. Visų pirma EESRK pritaria tam, kad būtų užtikrinta galimybė išsaugoti šeimos vientisumą atsižvelgiant į tokius atvejus, kai „šeimos nariai“ yra broliai ir seserys. Tačiau šie kriterijai turėtų būti taikomi tik tuo atveju, kai to neįmanoma pasiekti šeimos susijungimo priemonėmis, pavyzdžiui, remiantis 2003 m. Šeimos susijungimo direktyva. EESRK pabrėžia, kad turi būti laikomasi lygybės ir nediskriminavimo principų ir jie turi būti taikomi a, b, c ir d punktams jų nepažeidžiant.

2.4.2. Vis dėlto EESRK kategorijų išplėtimą „socialiai ir ekonomiškai pažeidžiamais asmenimis“ vertina kritiškai, kai kalbama apie gaunančius mažas pajamas arba žemo profesinės klasifikacijos, menko išsilavinimo ar panašius asmenis. Šių kategorijų asmenims apsauga pagal 1951 m. Ženevos konvenciją nereikalinga, ir tai galėtų lemti diskriminaciją asmenų, kuriems tarptautinė apsauga reikalinga. Tačiau šiuo tikslu būtina kurti kitus teisėtos imigracijos būdus ir priemones, kurios atitiktų socialiai ir ekonomiškai pažeidžiamų asmenų poreikius.

2.4.3. Apskritai EESRK rekomenduoja perimti jau ilgą laiką egzistuojančius JTVPK statuso suteikimo kriterijus ir tokiu būdu sustiprinti pagrindinį jo vaidmenį nustatant asmenis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga.

#### 2.5. Atmetimo priežastys (6 straipsnis)

2.5.1. EESRK nepitaria tam, kad asmenys, nurodyti 6 straipsnio 1 dalies d ir f punktuose, būtų apskritai atmetami, nes tai prieštarautų teisei į prieglobstį, kuri yra viena pagrindinių teisių. Siekiant išlaikyti prieglobsčio kaip instituto vientisumą ir patikimumą, abu šie punktai turi būti išbraukti.

2.5.2. Taip pat reikia užtikrinti, kad 6 straipsnio 1 dalies c punktas būtų taikomas tik pagal proporcingumo principą. Be to, nurodant tinkamumo kriterijus ir atmetimo priežastis reikia vengti vartoti neaiškias sąvokas ir frazes, pvz., „padarė sunkų nusikaltimą“, 6 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktyje, arba jas reikia sukonkretinti, nes valstybėse gali būti skirtingos teisinės sistemos ir teisinis aiškinimas.

2.5.3. Taikyti neprivalomą atmetimo priežastį (6 straipsnio 2 dalis), pagal kurią valstybės narės gali atsisakyti perkelti į ES trečiųjų šalių piliečius arba asmenis be pilietybės, kuriems „prima facie“ taikoma viena iš atmetimo priežasčių, nurodytų 6 straipsnio 1 dalies a arba b punkte, galima tik remiantis aiškiais ir suprantamais požymiais, kitu atveju jį reikia išbraukti. Vien tik įtarimu besivadovaujanti valstybė narė pažeidžia nediskriminavimo principą.

#### 2.6. Perkėlimo į ES planas ir tikslinės perkėlimo į ES programos (7 ir 8 straipsniai)

2.6.1. EESRK palankiai vertina tai, kad galima lanksčiai reaguoti į kintančius migracijos srautus ir tarptautines aplinkybes. Tačiau, atsižvelgdamas į JTVPK ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas<sup>(5)</sup>, jis primygtinai ragina, kad perkeltinų asmenų skaičius, kitaip nei pagal 7 straipsnį, būtinai turi būti apibrėžiamas kaip mažiausias skaičius, be to, nustatant galimą perkėlimo į ES poreikį turėtų būti remiamasi metine JTVPK ataskaita<sup>(6)</sup>. EESRK nuomone, Europai tenkanti bent 25 proc. JTVPK nustatyto pasaulinio asmenų perkėlimo poreikio dalis yra tinkama.

2.6.2. EESRK abejoja dėl valstybių narių dalyvavimo įgyvendinant metinį perkėlimo į ES planą. Šios abejonės kyla atsižvelgus į ligšiolinį 2015 m. liepos 20 d. Tarybos išvadų įgyvendinimą, taip pat Komisijos pradėtas pažeidimų nagrinėjimo procedūras dėl bendros prieglobsčio sistemos<sup>(7)</sup> neįgyvendinimo ir Komisijos pateiktas pažangos, padarytos įgyvendinant ES ir Turkijos pareiškimą<sup>(8)</sup>, ataskaitas.

<sup>(5)</sup> Joint Comments Paper by Caritas Europe, CCME, ECRE, ICMC Europe, IRC, Red Cross EU Office, 2016 11 14.

<sup>(6)</sup> UNHCR Projected Global Resettlement Needs 2016.

<sup>(7)</sup> IP/15/6228.

<sup>(8)</sup> COM(2016) 349 final.

2.6.3. 8 straipsnyje reikia aiškiau atskirti JTVPK asmenų perkėlimo sistemą ir Sąjungos, jos valstybių narių ir kitų dalyvių perkėlimo į ES priemones ir kitus teisėtus atvykimo į ES būdus. EESRK iš esmės palankiai vertina Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistemoje įtvirtintą trijų šalių metodą, pagal kurį perkėlimą į ES vykdo JTVPK, Europos Sąjunga ir jos valstybės narės, taip pat privatūs ir pilietinės visuomenės dalyviai.

## 2.7. *Sutikimas (9 straipsnis)*

2.7.1. Perkėlimo į ES procedūra pagal 10 ir 11 straipsnius turi būti grindžiama trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės sutikimu, todėl iš trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės, kurie, pvz., dėl šeiminių, socialinių ar kultūrinių priežasčių, nesutiko būti perkelti į tam tikrą valstybę narę, negali būti atimta galimybė persikelti į kitą valstybę narę.

## 2.8. *Įprasta procedūra ir paspartinta procedūra (10 ir 11 straipsniai)*

2.8.1. EESRK nuomone, JTVPK turi atlikti pagrindinį vaidmenį nustatant į ES perkeltinus trečiųjų šalių piliečius arba asmenis be pilietybės. JTVPK gali padėti Sąjungos prieglobsčio agentūra, kurios konkretų tikslą ir užduotis pirmiau dar turėtų nustatyti Komisija, arba susijusios tarptautinės institucijos. EESRK abejoja dėl to, kad būtų taikomos specialiosios teisės, pagal kurias trečioji šalis, vietoj JTVPK, atrinktų išvykstančius asmenis, nes kitaip nebus užtikrintos 1951 m. Ženevos konvencijoje, Chartijoje ir EŽTK įtvirtintos pagrindinės teisės.

2.8.2. Pasiūlyme nuodyta, kad perkėlimas į ES turėtų būti priimtinausias būdas gauti tarptautinę apsaugą valstybių narių teritorijoje ir jis neturėtų dubliuotis su prieglobsčio procedūra. Tokiais apribojimais gali būti pažeista pažeidžiamo asmens teisė į prieglobstį. Turi būti užtikrinta galimybė prieglobsčio valstybių narių teritorijoje prašyti ir kitu būdu, kitokiu atveju būtų pažeidžiama apsaugos prašančio asmens teisė ir pareiga prašyti prieglobsčio pirmojoje priimančioje ES šalyje.

2.8.3. EESRK primena, kad valstybėje narėje integruojant į ES perkeltus asmenis kyla konfliktas su papildomos apsaugos statusu, suteikiamu pagal paspartintą procedūrą (11 straipsnis). Valstybė narė, į kurią asmuo perkeliamas, turi iš naujo apsvarstyti jo pabėgėlio statusą ir tam tikromis aplinkybėmis gali jo nesuteikti. Todėl reikia atsisakyti papildomos apsaugos statuso suteikimo, nes paspartinta procedūra taikoma, pavyzdžiui, atsižvelgiant į medicininės priežiūros skubumą. Pagal abi procedūras reikia apsvarstyti visapusiško pabėgėlio statuso suteikimo sąlygas<sup>(9)</sup>.

## 2.9. *Perkėlimo į ES aukšto lygio komitetas (13 straipsnis)*

2.9.1. EESRK rekomenduoja Komisijai, kartu su Aukšto lygio komitetu, nustatyti privalomą metinį perkėlimo į ES planą, kuris neturėtų būti konsultacijų objektas. Komitetui turėtų pirmininkauti Komisija kartu su Parlamentu, glaudžiai bendradarbiaudami su pilietine visuomene. EESRK, kaip pilietinės visuomenės atstovas, taip pat turėtų būti Aukšto lygio komiteto narys arba bent jau turėti nuolatinio stebėtojo arba konsultanto statusą.

2.9.2. EESRK ragina nuolatiniais Aukšto lygio komiteto nariais paskirti Sąjungos prieglobsčio agentūros, JTVPK ir Tarptautinės migracijos organizacijos (toliau – TMO) atstovus.

## 2.10. *Igaliojimų delegavimas*

EESRK pritaria tam, kad Parlamentas ir Taryba turėtų Komisijos pagal 10 straipsnio 9 dalį priimtų deleguotųjų aktų atšaukimo ir veto teisę.

## 2.11. *Asociacija su Islandija, Lichtenšteinu, Norvegija ir Šveicarija*

EESRK tvirtai pritaria tam, kad įgyvendinant perkėlimo į ES planus ir Aukšto lygio komiteto veikloje dalyvautų asocijuotosios šalys. EESRK rekomenduoja pakviesti dalyvauti Jungtinę Karalystę, Airiją ir Daniją.

<sup>(9)</sup> OL C 34, 2017 2 2, p. 144; SOC/547 dėl Antro bendros Europos prieglobsčio sistemos reformos dokumentų rinkinio, 2016 m. gruodžio 14 d., Briuselis, ir 1951 m. Ženevos konvencija (dar nepaskelbta OL).

### 3. Konkrečios rekomendacijos

#### 3.1. Valstybių narių dalyvavimas įgyvendinant metinius perkėlimo į ES planus

3.1.1. EESRK dar kartą ragina ES valstybes nares ir tarptautinę bendruomenę priimti didesnę atsakomybę už asmenis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, stiprinti solidarumą su trečiosiomis šalimis ir regionais, į kuriuos ar kuriuose asmenys buvo priversti persikelti, ir dėti didesnes pastangas asmenis perkelti į ES ir juos priimti dėl humanitarinių priežasčių.

3.1.2. Komitetas ragina ES ir valstybes nares įvykdyti savo ligšiolinius perkėlimo į ES ir Europos Sąjungoje įsipareigojimus, kaip numatyta 2015 m. liepos ir rugsėjo mėn. Tarybos išvadose, labiau atsižvelgti į ribotas vienos valstybės narės, pvz., Graikijos, priėmimo galimybes ir dėti didesnes pastangas sukurti solidarią Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistemą ir bendrą Europos prieglobsčio sistemą. EESRK rekomenduoja teikti didesnę paramą tarptautinės apsaugos prašantiems asmenims, kurių, JTVPK duomenimis, pasaulyje yra daugiau kaip 65,3 mln., ir kasmet perkelti į ES gerokai daugiau negu 20 000 pažeidžiamų asmenų.

3.1.3. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms nedelsiant sustiprinti savo institucijų veiklą kilmės ir tranzito šalyse ir suteikti galimybių ambasadoms, konsulatams arba migracijos centrams, kurie bus įsteigti, nedelsiant pagal JTVPK nurodymus pripažinti pažeidžiamumą ir tuos asmenis perkelti į valstybes nares. Tai būtų papildomas indėlis į infrastruktūros, kuri būtina perkėlimo į ES planams, kūrimą.

#### 3.2. Bendradarbiavimas

3.2.1. EESRK rekomenduoja institucijų lygmeniu vystyti glaudžią partnerystę su JTVPK, atsižvelgiant į jo tarptautiniu lygmeniu pripažintą kompetenciją. Papildomai panašią partnerystę būtų galima užmegzti su TMO ir kitomis sertifikuotomis pilietinės visuomenės organizacijomis, pvz., Bažnyčių komisija migrantams Europoje arba Europos pabėgėlių ir tremtinių taryba. Komitetas norėtų paskatinti valstybes nares ankstyvuojant vietas lygmeniu įtraukti piliečius ir pilietinės visuomenės organizacijas siekiant vietos bendruomenės paramos, taigi ir sustiprinant galimybę sėkmingai integruoti perkeltus pabėgėlius.

3.2.2. Reikia apsvarstyti ir alternatyvių priėmimo ir finansavimo programų, kurias galėtų kurti, pavyzdžiui, fiziniai asmenys, nevyriausybinės organizacijos, pilietinės visuomenės organizacijos, socialinės sąjungos arba kitos suinteresuotosios grupės, galimybę, siekiant kurti teisėtos imigracijos į Sąjungą būdus. Jos gali tikslingai papildyti Sąjungos perkėlimo į ES planą, tačiau jokiū būdu negali jo pakeisti. EESRK šiuo klausimu kaip pavyzdį nurodo Kanados „Private Sponsorship Program“. Pilietinė visuomenė, socialiniai partneriai ir vietos valdžios institucijos atlieka svarbias ir su integracija susijusias funkcijas po to, kai asmuo yra perkeliamas, todėl juos reikėtų kiek galima anksčiau įtraukti į perkėlimo į ES sistemos planavimo ir sprendimo priėmimo procesus.

3.2.3. Valstybės narės turėtų nuolat vertinti privačias priėmimo programas, siekdamos užtikrinti, kad jomis laikomasi Chartijoje, EŽTK ir 1951 m. Ženevos konvencijoje įtvirtintų pagrindinių teisių ir nesiekiami kitų interesų. Pagal privačias priėmimo programas į ES perkelti asmenys turėtų atitikti pabėgėlio statuso suteikimo sąlygas. Priimančiojoje šalyje jiems turėtų būti suteikiamas toks pat teisinis statusas kaip ir pagal valstybines programas imigravusiems pabėgėliams.

2017 m. sausio 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija)“**

[COM(2016) 411 final – 2016/019 (CNS)]

(2017/C 125/06)

Pranešėjas **Christian BÄUMLER**

Konsultavimasis	Europos Sąjungos Taryba, 2016 7 20
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 10
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai	116/0/1
(už/prieš/susilaikė)	

## 1. Išvados ir pasiūlymai

1.1 EESRK nuomone, J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos politinėse gairėse pagrįstai pabrėžiama, kad reikia palapsniu gerinti ES valstybių narių teisminių bendradarbiavimą atsižvelgiant į tai, kad vis aktyviau Sąjungoje judantys piliečiai tuokiasi ir susilaukia vaikų.

1.2 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijos pasiūlymu siekiama labiau atsižvelgti į vaiko interesus priimant sprendimus dėl grąžinimo. EESRK remia vaikų teises ir pabrėžia, kad itin svarbu visose su vaikais susijusiose politikos srityse gerbti vaikų teises. Pirmiausia reikia galvoti apie vaiko gerovę.

1.3 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija siūlo nemažai esminių pakeitimų siekdama pagrobto vaiko grąžinimo procedūrą padaryti veiksmingesnę. EESRK nuomone, tarp tokių priemonių galėtų būti ir bendrų būtinųjų standartų, įskaitant vienodą vykdymo procedūrą, priėmimas.

1.4 EESRK mano, kad 55 straipsnyje nurodytas centrinių institucijų bendradarbiavimas konkrečiose bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, yra labai svarbus, ir pritaria naujai šių nuostatų redakcijai.

1.5 EESRK palankiai vertina tai, kad valstybės narės įpareigojamos sutelkti jurisdikciją tik tam tikruose teismuose, atsižvelgiant į jose taikomos teisinės sistemos struktūrą.

1.6 EESRK palankiai vertina tai, kad pasiūlyme sukonkretinti vykdytinų nutarties dėl grąžinimo priėmimo terminai ir vaiko grąžinimo procedūra sutrumpinta iki iš viso 18 savaičių.

1.7 EESRK nuomone, apribojimas, kad per vaiko grąžinimo procedūrą sprendimą bus galima skųsti tik vieną kartą, yra priimtinas.

1.8 EESRK palankiai vertina tai, kad kilmės šalies teismas galės paskelbti sprendimą laikinai vykdytinu, net jei nacionalinėje teisėje tokia galimybė nenumatyta.

1.9 EESRK mano, kad būtineji vaiko išklauso standartai galėtų sustiprinti pritarimą tokiam sprendimui.

1.10 EESRK taip pat pritaria egzektivatūros panaikinimui. Vis dėlto, EESRK nuomone, apsaugos priemonės turėtų išlikti.

1.11 EESRK pritaria tam, kad tais atvejais, kai vaikui gali grėsti didelis pavojus patirti žalą, vykdymo valstybės narės teismai taip pat turėtų galėti priimti nutartį dėl skubių reikiamų apsaugos priemonių.

1.12 EESRK palankiai vertina tai, kad projektu vaiko įkurdinimas globėjų šeimoje ar globos institucijoje kitoje valstybėje narėje bet kuriuo atveju susiejamas su priimančiosios valstybės sutikimu.

1.13 EESRK mano, kad turi būti patikslinta Reglamento „Briuselis IIa“ taikymo sritis. Net jei būtų remiamasi „nacionaliniu“ santuokos supratimu, valstybės narės turi laikytis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio. EESRK siūlo, kad būtinybė laikytis 21 straipsnio būtų išreiškiamą vienoje iš reglamento konstatuojamųjų dalių.

1.14 EESRK mano, kad būtinas reglamentavimas tais atvejais, kai vienas iš tėvų kilęs ne iš Europos Sąjungos, ir pritaria dvišalių susitarimų sudarymui, pirmiausia su šalimis, kurios nėra prisijungusios prie Hagos konvencijos dėl vaikų grobimo.

## 2. Bendrosios pastabos

2.1 2016 m. birželio 30 d. Europos Komisija pateikė siūlymų dėl Reglamento „Briuselis IIa“ reformos. Reglamentas „Briuselis IIa“ yra Europos Sąjungos teismo bendradarbiavimo šeimos bylose pagrindas. Jame nustatytos vienodos jurisdikcijos taisyklės, taikomos bylose dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia, taip pat ginčuose dėl tėvų pareigų tarpvalstybinėse situacijose. Jame nustatyta teismo sprendimų, autentiškų dokumentų ir teisminių susitarimų pripažinimo ir vykdymo kitose valstybėse narėse tvarka ir taip sudarytos sąlygos laisvam šių dokumentų judėjimui Sąjungoje. Nuo 2005 m. kovo 1 d. jis taikomas visose valstybėse narėse, išskyrus Daniją.

2.2 Su vaiko teisėmis susijusioje reglamento dalyje nustatyta tarptautinė jurisdikcija su vaiku susijusiose bylose ir reglamentuojamas su vaiku susijusių teismo sprendimų, priimtų kitose valstybėse narėse, pripažinimas ir vykdymas Europos Sąjungoje, ir pateiktos nuostatos dėl neteisėtai išvežtų ar kitoje valstybėje narėje laikomų vaikų grąžinimo. Taigi reglamentu sustiprinama Hagos konvencijoje dėl vaikų grobimo nustatyta grąžinimo procedūra.

2.3 Dabar ši reglamentą, kuris jau buvo 24 Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) sprendimų dalykas, siekiama reformuoti daugeliu aspektų. Naujaisiu Komisijos pasiūlymu norima reglamentą padaryti dar veiksmingesnį: jame apsiribojama su vaiko teisėmis susijusia reglamento dalimi, o su santuokos nutraukimo procedūra susijusios nuostatos nekeičiamos.

2.4 EESRK nuomone, J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos politinėse gairėse pagrįstai pabrėžiama, kad reikia palaipsniui gerinti ES valstybių narių teisminį bendradarbiavimą atsižvelgiant į tai, kad vis aktyviau Sąjungoje judantys piliečiai tuokiasi ir susilaukia vaikų.

2.5 EESRK jau savo ankstesnėse nuomonėse <sup>(1)</sup> pabrėžė, kad Sutartyse ir ES pagrindinių teisių chartijoje užtikrinta teisė kreiptis į teismą ir pagarba pagrindinėms teisėms, visų pirma: teisė į nuosavybę, lygybė prieš įstatymą, draudimas diskriminuoti, teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, teisė į santuoką ir teisė kurti šeimą bei teisė į teisingą bylos nagrinėjimą.

2.6 Komisija įvertino reglamento praktinį veikimą ir 2014 m. balandžio mėn. priimtoje taikymo ataskaitoje (COM(2014) 225) <sup>(2)</sup> apsvartė reikalingus pakeitimus. Reglamentas buvo peržiūrėtas pagal Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą (REFIT).

2.7 Išdėstymo nauja redakcija tikslas – toliau kurti tarpusavio pasitikėjimu grindžiamą Europos teisingumo ir pagrindinių teisių erdvę šalinant dar likusias kliūtis laisvam teismo sprendimų judėjimui pagal tarpusavio pripažinimo principą ir geriau apsaugoti vaiko interesus supaprastinant procedūras ir didinant jų veiksmingumą.

<sup>(1)</sup> OL C 376, 2011 12 22, p. 87.

<sup>(2)</sup> COM(2014) 225 *final*.

2.8 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijos pasiūlymu siekiama labiau atsižvelgti į vaiko interesus priimant sprendimus dėl grąžinimo. Didėjant migracijai reikia daugiau bendradarbiavimo būdų ir struktūrų, kad būtų galima užtikrinti vaikų apsaugą tarptautiniu lygmeniu.

2.9 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija siūlo nemažai esminių pakeitimų siekdama pagrobtos vaiko grąžinimo procedūrą padaryti veiksmingesnę. Tėvų vykdomo vaikų grobimo atvejais reglamentu nustatytos vaiko grąžinimo operacijos sėkmę lemia laiku atliekami veiksmai.

2.10 EESRK nuomone, 55 straipsnyje nurodytas centrinių institucijų bendradarbiavimas konkrečiose bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, yra labai svarbus siekiant teikti veiksmingą paramą tėvams ir vaikams, dalyvaujantiems tarpvalstybinėse bylose, susijusiose su vaikais.

2.11 EESRK nuomone, viena iš pagrindinių problemų yra tai, kad netiksliai suformuluotas straipsnis dėl centrinių institucijų teiktinos paramos konkrečiose bylose, susijusiose su tėvų pareigomis. Šis straipsnis kai kurių valstybių narių nacionalinėms institucijoms nėra pakankamas teisinis pagrindas veikti.

2.12 EESRK palankiai vertina tai, kad pasiūlyme patikslinta, kas gali prašyti kokios pagalbos ar informacijos iš ko ir kokiomis sąlygomis. Be to, paaiškinta, kad į centrinės institucijas pagalbos gali kreiptis ir teismai bei vaikų gerovės institucijos. Nauja redakcija sukuriamas teisinis pagrindas, kuriuo remdamosi vaiko gerovės institucijos per centrinės institucijas galės gauti reikiamos informacijos iš valstybių narių.

2.13 EESRK palankiai vertina tai, kad valstybės narės įpareigojamos sutelkti jurisdikciją tik tam tikruose teismuose, atsižvelgiant į jose taikomos teisinės sistemos struktūrą. Ilgą bylų nagrinėjimą lemia tai, kad teismai neturi specialistų, kurių specializacija būtų grąžinimo prašymų tvarkymas keliose valstybėse narėse. Teisėjai nėra gerai susipažinę su šios srities procedūromis ir teisės nuostatomis ir retai turi progų palaikyti nuolatinį ryšį su kitais ES teismais ir taip sukurti tarpusavio pasitikėjimą.

2.14 EESRK palankiai vertina tai, kad pasiūlyme sukonkretinti vykdytinos nutarties dėl grąžinimo priėmimo terminai ir vaiko grąžinimo procedūra sutrumpinta iki iš viso 18 savaičių.

2.15 Šiuo pasiūlymu centrinės institucijos įpareigojamos laikytis šešių savaičių termino, per kurį turi priimti ir išnagrinėti prašymą, nustatyti atsakovo ir vaiko buvimo vietą, skatinti taikinamąjį tarpininkavimą, kartu užtikrindamos, kad dėl to nebūtų vilkinamas procesas. Šiuo metu terminų centrinėms institucijoms nenustatyta.

2.16 Atskiri šešių savaičių terminai numatyti procesui pirmosios instancijos teisme ir apeliacinės instancijos teisme. EESRK nuomone, atsižvelgiant į siekį užtikrinti atsakovo teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, teismams tai būtų realiau įgyvendinami terminai. EESRK nurodo, kad atitinkamoje teismų sistemoje reikia užtikrinti šių terminų laikymąsi.

2.17 EESRK nuomone, apribojimas, kad per vaiko grąžinimo procedūrą sprendimą bus galima skųsti tik vieną kartą, yra priimtinas. Pagal daugumos valstybių narių konstitucijas nacionalinių teismų sprendimus galima skųsti tik vieną kartą.

2.18 EESRK palankiai vertina tai, kad kilmės šalies teismas galės paskelbti sprendimą laikinai vykdytinu, net jei nacionalinėje teisėje tokia galimybė nenumatyta. Tai bus naudinga tose sistemose, pagal kurias sprendimas negali būti vykdytinas, kol nagrinėjamas dėl jo pateiktas skundas. Tai reiškia, kad vienas iš tėvų, remdamasis sprendimu, kuris paskelbtas laikinai vykdytinu, galės bendrauti su vaiku, kol vyksta antro iš tėvų pateikto skundo dėl šio sprendimo nagrinėjimas.

2.19 EESRK pritaria tam, kad teisėjams aiškiai nurodoma apsvarstyti, ar sprendimas turėtų būti laikinai vykdytinas. Vilkinimas priėmus grąžinimo sprendimą neigiamai veikia tėvų ir vaiko santykius ir kenkia vaiko interesams. EESRK palankiai vertina tai, kad pasiūlyme pateikiama nemažai paaiškinimų, kaip geriau taikyti dabartines taisykles. Pavyzdžiui, valstybė narė, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki neteisėto išvežimo ar laikymo, įpareigojama prieš priimant galutinį sprendimą dėl globos, galimai ir dėl jo grąžinimo, atlikti išsamų vaiko interesų tyrimą. Atliekant šį vaiko interesų tyrimą, teisė būti išklaustam turi kiekvienas vaikas, galintis išreikšti savo nuomonę, net jei fiziškai dalyvauti negali – tokiu atveju turi būti naudojamos tinkamos alternatyvios priemonės, pavyzdžiui, rengiamos vaizdo konferencijos.



2.20 Be to, EESRK nuomone, būtineji vaiko išklauso standartai galėtų padėti išvengti tokių atvejų, kai atsakoma pripažinti, vykdyti arba paskelbti vykdytinu kitos ES valstybės teismo sprendimą, ir taip padidinti ES piliečių pritarimą (tam sprendimui). Tarp tokių standartų gali būti, pavyzdžiui, minimalus išklausomo vaiko amžius, bet negali būti platesni procedūriniai klausimai, pavyzdžiui, kas vaiką apklausia. Tai ir toliau turėtų (privalėtų) būti valstybių narių reikalas. EESRK rekomenduoja numatyti teisėjams, kurie išklauso vaikus, papildomą socialinės pedagogikos mokymą.

2.21 EESRK taip pat pritaria egzekvatūros panaikinimui dėl visų valstybėje narėje priimtų sprendimų (taip pat autentiškų dokumentų ir susitarimų) dėl tėvų pareigų. Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, dėl vykdymo užtikrinimo, kuris iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai, šių nacionalinių normų taikymas neturi kenkti reglamento veiksmingumui.

2.22 Be to, dėl egzekvatūros reikalavimo bylos nagrinėjimas vidutiniškai pailgėdavo keliais mėnesiais, o piliečių išlaidos siekė iki 4 000 EUR<sup>(3)</sup>.

2.23 Vis dėlto, EESRK nuomone, tam tikros apsaugos priemonės turėtų išlikti. Bet kuriuo atveju tai – tinkamas dokumentų įteikimas, šalių ir vaiko teisė būti išklausytiems, visų pirma tuomet, kai sprendimai prieštaringi, ir tam tikrų procedūrinių nuostatų dėl vaiko įkurdinimo kitoje ES valstybėje laikymasis remiantis galiojančiu Reglamentu „Briuselis IIa“ 56 straipsniu.

2.24 EESRK pritaria tam, kad tais atvejais, kai vaikui gali grėsti didelis pavojus patirti žalą arba jis gali patekti į kitokią nepriimtina situaciją, vykdymo valstybės narės teismai taip pat turėtų galėti priimti nutartį dėl skubių reikiamų apsaugos priemonių. Pavyzdžiui, teismas, kuriame nagrinėjama grąžinimo byla, galės suteikti vienam iš tėvų teisę matytis su vaiku ir šis sprendimas bus vykdytinas ir vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kol tos šalies teismas priims galutinį sprendimą dėl teisės bendrauti su vaiku.

2.25 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijos pasiūlymu vaiko įkurdinimas globėjų šeimoje ar globos institucijoje kitoje valstybėje narėje bet kuriuo atveju susiejamas su priimančiosios valstybės sutikimu. Reikalavimas dėl sutikimo užtikrina, kad vaikas priimančiojoje šalyje bus tikslingai globojamas. Be to, EESRK rekomenduoja, kad priimant sprendimą, kur įkurdinti vaiką, jo šeimai turėtų būti teikiama pirmenybė, o, jeigu tai neįmanoma ar neatitinka vaiko interesų, turėtų būti užtikrinta, kad bus rasta kita globėjų šeima arba globos paslaugas teikianti bendruomenė.

2.26 EESRK pažymi, kad, kaip nurodyta taikymo ataskaitoje, kartais tenka kelis mėnesius laukti informacijos, ar konkrečiu atveju reikalingas sutikimas. Jei sutikimas reikalingas, turi būti taikoma konsultacijų procedūra, kuri taip pat užtrunka ilgai, nes nėra nustatytas terminas, per kurį institucijos turi pateikti atsakymą. Dėl šių priežasčių daugelis prašančiųjų institucijų priima nutartį dėl įkurdinimo ir išsiunčia vaiką į priimančiąją šalį konsultacijų procedūrai dar nesibaigus ar net pačioje jos pradžioje, nes jos mano, kad įkurdinimą reikia atlikti kuo skubiau, ir žino, kad procedūra truks ilgai. Dėl to vaikas patiria teisinį netikrumą.

2.27 EESRK pritaria tam, kad projekte numatyta taikyti aštuonių savaičių terminą, per kurį prašomoji valstybė narė turės priimti sprendimą dėl prašymo. Procedūros paspartinimas atitinka vaiko interesus.

2.28 EESRK supranta, kad pagal Hagos konvenciją jurisdikciją turi šalies, kurioje yra vaikas, teismai. Vis dėlto EESRK primena, kad teismo vieta vaiko pagrobimo atveju dažniausiai bus pagrobėjo buvimo vieta. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad remiantis Reglamentu „Briuselis IIa“ jau dabar numatytos patariamąsios institucijos, teikiančios nemokamas paslaugas tėvams, atvykusiems iš kitos šalies negu ta, kurioje yra vaiko dabartinė gyvenamoji vieta.

2.29 EESRK apskritai pritaria tam, kad, siekiant paspartinti procedūrą, būtų priimti bendri būtineji standartai, įskaitant vienodą vykdymo procedūrą.

<sup>(3)</sup> COM(2016) 411/2, p. 8.

### 3. Konkrečios pastabos

3.1 EESRK mano, kad būtinas reglamentavimas tais atvejais, kai vienas iš tėvų kilęs ne iš Europos Sąjungos. Dėl migracijos ir visuotinio keitimosi prekėmis ir paslaugomis šių atvejų daugėja. EESRK nuomone, būtina sudaryti dvišalius susitarimus visų pirma su šalimis, kurios nėra prisijungusios prie Hagos konvencijos dėl vaikų grobimo.

3.2 EESRK mano, kad turi būti patikslinta Reglamento „Briuselis IIa“ taikymo sritis. Iš Komisijos projekto nematyti, ar reglamentas apima naujas santuokos arba jos nutraukimo formas. Kas yra santuoka, neapibrėžiama, tik daroma prielaida. Net jei būtų remiamasi „nacionaliniu“ santuokos supratimu, valstybės narės turi laikytis ES pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio, kuriuo draudžiama diskriminacija dėl seksualinės orientacijos. EESRK siūlo, kad būtinybė laikytis 21 straipsnio būtų paminėta vienoje iš reglamento konstatuojamųjų dalių.

Briuselis, 2017 m. sausio 26 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę““**

[COM(2016) 587 final]

(2017/C 125/07)

Vienintelis pranešėjas **Ulrich SAMM**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2016 11 24
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai	163/2/1
(už/prieš/susilaikė)	

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad skaitmeninės technologijos atlieka vis svarbesnį vaidmenį mūsų ekonomikoje ir socialiniame gyvenime. Didelės investicijos į skaitmeninę infrastruktūrą turi būti ypač svarbus prioritetas, nes tai padės išlaikyti konkurencingumą ir sudaryti sąlygas steigti naujas įmones ir kurti darbo vietas; šios investicijos ypač reikalingos atsižvelgiant į pagrindinių Europos konkurentų – JAV ir Azijos – investicijas.

1.2 EESRK teigiamai vertina komunikatą ir atitinkamas ES iniciatyvas, susijusias su Europos elektroninių ryšių kodeksu, Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucija (EERRI), 5G veiksmų planu ir paramos schema viešojo sektoriaus institucijoms, kurios nori užtikrinti nemokamą prieigą prie belaidžio vietinio tinklo („WiFi4EU“).

1.3 Tinklo paslaugų teikėjų susiskaidymas Europoje rodo, kad, siekiant nuoseklaus modernizavimo visoje Europoje, kuriuo būtų remiama bendroji skaitmeninė rinka, būtina parengti ES gaires.

1.4 EESRK pažymi, kad 2025 m. strateginiai uždaviniai yra platus užmojo, tačiau realistiški, nors jų įgyvendinimas iš esmės priklauso nuo nacionalinio finansavimo (viešojo ir privataus), kai ES lėšos naudojamos projektų skatinimui ir koordinavimui. Šiomis aplinkybėmis EESRK teigiamai vertina regioninio ir (arba) nacionalinio ES plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklo sukūrimą ir rėmimą; šis tinklas padės vietos valdžios institucijoms prašyti struktūrinių fondų lėšų ir jas panaudoti.

1.5 EESRK taip pat teigiamai vertina kuponų sistemos sukūrimą siekiant sumažinti administracines išlaidas ir našta, visų pirma mažoms bendruomenėms ir MVĮ.

1.6 EESRK džiaugiasi, kad Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondų) teikia didelę finansinę paramą sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklams. Europos strateginių investicijų fondas (ESIF) taip pat atlieka svarbų vaidmenį. EESRK rekomenduoja šį vaidmenį sustiprinti paremiant didelio masto Europos projektus, skirtus sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklams, įskaitant numatytus steigti Europos transporto pagrindiniame tinkle, bei apibrėžiant reikiamą finansinį ir reguliavimo pagrindą.

1.7 Visa šios transformacijos į gigabitinį junglumą ekonominė ir socialinė nauda bus pasiekta tik jeigu Europa galės užtikrinti aukšto pralaidumo tinklus miestuose ir kaimo vietovėse ir visoje visuomenėje. Šioje srityje reikalingos viešosios investicijos, nes tik rinkos priemonių nepakaks norint aprėpti visas atokias vietas ir užtikrinti minimalią skaitmeninę prieigą pažeidžiamiesiems mūsų visuomenės nariams.

1.8 EESRK pripažįsta, jog valstybėse narėse yra teigiamas pagreitis siekiant plačiajuosčio ryšio tikslų, nustatytų 2010 m. Europos skaitmeninėje darbotvarkėje, kuri naudojama kaip atskaitos taškas formuojant politiką ir rengiant nacionalinius ir regioninius plačiajuosčio ryšio planus.

1.9 EESRK teigiamai vertina iniciatyvą „WiF4iEU“, kuria siekiama visiems europiečiams užtikrinti nemokamą prieigą prie belaidžio vietinio tinklo viešose vietose, valdžios institucijose, bibliotekose ir ligoninėse, taip pat atvirose erdvėse. Pagal šią iniciatyvą kiekvienam asmeniui turėtų būti suteikta galimybė nemokamai jungtis prie interneto, kurio skaitmeninė tapatybė būtų vienoda visoje ES. Visų pirma EESRK rekomenduoja remtis „eIDAS“ reglamentu<sup>(1)</sup> dėl skaitmeninės tapatybės, kuriame numatytos duomenų apsaugos ir visuomenės apsaugos nuo netinkamo paslaugos naudojimo (pvz., terorizmo) garantijos.

## 2. Ižanga

2.1 Itin aukšto pralaidumo interneto junglumas yra labai svarbi duomenų perdavimo infrastruktūros dalis, atliekanti itin svarbų vaidmenį kaip ir keliai, geležinkeliai, uostai ir oro uostai vežant prekes ir žmones. Duomenų perdavimas įgyja vis didesnę reikšmę mūsų ekonominiame ir socialiniame gyvenime, todėl siekiant naudoti visuomenei labai svarbu, kad, investuodami į šią infrastruktūrą, išliktume konkurencingi ir sudarytume sąlygas steigti naujas įmones ir kurti darbo vietas.

2.2 Interneto junglumas yra svarbus bendrajai skaitmeninei rinkai. 2015 m. gegužės mėn. Komisijai priėmus bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją, buvo sukurta tinkama pažangių skaitmeninių tinklų diegimo aplinka ir sąlygos. EESRK šių klausimų svarbą aptarė kelete nuomonių<sup>(2)</sup> <sup>(3)</sup>.

2.3 Lūkesčiai, susiję su interneto junglumo paslaugų kokybės pagerėjimu iki 2025 m., yra pakankamai gerai užfiksuoti (pvz., Europos Komisijos surengtose viešose konsultacijose).

2.4 Šiandien beveik kiekvienam europiečiui prieinamo bazinio plačiajuosčio ryšio jau nebepakanka. Per artimiausius 10 metų itin aukšto pralaidumo plačiajuosčio ryšio tinklų (gigabitinių tinklų) reikės įvairiems tikslams, pvz., daiktų internetui (iš esmės grindžiamam belaidžiu ryšiu), debesijos kompiuterijai, didelio našumo kompiuteriams ir didiesiems duomenims, naujos kartos televizijai ar virtualiajai ir papildytai realybei.

2.5 Duomenų perdavimo kokybė apibūdinama ne tik jų perdavimo sparta, bet ir delsa bei patikimumu. Daug mažesnė delsa, palyginti su dabartine, ir didelis patikimumas atvers galimybes naujoms taikymo sritims, kuriose reikės užtikrinti greitą grįžtamosios informacijos kontrolę, pvz., susietasis ir automatizuotas vairavimas, nuotolinė chirurgija, taktilinis internetas arba tikslioji navigacija.

2.6 Prie komunikato COM(2016) 587 pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente SWD(2016) 300 aptarta Europos gigabitinės visuomenės vizija, taip pat nustatyti trys strateginiai uždaviniai iki 2025 m.:

- gigabitinis junglumas, kuris skatina socialinę ekonominę raidą,
- 5G (belaidžio ryšio) aprėptis visose miesto vietovėse ir didžiosiose sausumos transporto magistralėse,
- visiems Europos namų ūkiams prieinamas ne mažesnės kaip 100 Mbps spartos interneto ryšys.

Visi trys uždaviniai yra labai svarbūs Europoje siekiant augimo ir darbo vietų kūrimo, konkurencingumo ir sanglaudos.

<sup>(1)</sup> 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB (OL L 257, 2014 8 28, p. 73).

<sup>(2)</sup> OL C 487, 2016 12 28, p. 92.

<sup>(3)</sup> TEN/601 *Interneto platformos* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

### 3. Poreikis užtikrinti ES lygmens koordinavimą

3.1 Europa turi įveikti nuolatinio skaitmeninės infrastruktūros modernizavimo iššūkius, kuriuos kelia pagrindiniai jos konkurentai JAV ir Azijoje. Europos pranašumas – mažesnės kainos vartotojams už interneto paslaugas, kurias lemia didesnė konkurencija ES vidaus rinkoje, tačiau pastebimas ir trūkumas – daug didesnis tinklo paslaugų teikėjų susiskaidymas. Todėl akivaizdu, kad, siekiant nuoseklaus bendrosios skaitmeninės rinkos modernizavimo visoje Europoje, būtina parengti ES gaires.

3.2 Šiomis aplinkybėmis EESRK teigiamai vertina komunikatą ir susijusias ES iniciatyvas, kurias EESRK aptarė konkrečiose nuomonėse <sup>(4)</sup> <sup>(5)</sup> <sup>(6)</sup> <sup>(7)</sup>:

- naują taisyklių sąvadą, skirtą interneto prieigos ir komunikacijos paslaugų teikėjams – Europos elektroninių ryšių kodeksą,
- Europos elektroninių ryšių reguliuotojų instituciją (EERRI),
- 5G veiksmų planą,

paramos schemą viešojo sektoriaus institucijoms, kurios nori teikti nemokamą prieigą prie belaidžio vietinio tinklo.

3.3 EESRK pripažįsta, kad iki šiol 2010 m. Europos skaitmeninėje darbotvarkėje nustatyti plačiajuosčio ryšio tikslai valstybėms narėms buvo priimtini ir jais remdamosi valstybės narės formavo politiką. Tiesą sakant, dauguma valstybių narių savo nacionalinius ar regioninius plačiajuosčio ryšio planus suderino su iškeltais uždaviniais.

3.4 EESRK taip pat džiaugiasi, kad uždaviniais buvo remiamasi kaip orientyrais taikant Europos struktūriniais ir investicijų fondų ir Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP plačiajuosčio ryšio) taisykles ir gaires, taip pat valstybės pagalbos plačiajuosčiam ryšiui gaires.

3.5 Komunikate nustatyti 2025 m. strateginiai tikslai ir pateiktas Europos aukšto pralaidumo plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimo grafikas. Šiais tikslais skatinama paspartinti investicijas į plataus užmojo, tačiau realius siekius:

- gigabitinis junglumas visiems pagrindiniams socialinę ir ekonominę pažangą skatinantiems subjektams;
- visų miestų teritorijose ir visose didžiosiose sausumos transporto magistralėse užtikrinti nenutrūkstamą 5G ryšio aprėptį,
- iki 2020 m. bent viename dideliame kiekvienos valstybės narės mieste užtikrinti 5G junglumą, kaip visapusę komercinę paslaugą,
- užtikrinti, kad visuose Europos kaimų ir miestų namų ūkiuose būtų prieinamas interneto ryšys, kurio duomenų atsisiuntimo sparta ne mažesnė kaip 100 Mbps ir gali būti padidinta iki gigabitinės,
- valstybės narės turėtų efektyviai derinti dotacijomis ir finansinėmis priemonėmis teikiamą viešąją paramą siekiant įgyvendinti nurodytus ilgalaikius uždavinius,
- iki metų pabaigos inicijuoti Plačiajuosčio ryšio fondą pagal EITP ir ESIF pavyzdį,
- apsvarstyti tinkamų biudžeto išteklių poreikį veiksmingam plačiajuosčio ryšio finansavimui nepakankamai aprūpintose vietovėse iš EITP po 2020 m.,
- skirti specialią ESI fondų paramą, galbūt nurodant preliminarią sumą, skaitmeninei transformacijai,
- sukurti viešojo belaidžio vietinio tinklo kuponų schemą viešojo sektoriaus institucijoms, kad miestų centruose jos siūlytų nemokamai jungtis prie interneto belaidžiu vietiniu tinklu,

<sup>(4)</sup> TEN/612 *Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija)* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

<sup>(5)</sup> TEN/613 *Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucija (EERRI)* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

<sup>(6)</sup> TEN/614 *Interneto ryšio vietos bendruomenėse rėmimas* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

<sup>(7)</sup> TEN/615 *Europos 5G veiksmų planas* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

- raginti valstybes nares peržiūrėti, kaip įgyvendinami jų nacionaliniai plačiajuosčio ryšio diegimo planai ir juos atnaujinti iki 2017 m. pabaigos,
- iki 2016 m. pabaigos sukurti dalyvaujamaį plačiajuosčio ryšio platformą, kuri užtikrintų didelį atitinkamų visuomenės ir privačiųjų subjektų aktyvumą ir bendradarbiavimą investavimo į plačiajuosčių ryšių ir nacionalinių plačiajuosčio ryšio planų įgyvendinimo tikslais,
- sukurti ir remti regioninių ir (arba) nacionalinių ES plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklą.

Iki 2018 m. liepos 1 d. įvertinti ES finansuojamų plačiajuosčio ryšio diegimo projektų išlaidų poveikį ir priimti rekomendacijas dėl geriausios patirties skatinimo.

3.6 Šios skaitmeninės transformacijos duos Europai visapusišką ekonominę ir socialinę naudą tik tuo atveju, jei pavyks plačiai įdiegti ir pritaikyti itin aukšto pralaidumo tinklus visai visuomenei tiek kaimo, tiek miestų teritorijose. Tačiau rinka savaime neišspręs visų problemų. Visų pirma ji:

- neapreps atokių vietovių ir (arba)
- nepašalins didelio atotrūkio tarp pažangiųjų technologijų įgyvendinimo, pirmųjų taikomųjų programų ir klientų prašomų naujų paslaugų,
- negarantuos minimalios skaitmeninės prieigos pažeidžiamiems mūsų visuomenės nariams.

Todėl, norint pasiekti tikslus visai ES ir visiems europiečiams, turi būti įgyvendintos viešosios paramos schemos.

#### 4. Naujos iniciatyvos Europai

4.1 EESRK teigiamai vertina regioninių ir (arba) nacionalinių ES plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklo sukūrimą ir rėmimą. Ši priemonė bus labai svarbi kaimo vietovėms ir mažoms bendruomenėms. Ji padės vietos valdžios institucijoms prašyti struktūrinių fondų lėšų ir jas panaudoti supažindinant jas su geriausia praktika ir teikiant patarimus vietos valdžios institucijoms. Be to, tai bus didelis žingsnis užtikrinant kaimo vietovių plėtrą.

4.2 ES strategijos ir priemonės technologijų požiūriu yra neutralios. Tačiau gerai žinoma, kad geriausius rezultatus gali duoti tik optinių skaidulų tinklai. Įsitvirtinę monopolistai (pvz., Vokietijos telekomunikacijų bendrovės), toliau investuodami į savo varinių kabelių infrastruktūrą, neturėtų trukdyti tiesti optinių skaidulų kabelių.

4.3 Tik kai kurios šalys, pvz., Malta, Lietuva, Belgija ir Nyderlandai, jau užsitikrino beveik visapusišką naujos kartos prieigos (NKP) tinklų aprėptį. Kitur NKP aprėptis nėra tokia didelė. Kai kurios valstybės narės, kurių infrastruktūra nėra taip gerai išvystyta, technologijų srityje sugebėjo peršokti keletą etapų. Optinių skaidulinių kabelių tiesimas suteikia joms pranašumą.

4.4 ES akademinėi bendruomenei skirta EDUROAM sistema yra didžiausia ir sėkmingiausia pasaulinė tarptinklinio ryšio sistema, kurioje užtikrinamas nemokamos belaidžio vietinio tinklo paslaugos. Joje milijonai studentų ir kitų akademinės bendruomenės narių gali naudotis nemokama prieiga prie belaidžio vietinio tinklo. EESRK mano, kad ši sėkmės istorija galėtų būti naudojama kaip pavyzdinis modelis įgyvendinant iniciatyvą „WiFi4EU“, kuria siekiama užtikrinti visiems europiečiams nemokamą prieigą prie belaidžio vietinio tinklo viešose vietose, valdžios institucijose, bibliotekose ir ligoninėse, taip pat nemokamą prieigą atvirose erdvėse. Pagal šią iniciatyvą kiekvienam asmeniui turėtų būti suteikta galimybė nemokamai jungtis prie interneto, kurio skaitmeninė tapatybė būtų vienoda visoje ES. Visų pirma EESRK rekomenduoja remtis „eIDAS“ reglamentu dėl skaitmeninės tapatybės, kuriame numatytos duomenų apsaugos ir visuomenės apsaugos nuo netinkamo paslaugos naudojimo (pvz., terorizmo) garantijos.

4.5 Kuponus, kurių paskirtis – remti MVĮ, naudos vietos institucijos, kad sumokėtų už įrangą (kabelius, antenas ir pan.). Įrenginius montuojančios įmonės kuponus pateiks ES, kuri juos apmokės. Sistema padės ne tik sumažinti administracines išlaidas ir našatą, bet ir sudarys sąlygas lengvai vykdyti stebėseną ir įgyvendinti su gera kokybe susijusius uždavinius.



4.6 EESRK teigiamai vertina tikslą, susijusį su duomenų išsiuntimo ir atsisiuntimo simetrijos užtikrinimu visiems socialinę ir ekonominę pažangą skatinantiems subjektams, nes tai bus labai svarbu daugumai būsimų pritaikymo sričių.

4.7 EESRK prašo sukurti schemą, kuria būtų užtikrinama, kad pažeidžiami galutiniai naudotojai turėtų prieigą prie pagrįsto ir pakankamo ryšio, kuris leistų jiems socialiniu ir ekonominiu požiūriu dalyvauti šiuolaikiškoje visuomenėje. „WiFi4EU“ galėtų būti vienas iš tokios schemos elementų.

4.8 Reguliavimo iniciatyvos, kuriomis tinklo paslaugų teikėjams teikiama parama įgyvendinant komunikato COM (2016) 587 uždavinius, neturėtų prieštarauti kitiems svarbiems principams, pvz., tinklo neutralumui.

4.9 Ilguoju laikotarpiu kaimo vietovių gyventojai taip pat turėtų turėti galimybę pasinaudoti sveika konkurencija ir laisvai pasirinkti savo interneto paslaugų teikėją. Todėl reguliavimo priemonėse taip pat reikėtų numatyti paskatas tokiai konkurencijai.

4.10 5G technologijos ne tik sudarys sąlygas atsirasti naujoms mobiliojo taikymo sritims, bet ir padės greičiau užtikrinti aukšto pralaidumo junglumą kaimo vietovėse. Vis dėlto stabilumą ir patikimą dažnių juostos plotį, kuris yra būtinas daugumai naujų taikymo sričių, užtikrins tik skaidulomis pagrįsta infrastruktūra.

## 5. Finansavimas

5.1 EESRK džiaugiasi galėdamas atkreipti dėmesį į staigiai padidėjusį Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondai) finansavimą sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklams – nuo 2,7 mlrd. EUR 2007–2013 m. iki apytiksliai 6 mlrd. EUR 2014–2020 m. Dauguma šių investicijų turėtų būti dotacijų forma. Tikimasi, kad dėl svertų poveikio nacionaliniam ir (arba) regioniniam bendram finansavimui ir privačiam bendram finansavimui į plačiajuosčių ryšių 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu bus investuota 9–10 mlrd. EUR. Tai bus labai svarbu siekiant užtikrinti, kad komercinės investicijos padėtų užtikrinti spartųjį junglumą kaimo gyventojams.

5.2 Europos strateginių investicijų fondas (ESIF) taip pat atlieka svarbų vaidmenį. Šis vaidmuo gali būti sustiprintas remiant sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklams skirtus didelio masto Europos projektus, įskaitant susijusius su transeuropiniu transporto tinklu, pramoniniu gigabaitu ir Pramone 4.0, bei į ESIF valdymo komitetą įtraukiant Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generalinio direktorato atstovus. Be to, Komisija turėtų dėti daugiau pastangų nustatyti tinkamą finansų bei reguliavimo sistemą.

5.3 Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) skaitmeninės srities biudžetą sudaro 150 mln. EUR, kurių paskirtis – remti pažangiausios plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimą; šio biudžeto pagrindas – per Europos investicijų banką (EIB) įgyvendinamos finansinės priemonės. Tikimasi, kad EITP plačiajuosčio ryšio komponentas padės sutelkti ne mažiau kaip 1 mlrd. EUR papildomų investicijų, kurios bus gautos iš specialaus plačiajuosčio ryšio tinklo infrastruktūros fondo, kurį galėtų papildyti ir ESIF.

Bruselis, 2017 m. sausio 26 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija)“**

[COM(2016) 590 final – 2016/0288 (COD)]

(2017/C 125/08)

Vienintelis pranešėjas **Jorge PEGADO LIZ**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 10 24 Taryba, 2016 11 9
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	162/3/23

**1. Išvados ir rekomendacijos**

1.1. EESRK teigiamai vertina bendrą Komisijos pasiūlymo dėl Europos elektroninių ryšių kodekso turinį, jo tinkamumą, pasirinktą metodą temai apžvelgti bei būdą kodifikuoti ir horizontaliai susisteminti keturias galiojančias direktyvas (pagrindų, leidimų, prieigos ir universaliųjų paslaugų), kurias ji sujungia į vieną direktyvą ir taip supaprastina dabartinę struktūrą, kad laikantis reglamentavimo kokybės tikslų (REFIT) ji taptų nuoseklesnė ir prieinamesnė.

1.2. EESRK visų pirma atkreipia dėmesį į sudėtingą susijusių direktyvų išdėstymo nauja redakcija procesą ir į pirmą kartą puikiai atliktą teisinį darbą. Vis dėlto pažymi, kad būtina atidžiai peržiūrėti redakcijas įvairiomis kalbomis ir ištaisyti keletą redakcinių neatitikimų.

1.3. EESRK pritaria svarbiausiems pasiūlymo tikslams, kuriais siekiama užtikrinti geresnį interneto ryšį visiems piliečiams ir įmonėms, įgyvendinant iniciatyvas, kurių tikslas visoms įmonėms visoje Sąjungoje tiek vietos lygmeniu, tiek ir kitose valstybėse sukurti patrauklesnes sąlygas investuoti į naują kokybišką infrastruktūrą.

1.4. Tačiau EESRK apgailestauja dėl sprendimo neįtraukti direktyvos dėl privatumo, kuri piliečiams turėtų būti aiškus ženklas, kad Sąjunga imasi jiems naudingų veiksmų. Dėl to pasiūlymas netenka vieno iš pagrindinių ramsčių, kuriuo užtikrinama ryšių tinklų naudotojų svarbiausių interesų apsauga, ir tai yra pasiūlymo silpnoji vieta.

1.5. Komitetas taip pat apgailestauja, kad Komisija pasirinko direktyvą, kurioje siūlomos įvairios suderinimo sistemos, daug svarbių klausimų paliekama spręsti valstybėms narėms ir todėl nesprendžiama rinkų susiskaidymo problema, ir mano, kad geresnis sprendimas būtų reglamentas, nes jis būtų taikomas tiesiogiai ir užtikrintų aukštesnį vartotojų apsaugos lygį, taigi ir prisidėtų prie geresnės bendrosios rinkos integracijos.

1.6. EESRK reiškia pritarimą šiems pagrindiniams siūlomos sistemos aspektams:

- dėmesys paslaugų prieinamumo „neįgaliesiems vartotojams“ užtikrinimui ir būtinybė geriau apibrėžti „galutinių paslaugų gavėjų teises“, tačiau laikantis pagrindinės sąlygos – taikyti ES vartotojų apsaugos taisykles, visų pirma direktyvas 93/13/EEB, 97/7/EB ir 2011/83ES;

- b) naujų sąvokų ir apibrėžčių, kurios naudingos teisinės sistemos aiškinimui ir interpretavimui, formulavimas;
- c) rinkos tyrimų procedūrų pakeitimas ir šiuo metu turimos geriausios patirties sisteminimas, kad prieigos įpareigojimai būtų nustatomi tik jei ir tik kai būtina spręsti mažmeninės rinkos nepakankamumo problemą ir užtikrinti konkurencingus rezultatus galutiniams paslaugų gavėjams;
- d) sąlygų dalytis radijo spektru 5G tinkluose supaprastinimui ir bazinės prieigos galutiniams paslaugų gavėjams prie belaidžių vietinių tinklų užtikrinimas. Iš tiesų pasidalijamasis radijo spektro naudojimas pagal bendrąjį leidimą arba individualias naudojimo teises gali suteikti galimybes intensyviau ir veiksmingiau naudotis šiuo ribotu ištekliu;
- e) nacionalinių reguliavimo ir kitų kompetentingų institucijų nepriklausomumo stiprinimas, kurio būtinybę patvirtina specialiosios garantijos suteikiamos atrankos, įgaliojimų trukmės apribojimo, valdymo savarankiškumo ir atitinkamų valdymo institucijų narių atleidimo srityje.

1.7. Tačiau kai kurie aspektai EESRK kelia didelį susirūpinimą ir rimtas abejones:

- a) kai kurios naujovės, kurios tariamo atitinkamos sistemos modernizavimo tikslais įvedamos universaliųjų paslaugų srityje, tačiau iš tiesų jomis pakeičiamos paslaugos ar netgi iš universaliųjų paslaugų taikymo srities pašalinami tam tikri įpareigojimai, pavyzdžiui, taksofonų paslaugos, išsamių abonentų knygų ir informacijos teikimo telefonu paslaugos, todėl siektini rezultatai nebetenka prasmės;
- b) sąvoka „veiksminga prieiga prie plačiajuosčio interneto“, kuri, palyginti su neutraliu minimalios kokybės ryšiu, gali tapti pagrindu subjektyviai sudaryti paslaugų internete sąrašą, o tai ateityje gali paskatinti diskriminacinę praktiką galutinių paslaugų gavėjų atžvilgiu;
- c) nuoroda į „visuomenės saugą ir pagalbą“, t. y. į mokesčius, kurie patenka į nacionalinį biudžetą, siekiant teikti paramą „mažas pajamas gaunantiems ar specialių socialinių poreikių turintiems galutiniams paslaugų gavėjams“ ar „neįgaliesiems vartotojams“ ir „užtikrinant įperkama bent fiksuotoje vietoje teikiamą veiksmingos interneto prieigos ir kalbinio ryšio paslaugą“, taip sumažinant paslaugų teikėjams tenkančius išipareigojimus ir sudarant galimybę įtraukti tik pelningus sektorius, o tai saugo jų interesus ir mažina universaliosios paslaugos bei vartotojų teisių reikšmę; taip pat tai, kad nurodomas valstybės biudžetas, kurio lėšomis prašoma finansuoti viešąsias paslaugas, nes anksčiau numatyta sąnaudų sutelkimo galimybė buvo panaikinta;
- d) aiškus sprendimas dėl maksimalaus galutinių vartotojų teisių suderinimo metodo užtikrinant žemą apsaugos lygį; dėl šio siekio supaprastinti sumažėja vartotojų teisės ir tai prieštarauja nuolatinei EESRK pozicijai;
- e) tam tikrų reguliuojamųjų įpareigojimų panaikinimas arba ankstesnių teisių ir garantijų sumažinimas teigiant, kad jos jau neberekalingos arba, kad jos užtikrinamos bendromis vartotojų teisėmis nuostatomis. Tai, pavyzdžiui, nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteiktų įgaliojimų tiesiogiai reguliuoti didelę įtaką rinkoje turinčių operatorių mažmenines kainas panaikinimas ar tam tikrų nuostatų, susijusių su sutartimis, skaidrumu, lygiaverte prieiga neįgaliesiems paslaugų gavėjams, abonentų knygomis ir buitinės televizijos įrangos sąveika, išbraukimas;
- f) nepakankamas tam tikros nustatytos nesąžiningos praktikos sudarant sutartis su vartotojais reglamentavimas, pavyzdžiui, didžiausia leidžiama sutarčių trukmė arba galimybė nutraukti sutartį, sutarčių atnaujinimas pasiūlymų rinkinių atveju, sankcijų netaikymas, kad keitimo procesas galutiniams paslaugų gavėjams būtų efektyvus, pareiga išmokėti kompensaciją galutiniams paslaugų gavėjams „pro rata temporis“ vertės kompensaciją ir „pro rata temporis“ atlyginimą už pasinaudojimą bet kokiomis kitomis reklaminėmis akcijomis, kurios buvo taip įvardytos sudarant tą sutartį“;

- g) galiausiai tai, kad pasiūlyme neatsižvelgiama į Tarybos pageidavimą dėl „Europos elektroninių ryšių paslaugų naudotojų teisių kodekso“, kurio tikslas „ES lygiu sukurti paprastą, patogią naudotojams priemonę, sutelkiant visas elektroninių ryšių paslaugų naudotojų teises IRT (informacinių ir ryšių technologijų) ir vartotojų apsaugos srityse“.

## 2. Glausta Komisijos pasiūlymo santrauka

### 2.1. Pasiūlymas dėl direktyvos

2.1.1. Įgyvendinant bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją<sup>(1)</sup> ir atsižvelgiant į greitus ir didelius pastarojo meto pokyčius elektroninių ryšių rinkos struktūrose, atsirandant naujoms subjektų kategorijoms, kurios anksčiau nebuvo žinomos ir konkuruoja su tradicinėmis telekomunikacijų įmonėmis, taip pat išaugus ir išpopuliarėjus daugybei internetinių turinio paslaugų, būtina peržiūrėti ir atnaujinti elektroninių ryšių reguliavimo sistemą, kuri galioja nuo 2009 m. Visų pirma šiuo pasiūlymu siekiama užtikrinti, kad piliečiai ir įmonės galėtų nevaržomi naudotis internetu vykdoma veikla sąžiningos konkurencijos sąlygomis. Užtikrinti geresnį interneto ryšį visiems piliečiams ir įmonėms yra pagrindinis 2016 m. rugsėjo 14 d. paskelbto Komisijos pasiūlymo<sup>(2)</sup> tikslas.

2.1.2. Šis pasiūlymas įtrauktas į teisėkūros procedūra priimamų aktų rinkinį, kurio tikslas visoms įmonėms sukurti patrauklesnes sąlygas investuoti į naują kokybišką infrastruktūrą visoje Sąjungoje tiek vietos lygmeniu, tiek ir kitose valstybėse, kuris taip pat apima pasiūlymą dėl reglamento dėl Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos biuro (EERRI) ir Komisijos komunikatą „Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę“. Taip pat buvo pateikti 5G ryšio įdiegimo visoje ES nuo 2018 m. veiksmų planas ir pasiūlymas dėl reglamento dėl interneto ryšio vietos bendruomenėse ir viešosiose erdvėse „Europos belaidis vietinis tinklas“ (WiFi4EU).

2.1.3. Visomis šiomis priemonėmis siekiama trijų strateginių prisijungimo prie tinklo tikslų iki 2025 m.:

- a) visi pagrindiniai socialiniai ir ekonominiai subjektai turi turėti galimybes prisijungti prie itin aukšto pralaidumo gigabitinio tinklo;
- b) visiems Europos kaimo ir miesto namų ūkiams turi būti sudaryta galimybė naudotis ne mažesnės kaip 100 Mbps spartos interneto ryšiu, kuris galėtų būti pritaikytas prie gigabitinės spartos;
- c) visose miestų teritorijose ir didžiausiuose kelių ir geležinkelio transporto keliuose turės veikti 5G ryšys. Vidutinės trukmės tikslas: iki 2020 m. 5G ryšys turės veikti bent viename svarbiausių kiekvienos valstybės narės mieste.

2.1.4. Pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nes juo siekiama sukurti elektroninių ryšių vidaus rinką ir užtikrinti jos veikimą. Pasiūlyme horizontaliai susistemintas keturių galiojančių (pagrindų, leidimų, prieigos ir universaliųjų paslaugų) direktyvų tekstas, jos sujungiamos į vieną direktyvą tokiu būdu supaprastinant dabartinę struktūrą, kad laikantis reglamentavimo kokybės tikslų (REFIT) ji taptų nuoseklesnė ir prieinamesnė, ir sukuriant tikrą Europos elektroninių ryšių kodeksą.

2.1.5. Pasiūlyme pateikiamos įvairios teisės aktų suderinimo formos atsižvelgiant į nagrinėjamas temas: visiškas tikslinis ar atrankinis suderinimas, pavyzdžiui, galutinių paslaugų gavėjų apsaugos taisyklių atveju, minimalus aukšto lygmens nacionalinių reguliavimo institucijų įgaliojimų suderinimas ir maksimalus suderinimas sprendžiant radijo spektro klausimus.

2.1.6. Šis pasiūlymas buvo grindžiamas plataus masto 12 savaičių viešomis konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, atitinkamų Europos Parlamento ir Tarybos išorės ekspertų nuomone, kitais tyrimais, kurių sąrašas ir išsamūs paaiškinimai pateikiami poveikio vertinime, ir aukšto lygio ekspertų grupės, sukurtos tyrimo SMART 2015/0005 tikslais, nuomone.

<sup>(1)</sup> COM(2015) 192 final.

<sup>(2)</sup> COM(2016) 590 final.

2.1.7. Nagrinėjamu pasiūlymu Komisija ketina siekti šių tikslų:

- a) aktyvesnės konkurencijos, labiau nuspėjamų investavimo sąlygų;
- b) geresnio radijo dažnių spektro naudojimo;
- c) geresnės vartotojų apsaugos srityse, kuriose nepakanka bendrų vartotojų apsaugos taisyklių, kadangi jos neatitinka konkrečių sektoriaus poreikių;
- d) saugesnės interneto aplinkos naudotojams ir visiems rinkos dalyviams vienodų taisyklių.

2.1.8. Apskritai, keliais siūlomais radijo spektro, universaliųjų paslaugų, prieigos, galutinių paslaugų gavėjų, numeracijos ir valdymo politikos sričių pakeitimais siekiama nustatyti aiškias taisykles, pasirūpinti, kad šalys lengvai suprastų savo teises ir įpareigojimus, ir išvengtų reguliavimo pertekliaus ir administracinės naštos.

2.1.9. Pasiūlyti šie konkretūs pakeitimai: prieigos reguliavimo optimizavimas ir geografinis orientavimas; (jei įmanoma) pirmenybės teikimas radijo spektro naudojimui bendrajam leidimui, o ne individualioms licencijoms; sąlygų rasti antrinems radijo spektro rinkoms sudarymas; nereikalingų įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas, pavyzdžiui, reikalavimo teikti taksofonų paslaugas arba spausdinti abonentų knygas, panaikinimas; universaliosios paslaugos prieinamumo įpareigojimo mažinimas; reguliavimo sistemos taikymo srities išaiškinimas; nereikalingų įpareigojimų apsaugoti vartotojus panaikinimas, jei vartotojai pakankamai apsaugoti horizontaliaisiais teisės aktais arba jei apsaugą suteikia rinka; įrenginių tarpusavio ryšiui (M2M) naudojamų numerių taisyklių ir valdymo suderinimas ir išaiškinimas.

2.1.10. Komisija taip pat pasiūlė suteikti daugiau įgaliojimų nacionalinėms reguliavimo institucijoms ir EERRI, kad būtų užtikrintas nuoseklus ir nuspėjamas taisyklių įgyvendinimas visoje bendroje skaitmeninėje rinkoje, sumažintas dabartinis susiskaidymas ir nenuoseklumas siekiant sudaryti sąlygas veiksmingai valdyti naujas struktūras<sup>(3)</sup>.

## 2.2. Išdėstymo nauja redakcija metodus (recast)

2.2.1. Priešingai nei daugeliu atveju, Komisija atsisakė parengti kodifikuotą redakciją, į kurią paprastai įtraukiamas įvairių ankstesnių direktyvų nepakeistas turinys parengiant bendrą sklandesnę ir nuoseklesnę dokumentą. Komisija nusprendė pasinaudoti 2001 m. lapkričio 28 d. pasirašytu Tarpinstituciniu susitarimu<sup>(4)</sup> jai suteikta galimybe tuo pačiu metu horizontaliu būdu integruoti įvairius ankstesnius teisės aktus į vieną teisės akto tekstą ir atlikti svarbius ir esminius atitinkamos sistemos pakeitimus (vadinamieji esminiai pakeitimai).

2.2.2. Atliekant tokio pobūdžio teisės aktų supaprastinimą, kodifikavimą ir esminius teisės aktu nustatomos teisinės sistemos pakeitimus „laikomasi visų įprastinio Bendrijos teisės aktų leidybos proceso reikalavimų“ (Susitarimo 5 punktas). Komitetui pateiktas prašymas parengti nuomonę dėl pasiūlymo dėl naujos redakcijos, kuriai taikomi tam tikri kriterijai ir taisyklės, aiškiai išdėstytos Susitarimo 6 ir 7 punktuose.

## 3. Bendrosios pastabos

### 3.1. Klausimai, kurie nebus aptarti šioje nuomonėje

3.1.1. Atsižvelgdamas ne tik į nuomonės apimčiai taikomus apribojimus, bet ir į patį pasiūlymo pobūdį, EESRK mano, kad jis neturėtų dar kartą pateikti pastabas dėl ankstesnių teisės aktų aspektų, kurie be pakeitimų perkelti į šį pasiūlymą, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina vienam iš nagrinėjamų punktų suprasti.

3.1.2. EESRK turėjo galimybę pateikti išsamias pastabas visais šiais klausimais ankstesnėse su jais susijusiose nuomonėse ir tik dar kartą patvirtina savo poziciją.

3.1.3. Komitetas taip pat nepateiks išsamios pozicijos dėl aspektų, susijusių su EERRI struktūra ir veikimu, kurie išdėstomi pasiūlyme ir kurie bus išsamiai išnagrinėti kitoje taip pat šiuo metu rengiamoje nuomonėje.

<sup>(3)</sup> COM(2016) 591 final.

<sup>(4)</sup> OL C 77, 2002 3 28, p. 1.

### 3.2. Bendros svarstomo pasiūlymo krypties vertinimas

3.2.1. EESRK visų pirma norėtų pasidžiaugti šia itin svarbia Komisijos iniciatyva, kuri yra visiškai pagrįsta atsižvelgiant į rinkoje susiklosčiusias sąlygas, technologijų raidą ir elektroninių ryšių naudotojų teisinę apsaugą, t. y. aspektai dėl kurių reikia nuodugniai peržiūrėti teisinę sistemą siekiant užtikrinti, kad piliečiai turėtų galimybę nevaržomi naudotis internetu vykdoma veikla, o įmonės galėtų plėtoti veiklą sąžiningos konkurencijos sąlygomis. Komitetas taip pat teigiamai vertina išdėstymo nauja redakcija metodą, kuris yra itin tinkama priemonė REFIT programai, kartu apgailestauja, kad Komisija retai ją naudoja.

3.2.2. EESRK teigiamai vertina šį Komisijos techniškai teisingai atliktą sudėtingą išdėstymo nauja redakcija darbą griežtai laikantis nustatytų taisyklių. Tačiau apgailestauja, kad Komisija tuo pačiu metu nepaskelbė „švarios“ aiškiau išdėstytos redakcijos, kaip buvo pasiūlyta keletą kartų.

3.2.3. EESRK taip pat norėtų išreikšti pritarimą naujoms taisyklėms, įtrauktoms į pasiūlymą dėl naujo teisės akto, taip pat metodui, kuris buvo taikomas šioms teisinėms nuostatomis suderinti su kitomis ES politikos sritimis, tiek turint omenyje sektoriuje galiojančias konkrečias taisykles, tiek konkurencijos teisės principus ir horizontaliuosius vartotojų apsaugos teisės aktus.

3.2.4. Tačiau EESRK mano, kad sprendimas, kuris, beje, nėra visiškai pagrįstas, priimti tokio bendro pobūdžio ir plataus masto direktyvą, paliekant tiek aspektų nacionalinėms taisyklėms, būtų užtikrinęs didesnę paprastumą ir teisinį tikrumą, nei sprendimas rinktis pagrindų reglamentą, kuris taikomas tiesiogiai, nedelsiant ir vienodai visose valstybėse narėse, kaip siūlė Komisija, priimant konkrečias direktyvas dėl tam tikrų numatytų sričių, taikant skirtingo masto derinimą atsižvelgiant į rinkos sąlygas ir į svarstomo klausimo pobūdį. Atsižvelgiant į laiką, reikalingą jos priėmimui (mažiausiai 18 mėnesių), jos perkėlimui į nacionalinę teisę (mažiausiai 2 metai) ir jos įgyvendinimui, nauja sistema faktiškai įsigaliojotų ne anksčiau kaip 2021–2022 m.

3.2.5. Antra vertus, tai, kad e. privatumo direktyva, dėl kurios pasiūlymas buvo paskelbtas 2017 m. sausio 10 d. (COM (2017) 10 *final*) ir kuri yra viena svarbiausių priemonių rinkinio dalis, atidedama, nors tai ir suprantama turint omenyje teisėkūros tvarkaraštį, yra silpnoji pasiūlymo vieta. Taigi, atrodo, pasiūlymas neteko vieno svarbiausių ramsčių, užtikrinančių pagrindinius tinklo naudotojų interesus, ir į tolimą ateitį nukeliamas galiojančių teisės aktų suderinimas su būsima priemone dėl privatumo. Dėl šios priežasties perkeliant ir įgyvendinant visas priemones sunkumų tik padaugės.

3.2.6. Pasiūlymas taip pat netaikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo ryšio tinklus Europos Sąjungoje<sup>(5)</sup> ir tam tikriems Komisijos komunikato „Skatinimas bendrai naudotis radijo spektro ištekliais vidaus rinkoje“ aspektams, kurie turėjo būti įtraukti į kodeksą<sup>(6)</sup>.

3.2.7. Galiausiai akivaizdu, kad pasiūlyme neatsižvelgiama į Tarybos pageidavimą dėl „Europos elektroninių ryšių paslaugų naudotojų teisių kodekso“, kurio tikslas „ES lygiu sukurti paprastą, patogią naudotojams priemonę, sutelkiant visas elektroninių ryšių paslaugų naudotojų teises IRT (informacinių ir ryšių technologijų) ir vartotojų apsaugos srityse“<sup>(7)</sup>, nei į Europos skaitmeninėje darbotvarkėje išreikštą ketinimą pateikti „iki 2011 m. ES interneto teisių kodeksą, kuriame bus aiškiai ir suprantamai apibendrintos ES skaitmeninės vartotojų teisės“<sup>(8)</sup>.

## 4. Konkrečios pastabos

### 4.1. Dalykas ir tikslas

EESRK pritaria Komisijos išreikštam susirūpinimui jau pirmame straipsnyje pabrėžiant paslaugų prieinamumo „neigaliams paslaugų gavėjams“ klausimą ir būtinybę geriau „nustatyti galutinių paslaugų gavėjų teises“. Todėl šio straipsnio 4 dalyje pateikta nuostata yra ypač svarbi. Pagal ją, šios direktyvos nuostatos taikomos nepažeidžiant ES taisyklių dėl vartotojų apsaugos, ypač direktyvų 93/13/EEB, 97/7/EB ir 2011/83/ES, ir nacionalinių taisyklių, suderintų su ES teise, dėl kurių EESRK neseniai paskelbė vertinimo tyrimus. (Informaciniai pranešimai INT/795 ir 796, priimti 2016 m. gruodžio 15 d. plenarinėje sesijoje.)

<sup>(5)</sup> COM(2011) 402 *final*.

<sup>(6)</sup> COM(2012) 478 *final*.

<sup>(7)</sup> 3017-asis Tarybos posėdis, 2010 m. gegužės 31 d.

<sup>(8)</sup> COM(2010) 245 *final*.



#### 4.2. Apibrėžtys

Apibrėžčių klausimu EESRK pabrėžia, kad svarbu suformuluoti tokias naujas sąvokas kaip „itin didelio pralaidumo tinklas“, „asmenų tarpusavio ryšio paslauga“, „su numeriu siejamo asmenų tarpusavio ryšio paslauga“, „su numeriu nesiejamo asmenų tarpusavio ryšio paslauga“, tinklų ir paslaugų „saugumas“, „mažos aprėpties belaidžio ryšio priegigos taškas“, „radijo ryšio vietinis tinklas“ (RLAN), „pasidalijamasis naudojimas radijo spektru“, „suderintas radijo spektras“, „bendrasis pagalbos centras“, „tinkamiausias bendrasis pagalbos centras“, „skubios pagalbos ryšys“, „pagalbos tarnyba“, kurios daro poveikį teisinei tvarkai.

#### 4.3. Tikslai

4.3.1. Tikslų įgyvendinimo klausimu EESRK atkreipia dėmesį į bendradarbiavimą tarp nacionalinių reguliavimo institucijų ir kitų kompetentingų institucijų, taip pat tarp valstybių narių ir Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos, nors „modeliu“, kuriam Komitetas teikia pirmenybę, laikomasi kitokio požiūrio, kaip nurodyta jo nuomonėje dėl naujo EERRI statuso.

4.3.2. Šiuo klausimu labai svarbu atkreipti dėmesį į naujai apibrėžiamus nacionalinių reguliavimo institucijų ir kitų kompetentingų institucijų, taip pat EERRI, įpareigojimus, nustatytus 3 straipsnio 2 dalyje.

4.3.3. Taip pat labai svarbu, kad valstybės narės bendradarbiautų tarpusavyje Radijo spektro politikos grupėje, įsteigtoje remiantis Komisijos sprendimu 2002/622/EB, ir su Komisija, o Europos Parlamento ir Tarybos prašymu – su jais, siekiant remti Sąjungos radijo spektro politikos strateginį planavimą ir principų derinimą.

#### 4.4. Ypatingos svarbos klausimai

4.4.1. Atsižvelgiant į tai, kad nėra galimybės šioje nuomonėje išnagrinėti visas aptariamias nuostatas, EESRK norėjo sutelkti dėmesį į kai kuriuos klausimus, kurie, jo nuomone, yra itin svarbūs visuomenei.

##### 4.4.2. Priegigos reglamentavimas

4.4.2.1. EESRK teigiamai vertina tai, kad priegigos taisyklės iš esmės nebuvo pakeistos, ir pritaria Komisijos pastangoms supaprastinti procedūras ir skatinti universalų itin didelio pralaidumo ryšį, o tai yra ir pagrindinis sektoriaus reguliavimo sistemos tikslas kartu su siekiu skatinti konkurenciją, kurti vidaus rinką ir užtikrinti vartotojų apsaugą.

4.4.2.2. EESRK pritaria tam tikriems rinkos reguliavimo pakeitimams, kuriais siekiama iš reguliuotojų reikalauti pateikti investicinius ketinimus, kad vietos valdžios institucijos galėtų ieškoti investuotojų į nepakankamai aprūpintas vietas. Tai turėtų padidinti tinklo plėtros planų skaidrumą, užtikrinti investuotojams didesnę nuspėjamumą ir suteikti galimybę reguliavimo institucijoms atliekant rinkos analizę geriau atsižvelgti į geografinius ypatumus.

4.4.2.3. Pritaria Komisijai dėl rinkos tyrimų procedūrų pakeitimų ir dėl šiuo metu turimos geriausios praktikos kodifikavimo, kad būtų užtikrinta, jog pateikimo į rinką reikalavimai būtų nustatomi tik kai tai būtina dėl mažmeninės rinkos trūkumų ir kai tai atitinka galutinių vartotojų interesus, kartu užtikrinant konkurencingus rezultatus. Tačiau EESRK neranda pagrindimo, kodėl trejų metų rinkos peržiūros laikotarpį siūloma pratęsti iki penkerių metų.

4.4.2.4. Galiausiai EESRK pritaria minčiai, kad infrastruktūra grindžiama konkurencija yra vienas veiksmingiausių būdų suteikti naują arba geresnę interneto ryšį tose vietose, kuriose gyventojų tankis sudaro galimybę dalyvauti daugiau nei vienam tinklui.

##### 4.4.3. Radijo spektro paskirstymas

4.4.3.1. Nors ES pirmoji sukūrė belaidės 4G technologijas, palyginti su kitais regionais ji vėluoja jas įgyvendinti. Radijo spektro paskirstymas ir valdymas iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai. Šis veiksnys visų buvo nurodytas kaip rinkų susiskaidymo priežastis, dėl kurio buvo daromas tiesioginis neigiamas poveikis belaidžio tinklo aprėptčiai ir naudojimuisi visoje Europoje. Jei padėtis nesikeis, kils grėsmė sėkmingam 5G paslaugų diegimui Europoje ir naujų, naujoviškų paslaugų sklaidai.

4.4.3.2. Todėl pasiūlymu siekiama nustatyti bendras taisykles, pavyzdžiui, minimalią licencijų galiojimo trukmę, siekiant užtikrinti investicijų amortizaciją, didesnę lankstumą radijo spektro prekybai, reguliavimo priemonių nuoseklumą ir objektyvumą (spektrą rezervas, konkurso organizavimo tvarka, didžiausios kainos ir radijo spektro blokai, išskirtinis radijo dažnių rezervas). Jame taip pat numatytas nacionalinių reguliavimo institucijų tarpusavio vertinimas siekiant užtikrinti nuoseklią paskirstymo praktiką pagal EERRI. Operatoriai taip pat turi išsipareigoti veiksmingai naudoti jiems paskiriamą spektrą.

4.4.3.3. EESRK pritaria šiam naujam požiūriui. Tai ne tik paspartins radijo spektro skyrimo elektroninių ryšių tinklams procedūras numatant aiškius terminus radijo spektro patekimui į rinką, bet leis investuotojams į kitos kartos belaidį plačiajuosčių ryšių užtikrinti didesnę nuspėjamumą ir nuoseklumą būsimų licencijavimo sistemų ir pagrindinių sąlygų suteikiant arba atnaujinant nacionalines radijo spektro naudojimo teises klausimais.

4.4.3.4. Galiausiai EESRK palankiai vertina tai, kad supaprastinamos sąlygos dalytis radijo spektru 5G tinkluose ir suteikiama bazinė prieiga galutiniams paslaugų gavėjams prie belaidžių vietinių tinklų. Iš tiesų pasidalijamasis radijo spektro naudojimas pagal bendrąjį leidimą arba individualias naudojimo teises gali suteikti galimybes vis intensyviau ir veiksmingiau naudotis šiuo ribotu ištekliu. Radijo spektro naudotojams pagal bendrojo leidimo išdavimo tvarką bus užtikrinta didesnė reguliavimo apsauga nuo žalingųjų trukdžių, kad kliūtys steigti prieigos prie belaidžių vietinių tinklų taškus būtų pašalintos ir galutiniams vartotojams būtų lengviau naudotis bendru belaidžiu interneto ryšiu.

#### 4.4.4. Nauja universaliųjų paslaugų tvarkos apibrėžtis

4.4.4.1. EESRK daugiausia abejonių kyla dėl „atnaujintos“ universaliųjų paslaugų tvarkos ir pakeitimų, susijusių su paslaugomis bei galutinių paslaugų gavėjų apsaugos taisyklėmis. Beje, universaliosios paslaugos jau buvo vienas iš aspektų, dėl kurių EESRK ankstesnėse nuomonėse pateikė daugiausiai kritinių pastabų.

4.4.4.2. Jau seniai šių paslaugų plėtra įtraukiant kitas paslaugas, pavyzdžiui, judriojo ryšio ir prieigos prie plačiajuosčio interneto, yra prioritetas. Tariamai universaliųjų paslaugų tvarkos modernizavimo tikslais pasiūlyme paslaugos pakeičiamos ar netgi iš universaliųjų paslaugų taikymo srities pašalinami tam tikri įpareigojimai, pavyzdžiui, taksofonų paslaugos, išsamių abonentų knygų ir informacijos teikimo telefonu paslaugos, todėl siektini rezultatai nebetenka prasmės. EESRK dar nežino, ar sektorius bus pakankamai brandus, kad galėtų užtikrinti tolesnį šių paslaugų teikimą be įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas. Pagal 82 straipsnį valstybės narės „gali toliau užtikrinti galimybę naudotis kitomis paslaugomis [...] arba jų gauti už prieinamą kainą“, bet tai ne tik priklauso nuo to, ar „atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, tinkamai įrodomas tokių paslaugų poreikis“, bet ir sudaro galimybę dėl susidarančių išlaidų trumpam atsisakyti šių paslaugų.

4.4.4.3. EESRK turi abejonių dėl sąvokos „veiksminga prieiga prie plačiajuosčio interneto“, kuri, palyginti su neutraliu minimalios kokybės ryšiu, gali tapti pagrindu subjektyviai sudaryti paslaugų internete sąrašą, o tai ateityje gali paskatinti diskriminacinę praktiką galutinių paslaugų gavėjų atžvilgiu.

4.4.4.4. Pagal 79 straipsnį valstybės narės turi užtikrinti, „kad jų teritorijoje visiems galutiniams paslaugų gavėjams priiintomis kainomis, atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas, būtų suteikta galimybė naudotis jų teritorijoje teikiamomis nustatytos kokybės veiksmingos interneto prieigos ir kalbinio ryšio paslaugomis, įskaitant pagrindinio sujungimo paslaugas, teikiamomis bent fiksuotoje vietoje“, netgi leidžiant joms „reikalauti, kad šias paslaugas teikiančios įmonės tiems galutiniams paslaugų gavėjams siūlytų tarifų pasirinkimo galimybes ar paketus, kurie skiriasi nuo taikomų įprastomis komercinėmis sąlygomis“, visoje teritorijoje taikant „bendrus tarifus, įskaitant vidutines pagal geografinius rajonus kainas“.

Tačiau pasiūlymo 80 straipsnio 4 ir 5 dalyse pateikiama nuoroda į „visuomenės saugą ir pagalbą“, kitaip tariant, į mokesčius, kurie patenka į nacionalinius biudžetus, siekiant teikti paramą „mažas pajamas gaunantiems ar specialių socialinių poreikių turintiems galutiniams paslaugų gavėjams“ ir užtikrinti „įperkama bent fiksuotoje vietoje teikiama veiksmingos interneto prieigos ir kalbinio ryšio paslauga“, taip sumažinant paslaugų teikėjams tenkančius įpareigojimus.

4.4.4.5. Be to, visa viešųjų paslaugų finansavimo sistema tais atvejais, kai nacionalinės reguliavimo institucijos nustato, kad įmonei tenka pernelyg didelė našta, apsiriboja tik tuo, kad pradeda „skaidriai taikyti tai įmonei nustatytą grynųjų sąnaudų kompensavimo iš viešųjų lėšų mechanizmą“. Tai reiškia, kad valstybės biudžetas iš surinktų mokesčių vėlgi turi padengti viešųjų paslaugų teikimo išlaidas, nes nepelningose teritorijose nėra visuomenei skirtų paslaugų teikėjų. Panaikintos direktyvos 13 straipsnio b dalyje anksčiau numatyta sąnaudų sutelkimo galimybė buvo išbraukta (šiam straipsnyje nustatyta: „b) paskirstyti universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas elektroninių ryšių tinklą ir paslaugų teikėjams“).

#### 4.4.5. Galutinių paslaugų gavėjų teisės

4.4.5.1. Vis dėlto daugiausia sunkumų EESRK kelia naujasis pavadinimas, susijęs su galutinių paslaugų gavėjų teisėmis, nes svarbiausios jo nuomonių šia tema nuostatos neatsispaudžia priimtuose sprendimuose, pradedant 94 straipsnyje numatyta maksimalaus suderinimo galimybe. EESRK visada laikėsi nuomonės, kad su vartotojų teisėmis susijusiais klausimais reikėtų priimti minimalaus suderinimo direktyvas arba reglamentus, užtikrinančius aukščiausio lygio vartotojų apsaugą.

4.4.5.2. Laikosi nuomonės, kad būtų nepriimtina panaikinti tam tikrus reguliuojamuosius įpareigojimus arba sumažinti ankstesnes teises ir garantijas remiantis tuo, kad jos jau nebebus reikalingos arba kad jos bus užtikrinamos bendromis vartojimo teisėmis nuostatomis. Tai, pavyzdžiui, susiję su nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteiktų įgaliojimų tiesiogiai reguliuoti didelę įtaką rinkoje turinčių operatorių mažmenines kainas panaikinimu ar tam tikrų nuostatų, susijusių su sutartimis, skaidrumu, lygiaverte prieiga neįgaliesiems paslaugų gavėjams, abonentų knygomis ir buitinės televizijos įrangos sąveika, išbraukimu (95–98 ir 103–105 straipsniai).

4.4.5.3. Be to, Komisijos pasiūlyme nepripažįstama, kad reikia geriau reglamentuoti tam tikrą nesąžiningų sutarčių su naudotojais praktiką, apie kurią pranešama, pavyzdžiui, kai nustatoma didžiausia leidžiama sutarčių trukmė arba sutartis nutraukiama, sutartys atnaujinamos pasiūlymų rinkinių atveju, netaikomos sankcijos, kad paslaugų teikėjo keitimo procesas galutiniams paslaugų gavėjams būtų efektyvus. Tai taip pat susiję su paliekama pareiga galutiniams paslaugų gavėjams išmokėti „*pro rata temporis*“ vertės kompensaciją ir „*pro rata temporis*“ atlyginimą už pasinaudojimą bet kokiomis kitomis reklaminėmis akcijomis, kurios buvo taip įvardytos sudarant tą sutartį“.

4.4.5.4. Tačiau EESRK palankiai vertina tam tikras naujas nuostatas, pavyzdžiui, geresnę sutarčių skaitomumą, sutartyje reziumuojant svarbiausią supaprastintą informaciją, numatant priemones vartojimui stebėti, galimybes lyginti kainas ir kokybę, draudimą diskriminuoti dėl pilietybės ar gyvenamosios vietos.

#### 4.5. Nacionalinės reguliavimo ir kitos kompetentingos institucijos

4.5.1. Kalbant apie reguliavimo institucijų ir kitų kompetentingų institucijų įgaliojimus, ypač svarbi nauja dabartinio 5 straipsnio 1 dalies formuluoė.

4.5.2. Kalbant apie konkrečiai nacionalinių reguliavimo ir kitų kompetentingų institucijų nepriklausomumą, 7–9 straipsniuose pabrėžiamos specialiosios garantijos, suteikiamos atrankos, įgaliojimų trukmės apribojimo, valdymo savarankiškumo ir atitinkamų valdymo institucijų narių atleidimo srityse.

#### 4.6. Neteisminis ginčų sprendimas

4.6.1. Ypač svarbu tai, kad pasiūlymu siekiama užtikrinti skaidrias, nediskriminuojančias, greitas, sąžiningas, paprastas ir nebrangias ginčų sprendimo ne teismo tvarka procedūras, kad būtų galima spręsti neišspręstus vartotojų ginčus su įmonėmis, teikiančiomis viešąsias elektroninių ryšių paslaugas, išskyrus su numeriu nesiejamo asmenų tarpusavio ryšio paslaugas, kurios susijusios su šios direktyvos taikymu ir su šių tinklų ir (arba) paslaugų teikimo sutarčių sąlygomis ir (arba) jų vykdymu.

4.6.2. Dar svarbesnė atrodo valstybėms narėms suteikta galimybė plėsti prieigą prie šių procedūrų kitiems galutiniams paslaugų gavėjams, visų pirma labai mažoms ir mažosioms įmonėms.

4.6.3. Tarpvalstybinių ginčų atveju pasiūlyme pateikiamas sprendimas be ES lygmeniu tokiems ginčams nustatytų mechanizmų, įpintas į sudėtingas procedūras, duodančias abejotinų rezultatų tiek veiksmingumo, tiek ir realių garantijų, kad laiku bus rasta teisinga interesų pusiausvyra, požiūriu, ir kuris galiausiai bet kuriuo atveju baigiasi teisiniais veiksmais.

2017 m. sausio 26 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos įsteigimo“**

[COM(2016) 591 final – 2016/0286 (COD)]

(2017/C 125/09)

Vienintelis pranešėjas **Jorge PEGADO LIZ**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 10 24 Europos Sąjungos Taryba, 2016 10 25
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 25
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	118/0/4

**1. Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Kelete savo nuomonių EESRK nuosekliai pritarė tam, kad būtų išplėstos Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos (EERRI) pareigos, kompetencija ir įgaliojimai, kad institucija turėtų reikiamus pajėgumus efektyviai atlikti savo sektoriaus reguliuotojo vaidmenį Europos lygmeniu.

1.2. Apskritai Komitetas pritaria ketinimams, kuriais vadovaudamasi Komisija parengė savo pasiūlymą.

1.3. Tačiau EESRK apgailestauja, kad Komisija nepasirinko vadinamojo 4 varianto, kurio atmetimo priežasties nenurodo, o veikiau nori, kad EERRI veikla apsiribotų, nors ir sustiprintu, bendradarbiavimu ar koordinavimu.

1.4. Kaip jau minėta, EESRK laikosi tvirtos nuomonės, kad vienintelė galimybė padaryti EERRI tikra reguliavimo institucija būtų pasirinkti į ateitį orientuotą strategiją ir užtikrinti tinkamą naujų europinio arba pasaulinio masto informacinių paslaugų, kurios šiuo metu iš esmės nereguliuojamos arba jų reguliavimo sistema neaiški (įrenginių sąveikos (M2M), keitimosi pranešimais internetu (OTT) ir kitos Europos Sąjungai labai svarbios sritys, pavyzdžiui, tarptinklinio ryšio arba tarpvalstybinių rinkų), reguliavimą arba koordinuoti konkrečioms juostoms taikomas privalomas visos Europos masto skyrimo procedūras.

1.5. Ypač atidžiai reikėtų apsvarstyti ir peržiūrėti punktą, kuris susijęs su Apeliacinės valdybos sudėtimi, organizacine struktūra ir veikimu, siekiant visais atvejais užtikrinti tikrą nepriklausomumą ir nešališkumą ir adekvačią apskundimo sistemą, ypač sprendimų, susijusių su tarpvalstybiniais ginčais, atvejais.

**2. Pačios svarbiausios pasiūlymo nuostatos**

2.1. Savo 2015 m. gegužės mėn. komunikate „Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija“ <sup>(1)</sup> Komisija nurodė, kad kintanti rinka ir technologinė aplinka verčia stiprinti institucinę sistemą didinant Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos (EERRI) vaidmenį. Europos Parlamentas savo rezoliucijoje dėl kuriamo Bendrosios skaitmeninės rinkos akto <sup>(2)</sup> paragino Komisiją toliau vykdyti bendrosios skaitmeninės rinkos integraciją, kartu užtikrinant, kad būtų suformuota efektyvesnė institucinė struktūra. Ji tai gali daryti stiprindama EERRI vaidmenį, pajėgumą ir sprendimų

<sup>(1)</sup> OL C 13, 2016 1 15, p. 176.

<sup>(2)</sup> 2016 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kuriamo Bendrosios skaitmeninės rinkos akto (TA(2016) 0009).

priėmimo įgaliojimus, kad ši galėtų skatinti nuosekliai įgyvendinti elektroninių ryšių reguliavimo sistemą, vykdyti efektyviai bendrosios rinkos plėtros priežiūrą ir padėti jai spręsti tarpvalstybinius ginčus.

2.2. Šį pasiūlymą reikėtų vertinti kartu su Pasiūlymu dėl Direktyvos, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas<sup>(3)</sup> ir kurioje EERRI patikimos papildomos užduotys, padėsiančios užtikrinti nuoseklų reguliavimo sistemos įgyvendinimą ir skatinti elektroninių ryšių rinkos vystymąsi visoje Europos Sąjungoje. Be to, EERRI taip pat padės skatinti prieigą prie itin didelio pralaidumo duomenų perdavimo tinklų ir juos diegti, taip pat skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikimo srityje ir užtikrinti Sąjungos piliečių interesų apsaugą.

2.3. Taigi, šiuo pasiūlymu siekiama sustiprinti EERRI institucinį vaidmenį ir patobulinti jos valdymo struktūrą, kartu EERRI ir EERRI biuras taps visaverte agentūra, turinčia platesnius įgaliojimus, kurie leis atlikti jai patikėtas būsimas užduotis. Tai sudarys sąlygas tęsti EERRI atliktą darbą ir toliau kaupti praktinę nacionalinių reguliavimo institucijų (NRI) patirtį, priderinant EERRI struktūrą ir valdymą, veikimą, programavimą ir atskaitomybę prie 2012 m. liepos 19 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos bendro pareiškimo dėl decentralizuotų agentūrų (bendras požiūris)<sup>(4)</sup>. Pasiūlymu į EERRI reglamentą įtraukiamos neseniai priimtu Reglamentu (ES) 2015/2120, kuriame nustatytos taisyklės, kuriomis užtikrinama atvira interneto prieiga ir panaikinami papildomi mokesčiai už tarptinklinio ryšio paslaugas<sup>(5)</sup>, EERRI pavestos užduotys. Tačiau neįtraukiamas Direktyvos dėl privatumo ir elektroninių ryšių persvarstymas<sup>(6)</sup>, kuri Komisija žadėjo 2016 m. pabaigoje.

2.4. Kad pasiektų šį tikslą, Komisija apsvairstė keturis variantus: 1) jokių pakeitimų; 2) vien tik didesnis patariamasis vaidmuo ir kompetencijos; 3) patariamasis vaidmuo ir tam tikri ikinormatyviniai įgaliojimai, geresnis rinkos peržiūros procesas ir radijo spektro naudojimo teisių skyrimas; 4) įsteigti ES reguliavimo tarnybą, kuri būtų sustiprintų pajėgumų agentūra, turinti reikiamų išteklių, kad galėtų perimti įgyvendinimo įgaliojimus, įskaitant priežiūros ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimus, kuri turėdama įgaliojimus priimti privalomus sprendimus galėtų veikti tose srityse, kuriose reikia užtikrinti vienodą ES taisyklių įgyvendinimą – šį variantą Komisija atmetė nuo pat pradžių.

2.5. Tolesni punktai skirti teisiniams pasirinkto varianto aspektams, jie aptariami plačiau.

### 3. Bendrosios pastabos

3.1. Kelete savo nuomonių<sup>(7)</sup> EESRK pritarė tam, kad būtų išplėtos EERRI pareigos, kompetencija ir įgaliojimai, kad institucija turėtų reikiamus pajėgumus efektyviai atlikti savo sektoriaus reguliuotojo vaidmenį Europos lygmeniu. Apskritai Komitetas pritaria ketinimams, kuriais vadovaudamasi Komisija parengė savo pasiūlymą.

<sup>(3)</sup> COM(2016) 590 *final*, dėl kurio EESRK parengė nuomonę TEN/612 „Europos elektroninių ryšių kodeksas“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

<sup>(4)</sup> 2012 m. liepos 19 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos bendras pareiškimas dėl decentralizuotų agentūrų.

<sup>(5)</sup> 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/2120 (OL L 310, 2015 11 26, p. 1), dėl kurio EESRK priėmė nuomonę TEN/534 (OL C 177, 2014 6 11, p. 64).

<sup>(6)</sup> 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (OL L 201, 2002 7 31, p. 37); situacija jau išnagrinėta nuomonėje TEN/612 „Europos elektroninių ryšių kodeksas“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. ...).

<sup>(7)</sup> Pavyzdžiui:

- EESRK nuomonė dėl pasiūlymo, kuriuo iš dalies keičiamas 2012 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 531/2012 (COM(2016) 399 *final*) (OL C 34, 2017 2 2, p. 162, 4.7 punktas),
- EESRK nuomonė dėl Komisijos pasiūlymų dėl naujų ES bendrosios telekomunikacijų rinkos priemonių (COM(2013) 627 *final* ir COM(2013) 634 *final*) (OL C 177, 2014 6 11, p. 64, 4.7.1 punktas),
- EESRK nuomonė dėl Komisijos komunikato „Skatinimas bendrai naudotis radijo spektro ištekliais vidaus rinkoje“ (COM(2012) 478 *final*) (OL C 133, 2013 5 9, p. 22, 4.10 punktas),
- EESRK nuomonė dėl įtraukios bendrosios skaitmeninės rinkos (OL C 161/8, 2013 6 6, p. 8, 3.1.1.1 punktas),
- EESRK nuomonė dėl Komisijos komunikato „Skatinimas bendrai naudotis radijo spektro ištekliais vidaus rinkoje“ (COM(2011) 222 *final*) (OL C 24, 2012 1 28, p. 139, 2.4.1 punktas),
- EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl sprendimo, kuriuo numatoma pirmoji radijo spektro politikos programa (COM(2010) 471 *final*) ir Komisijos komunikato „Plačiau vystyti ryšys Europoje. Investavimas į skaitmeninių technologijų skatinamą augimą“ (COM(2010) 472 *final*) (OL C 107, 2011 4 6, p. 53, 2.13 ir 2.14 punktai).



3.2. Tačiau EESRK labiausiai rūpi sprendimas, kuris artimiausias Komisijos pasiūlytam 4 variantui, nes Komitetas mano, kad vien kosmetinių EERRI statuso pakeitimų nepakanka, kad ši įstaiga taptų tikra reguliavimo institucija.

3.3. Komitetas savo nuomonėje TEN/534 aiškiai nurodė, kad „EESRK nuomone, siūlomų pakeitimų dėl EERRI statuso, pavyzdžiui, visą darbo dieną dirbančio Reguliuotojų valdybos pirmininko, gali nepakakti atsižvelgiant į konkurencingumo iššūkius ir būtinybę sukurti investicijų paskatas, visų pirma dėl plačiajuosčio ryšio ir NGN/NGA tinklo“ (4.7.1 punktą).

3.4. Iš tiesų, kad EERRI galėtų vykdyti užduotis tokioje srityje, kuri, kaip jau gerai žinoma, nėra tinkamai reguliuojama, pavyzdžiui, naujų visos ES arba globalių informacinių paslaugų, kurios šiuo metu iš esmės nereguliuojamos arba jų reguliavimo sistemos yra neaiškios (įrenginių sąveikos (M2M), keitimosi pranešimais internetu (OTT) arba kitose ES nepaprastai svarbiose srityse, pavyzdžiui, tarptinklinio ryšio ar tarpvalstybinių rinkų), arba koordinuoti konkrečioms juostoms taikomas privalomas visos Europos masto skyrimo procedūras bei vykdyti naujas ne tik šiuo pasiūlymu, bet ir didesniu mastu pasiūlymu dėl Europos elektroninių ryšių kodekso priskirtas naujas pareigas, neatrodo priimtina, kad EERRI galimybės išikšti apsiribotų vien (nors ir sustiprintu) bendradarbiavimu ar koordinavimu.

3.5. Šis pasiūlymas tikrai nėra pagrįstas į ateitį orientuota strategija didesnės bendrosios skaitmeninės rinkos integracijos požiūriu, nes jame ir toliau leidžiamas fragmentiškumas, kai reguliavimą atlieka nacionalinės reguliavimo institucijos.

3.6. Tai gali paaiškinti pasiūlyme minimus nuviliančius EERRI įvertinimo rezultatus aktualumo, efektyvumo, veiksmingumo ir pasiūlymo pridėtinės vertės (pasiūlyme teigiama, kad nepaisant visko EERRI įsteigimas ją suteikia) požiūriu.

#### 4. Konkrečios pastabos

4.1. Apskritai kompetencijos, struktūros ir veiklos požiūriu reglamento tekstas sudarytas laikantis bendro požiūrio į to paties tipo agentūras, apibrėžto Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos bendrame pareiškime dėl decentralizuotų agentūrų, ir jo atskirai komentuoti nereikia.

4.2. Tačiau yra keletas pastabų dėl apeliacinių valdybų, kai kalbama apie „jų narių nešališkumo ir nepriklausomumo“ garantavimą: „remiantis skaidriais ir objektyviai patikrinamais kriterijais, kuriuos turi apibrėžti agentūros“; ypač tais atvejais, kai „įdarbinimas apeliacinės tarybos nariais“ vyksta renkantis iš „agentūros personalo ir (arba) agentūros administracinės valdybos narių“, neturėtų kilti „abejonių dėl pirmiau paminėtų nešališkumo ir nepriklausomumo principų“ (Bendro pareiškimo 21 punktą).

4.3. Palyginti su tvarka identiškose įstaigose, kaip antai Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO)<sup>(8)</sup>, Bendrijos augalų veislių tarnyba<sup>(9)</sup>, Europos aviacijos saugos agentūra<sup>(10)</sup> ir Europos cheminių medžiagų agentūra<sup>(11)</sup> ir daug kitų, EESRK stebina pasiūlymo 11–14 straipsnių nuostatų, kuriomis teisiškai apibrėžiama Apeliacinė valdyba, paviršutiniškumas.

4.4. EESRK pastebi, kad iš esmės visuose reglamentuose dėl pirmiau minėtų agentūrų apeliacinių valdybų struktūros ir darbo tvarkos taisyklių išsamiai išdėstomos tų įstaigų procedūros ir nurodoma, kad priimamus sprendimus gali anuliuoti Europos Sąjungos Teismas, kurio sprendimus teisės klausimais tuomet galima apskusti Teisingumo Teismui.

<sup>(8)</sup> 1996 m. vasario 5 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 216/96 (OL L 28, 1996 2 6), iš dalies pakeistas 2004 m. gruodžio 6 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2082/2004 (OL L 360, 2004 12 7).

<sup>(9)</sup> 1994 m. liepos 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2100/94 (OL L 227, 1994 9 1, p. 1) 67 ir paskesni straipsniai.

<sup>(10)</sup> 2002 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1592/2002 (OL L 240, 2002 9 7, p. 1).

<sup>(11)</sup> 2008 m. rugpjūčio 1 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 771/2008 (OL L 206, 2008 8 2, p. 5).

4.5. Akivaizdu, kad, nors daugeliu atveju agentūros įgaliojimai yra vien patarimo pobūdžio, yra atvejų, kai kartu sudėjus pasiūlymo dėl direktyvos nuostatas ir šio pasiūlymo nuostatas, EERRI gauna galią priimti sprendimus, turinčius teisinių pasekmių trečiosioms šalims; tai pasakytina apie 2 straipsnio 1 dalies b–d punktuose išvardytus tam tikrus sprendimus dėl:

- transnacionalinių rinkų nustatymo,
- sutarties santraukos formos,
- ekonominio modelio, kuris Komisijai padėtų nustatyti didžiausius skambučių užbaigimo paslaugų tarifus Sąjungoje,
- tarpvalstybinių ginčų sprendimo,
- nacionalinių priemonių dėl rinkos reguliavimo projektų,
- nacionalinių priemonių dėl radijo spektro tarpusavio peržiūros projektų,
- sprendimų ir rekomendacijų dėl suderinimo projektų.

4.6. Geras pavyzdys yra tarpvalstybinių ginčų atvejai, kai „ginčą atitinkamai (-oms) nacionalinei (-ėms) reguliavimo institucijai ar institucijoms gali pateikti bet kuri šalis“, kuri tuomet „apie ginčą turi pranešti EERRI, kad ginčas būtų išspręstas darniai pagal 3 straipsnyje išdėstytus tikslus“. Tokiu atveju „per kuo trumpesnę laiką, bet kuriuo atveju per keturis mėnesius, išskyrus ypatingas aplinkybes, EERRI pareiškia nuomonę, kurioje atitinkamai nacionalinei reguliavimo institucijai ar institucijoms nurodo imtis konkrečių veiksmų siekiant išspręsti ginčą (arba nesiimti veiksmų)“.

4.7. Esant tokiai padėčiai, sudėtinga manyti, kad tokios apeliacinės valdybos, kokia numatyta pasiūlyme, sprendimo apskundimas užtikrintų nepriklausomumą ir nešališkumą.

4.8. Nepaisant nuostatos, kad apskūsti sprendimą teismui vis tiek įmanoma, nepanašu, kad administracinio lygmens procedūroje būtų numatyta galimybė skūstis iš tiesų nepriklausomai institucijai.

4.9. EESRK tikisi, kad šis klausimas bus tinkamai apsvarstytas, kai bus rengiama galutinė pasiūlymo versija.

2017 m. sausio 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014 nuostatos dėl interneto ryšio vietos bendruomenėse rėmimo“**

[COM(2016) 589 final – 2016/0287 (COD)]

(2017/C 125/10)

Vienintelis pranešėjas **Emilio FATOVIC**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 10 6 Europos Sąjungos Taryba, 2016 10 25
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 172 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai	195/1/0
(už/prieš/susilaikė)	

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą Wifi4EU, kuria siekiama suteikti nemokamą interneto prieigą viešose vietose ir kuri bus naudinga prieinamumo požiūriu, ypač labiausiai pažeidžiamoms socialinėms grupėms ir regionų ekonomikos augimui, visų pirma viešųjų paslaugų, sveikatos, prekybos ir turizmo sektoriuose.

1.2 Komitetas palankiai vertina tai, kad vienas jo ne kartą ankstesnėse nuomonėse pateiktas pasiūlymas galiausiai įtrauktas į Europos Sąjungos skaitmeninimo procesus<sup>(1)</sup>. Jis grindžiamas įsitikinimu, kad interneto prieiga yra kiekvieno piliečio pagrindinė teisė ir būtina socialinės įtraukties ir ekonomikos augimo priemonė.

1.3 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dėl sparčios skaitmeninės pažangos gali netrukus pasenti visos įdiegtos technologijos. Todėl Komitetas ragina Komisiją nustatyti tikslus ne tik technologijų, bet ir socialinio vystymosi srityje, kad iniciatyva Wifi4EU būtų dinamiškesnė, ilgalaikė ir atsaresnė.

1.4 Komitetas pritaria, kad rengiant Wifi4EU reikia semtis įkvėpimo iš EDUROAM projekto, ir siūlo susieti šiuos du procesus, kad būtų galima užtikrinti visiems piliečiams bendrą skaitmeninę tapatybę visoje Europoje, kaip jau nustatyta eIDAS reglamente. Šis procesas galėtų turėti didelės reikšmės stiprinant Europos pilietiškumo jausmą ir mažinant „skaitmeninį skurdą“.

1.5 EESRK laiko iniciatyvą Wifi4EU strateginiu projektu, todėl numatytas 120 mln. eurų biudžetas yra visiškai nepakankamas visos Europos teritorijos poreikiams patenkinti. Todėl EESRK ragina gerokai padidinti finansinį paketą, kad iki 2025 m. būtų galima užtikrinti nemokamą ir spartų belaidį ryšį visose viešosiose vietose siekiant įgyvendinti iniciatyvą pagal principą „kokybiškas belaidis ryšys visiems“ („**Quality Wifi4all**“). Šiuo tikslu būtų svarbu numatyti geriau integruoti visas jau esamas viešąsias belaidžio interneto ryšio paslaugas ir taip visapusiškai išnaudoti turimus išteklius ir išvengti švaistymo.

<sup>(1)</sup> OL C 161, 2013 6 6, p. 8.

1.6 EESRK mano, kad nelabai aiškūs ir prieštaringi nustatyti lėšų paskirstymo kriterijai (eiliškumo principas (angl. *first come, first served*) ir geografinis kriterijus). Komitetas rekomenduoja atsižvelgti į valstybių gyventojų skaičių ir geografinę aprėptį nustatant *a priori* didžiausią kiekvienai šaliai skiriamą sumą, kad visi regionai galėtų vienodai pasinaudoti lėšomis.

1.7 EESRK siūlo 20 % skirti skaitmeniniu ir ekonominiu požiūriu mažiau išsivysčiusioms vietovėms ypatingą dėmesį skiriant saloms, kalnų vietovėms, pasienio ir pakraščio teritorijoms, kuriose yra gaivalinių nelaimių rizika, siekiant išteklius investuoti ten, kur jų poreikis didžiausias. Komitetas rekomenduoja užtikrinti, kad registravimosi teikėjų sąraše kriterijais nebūtų diskriminuojama atsižvelgiant į įmonės dydį.

1.8 EESRK pritaria nuostatai skirti lėšas nemokamai interneto prieigai ten, kur jos šiuo metu nėra. Vis dėlto EESRK ragina Komisiją strateginėje vizijoje susieti viešąsias iniciatyvas ir iniciatyvas, kuriose numatyta viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė.

1.9 EESRK ragina įdiegti kokybišką belaidžio ryšio paslaugą, užtikrinant 2017–2020 m. laikotarpiu mažiausiai 100 magabitų per sekundę spartą, tačiau numatyti, kad jau vidutinės trukmės laikotarpiu reikės prisitaikyti prie didesnės spartos. Tai būtina dėl trijų priežasčių:

- a) siekiant suderinti Wifi4EU su komunikatu dėl Europos gigabitinės visuomenės;
- b) kadangi paprastas ADSL ryšys, dėl jo ribotų techninių savybių, vienu metu neužtikrintų pakankamos ryšio kokybės dešimtims asmenų;
- c) kadangi nemokama viešoji paslauga nebūtinai turi būti siejama su prasta kokybe.

1.10 EESRK pritaria, kad reikia nustatyti nebiurokratinis ir supaprastintus mechanizmus finansavimui gauti. Vis dėlto Komitetas ragina Komisiją nustatyti minimalų 3 metų trukmės laikotarpį, per kurį privaloma pradėti teikti paslaugą, kurio nesilaikant gautas finansavimas grąžinamas.

## 2. Įžanga ir aplinkybės

2.1 Pasiūlymas COM(2016) 589, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014 nuostatos dėl interneto ryšio vietos bendruomenėse rėmimo, yra dalis 2016 m. rugsėjo 13 d. Europos Komisijos priimto telekomunikacijos dokumentų rinkinio, kurį taip pat sudaro šios priemonės:

- komunikatas „Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę“, COM(2016) 587,
- „Europos 5G veiksmų planas“, COM(2016) 588,
- pasiūlymas dėl direktyvos, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas, COM(2016) 590,
- pasiūlymas dėl reglamento dėl Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos įsteigimo (EERRI), apverčiant ją agentūra, tačiau kartu išlaikant dabartinį pavadinimą, COM(2016) 591.

2.2 Dėl visų šių pasiūlymų EESRK parengė po atskirą nuomonę, tačiau jose laikėsi vienodos krypties siekdamas užtikrinti, kad šie dokumentai būtų darnūs ir nuoseklūs vizijos ir turinio požiūriu (ši nuomonė yra glaudžiai susijusi su nuomone TEN/611 „Europos gigabitinė visuomenė“, TEN/612 „Europos elektroninių ryšių kodeksas“, TEN/613 „Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos įsteigimas (EERRI)“, TEN/615 „Europos 5G veiksmų planas“) ir kad derėtų su ankstesnėmis EESRK nuomonėmis šiuo klausimu.

## 3. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

3.1 Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo pradeda įgyvendinti iniciatyva Wifi4EU, yra viena iš dokumentų rinkinio, pateikto komunikate dėl Europos gigabitinės visuomenės, priemonių. Ši iniciatyva skirta finansuoti nemokamo interneto ryšio prieigos taškų diegimą viešose vietose (bibliotekose, aikštėse, parkuose, ligoninėse ir apskrityse, viešuosiuose pastatuose), sekant sėkmingai įgyvendinamos iniciatyvos EDUROAM, pagal kurią tokia paslauga jau teikiama universitetuose ir aukštojo mokslo įstaigose, pavyzdžiu ir ją papildant.

3.2 Komisija skyrė 120 mln. EUR ir numatė 2017–2020 m. laikotarpiu įtraukti 6 000 m.–8 000 m. bendruomenių siekiant, kad būtų prisijungama 40–50 mln. kartų per dieną. Dėl riboto finansinio paketo ši iniciatyva tampa bandomuoju projektu.

3.3 Inicijatyvos naudos gavėjos – savivaldybės, vis dar neteikiančios tokios paslaugos. Projektų biudžetas negali viršyti 60 000 EUR ir bus padengiama iki 100 % priegios taškų įrangos įsigijimo ir įrengimo išlaidų, tuo tarpu interneto paslaugų abonementu, taip pat įrangos priežiūra turės pasirūpinti vietos valdžios institucijos.

3.4 Vietos valdžios institucijos bus skatinamos plėtoti ir remti nemokamas skaitmenines paslaugas, ypač e. turizmo, . e. sveikatos, e. valdžios srityse.

3.5 Pasiūlymas taikomas tik viešosioms vietoms ir parengtas siekiant nesukurti konflikto su skaitmeninio srauto laisvąja rinka ir jos neiškreipti, o priešingai – ją stiprinti skleidžiant skaitmenines technologijas mažiau išsivysčiusiose teritorijose.

3.6 Komisijos pasiūlyme nurodyti trys pagrindiniai finansavimo paskirstymo kriterijai:

- a) finansavimą gauti gali tik vietos bendruomenės, kurios iki šiol neteikia šios paslaugos;
- b) lėšos skiriamos tiesiogiai laikantis paraiškų pateikimo eiliškumo principo (*first come, first served*);
- c) taikomas geografinis kriterijus siekiant tolygiai paskirstyti lėšas.

3.7 Pasiūlyme numatytas supaprastintas finansavimo gavimo ir veiklos ataskaitų teikimo modelis, t. y. kuponų, kurie vėliau bus naudojami sumokėti įrangą montavusioms įmonėms, sistema. Komisija galės tikruoju laiku patikrinti, ar priegios taškas veikia veiksmingai, kad prirėkus galėtų imtis veiksmų ir atlikti patikrinimą.

#### 4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą Wifi4EU, kuria siekiama užtikrinti interneto ryšį viešose vietose, kuri bus naudinga ir prieinamumo požiūriu<sup>(2)</sup>, ypač labiausiai pažeidžiamoms socialinėms grupėms taip sprendžiant „skaitmeninio skurdo“ problemą<sup>(3)</sup>, ir regionų ekonomikos augimo požiūriu, visų pirma sveikatos, viešųjų paslaugų, prekybos ir turizmo sektoriuose<sup>(4)</sup>.

4.2 Komitetas palankiai vertina tai, kad vienas jo ne kartą ankstesnėse nuomonėse pateiktas pasiūlymas galiausiai įtrauktas į su Europos Sąjungos skaitmeninimo procesus<sup>(5)</sup>. Jis grindžiamas įsitikinimu, kad prieiga prie interneto yra kiekvieno piliečio pagrindinė teisė ir būtina socialinės įtraukties ir ekonomikos augimo priemonė.

4.3 EESRK ragina Komisiją numatyti ilgalaikį iniciatyvos Wifi4EU poveikį naudos gavėjų teritorijose. Dėl sparčios skaitmeninės pažangos gali netrukus pasenti visos įdiegtos technologijos. Todėl Komitetas rekomenduoja įtraukti bandomąjį projektą į platesnę ir tvaresnę strateginę viziją, kurioje visų pirma būtų keliami socialiniai, o tik po to technologiniai tikslai.

4.4 Komitetas mano, kad pasiūlyme nepakankamai paaiškinta, kaip ši iniciatyva bus susieta su ES skaitmeninimo procesu, kuris šiuo metu vyksta netolygiai. Netolygumas iš esmės pasireiškia tuo, kad yra teritorijų, kuriose iki šiol nėra ADSL ryšio, kitose jau yra itin spartaus plačiajuosčio ryšio tinklas, yra ir tokių, kuriose jau sėkmingai bandomas 1Gigabito per sekundę spartos ryšys. EESRK tikisi, kad šioje iniciatyvoje bus nustatyti plataus užmojo paslaugų kokybės tikslai.

4.5 EESRK pabrėžia, kad neatlikta derama ir išsami šio pasiūlymo galimybių studija. Tai patvirtina faktas, kad Komisijos pateikta informacija dėl galimo poveikio yra pernelyg bendro pobūdžio, ji nėra tinkamai pagrįsta socialiniu ir ekonominiu vertinimu ir, ko gero, poveikis yra pervertintas, palyginti su realiomis galimybėmis, kurias lemia ribotas finansinis paketas.

<sup>(2)</sup> OL C 389, 2016 10 21 p. 28.

<sup>(3)</sup> OL C 451, 2014 12 16, p. 25.

<sup>(4)</sup> OL C 318, 2011 10 29, p. 9.

<sup>(5)</sup> žr. 1 išnašą.

4.6 EESRK apgailestauja, kad numatytas biudžetas siekia tik 120 mln. EUR, tokiu būdu šią, tokią svarbią iniciatyvą paverčiant tik bandomuoju projektu. Todėl Komitetas tikisi, kad finansinis paketas bus gerokai padidintas, ir kad iniciatyvą Wifi4EU būtų galima laikyti struktūrine ir strategine priemone, kuriai keliami išmatuojami tikslai, būtina gigabitinės visuomenės modeliui ir funkcionali, kad būtų galima pasiekti 2025 m. numatytus skaitmeninio vystymosi tikslus. EESRK pabrėžia, kad būtina į gigabitinės visuomenės programą įtraukti tikslą iki 2025 m. visose viešosiose vietose užtikrinti 100 % nemokamą belaidžio interneto prieigą (WIFI).

4.6.1 EESRK primena, kad pradžioje pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) skaitmeninių tinklų ir paslaugų plėtrai numatyta daugiau nei 9 mlrd. EUR siekianti suma vėliau sumažinta iki mažiau nei 1 mlrd. EUR. Komitetas dar kartą apgailestauja dėl šio lėšų sumažinimo tokiam Europos konkurencingumui svarbiam prioritetui ir tikisi, kad bus galima gauti išteklių pagal biudžeto punktus.

## 5. Konkrečios pastabos

5.1 Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlyme nepakankamai išplėtoti lėšų paskirstymo kriterijai, ir baiminasi, kad jie gali vieni kitiems prieštarauti. Visų pirma reikia pažymėti, kad laikantis eiliškumo principo gali būti suteikta pirmenybė jau suskaitmenintoms vietoms, taip lėšų netektų valstybės ir vietos lygmens subjektai, kuriems labiausiai jų reikia.

5.2 EESRK rekomenduoja skirstant lėšas atsižvelgti į valstybių gyventojų skaičių ir geografinę aprėptį nustatant *a priori* didžiausią sumą kiekvienai šaliai, kad visi regionai galėtų vienodai pasinaudoti lėšomis.

5.2.1 EESRK tikisi, kad sudarant infrastruktūros kūrime norinčių dalyvauti teikėjų sąrašą, į kurį turi užsirašyti suinteresuotosios įmonės, kad jas pasirinktų savivaldybės, nebus diskriminuojama atsižvelgiant į įmonių dydį.

5.3 Komitetas rekomenduoja 20 % biudžeto skirti skaitmeniniu ir ekonominiu požiūriu mažiau išsivysčiusioms vietovėms ypatingą dėmesį skiriant saloms, kalnų vietovėms, pasienio ir pakraščio teritorijoms, kuriose yra gaivalinių nelaimių rizika siekiant išteklius investuoti ten, kur jų poreikis didžiausias<sup>(6)</sup>.

5.4 EESRK pritaria nuostatai skirti lėšas nemokamai interneto prieigai užtikrinti ten, kur jos šiuo metu nėra. Tačiau EESRK suvokia technologinių ir ekonominių pastangų, kurių reikia šiai paslaugai visoje Europoje užtikrinti, svarbą ir sudėtingumą. Vis dėlto EESRK ragina Komisiją strateginėje vizijoje susieti viešąsias iniciatyvas ir iniciatyvas, kuriose numatyta viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė.

5.5 EESRK prašo 2017–2020 m. įdiegti kokybišką nemokamą belaidį ryšį užtikrinant mažiausia 100 magabitų per sekundę spartą (itin spartus plačiajuostis ryšys), tačiau numatyti, kad jau vidutinės trukmės laikotarpiu reikės prisitaikyti prie didesnės spartos. Tai būtina dėl trijų priežasčių:

- a) siekiant užtikrinti Wifi4EU nuoseklumą su komunikatu dėl gigabitinės visuomenės, kuriuo siekiama iki 2025 m. užtikrinti itin didelės spartos ryšį (1Gigabitas per sekundę) visose ES vietose, kuriose teikiamos viešosios paslaugos (viešojo administravimo įstaigose, ligoninėse, bibliotekose);
- b) kadangi paprastas ADSL ryšys, dėl jo ribotų techninių savybių (lėtumo, ryšio pastovumo ir maksimalaus dažnių juostos pločio), negalėtų užtikrinti pakankamos ryšio kokybės dešimtims asmenų vienu metu;
- c) kadangi nemokama viešoji paslauga neturi būti siejama su prasta kokybe.

5.6 EESRK pritaria, kad rengiant Wifi4EU reikia sekti projekto EDUROAM pavyzdžiu, tačiau mano, kad šios iniciatyvos turi nedelsiant viena kitą papildyti, kad visi piliečiai visoje Europoje galėtų prisijungti naudodami tą pačią skaitmeninę tapatybę. Šiuo požiūriu Komitetas siūlo pasinaudoti tuo, kas jau nustatyta ir numatyta reglamente eIDAS<sup>(7)</sup> dėl skaitmeninės tapatybės, kuris jau įrodė galintis užtikrinti tiek duomenų apsaugą, tiek apsaugą nuo iškreipto piktnaudžiavimo paslauga (terorizmas). Šis procesas turėtų būti svarbus ir siekiant stiprinti Europos pilietiškumo jausmą.

<sup>(6)</sup> Žr. 1 išnašą.

<sup>(7)</sup> OL L 257, 2014 12 31, p. 73.



5.7 EESRK pritaria, kad reikia užtikrinti nebiurokratinius ir supaprastintus mechanizmus finansavimui gauti. Tačiau Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad Komisijos pasiūlyme nenumatytas minimalus laikotarpis, per kurį vietos paramos gavėjai privalo pradėti teikti nemokamo belaidžio interneto ryšio paslaugą (nesilaikant šio termino gautas finansavimas gražinamas). EESRK rekomenduoja nustatyti minimalų 3 metų terminą, per kurį privalomą pradėti teikti paslaugą.

5.8 Komisija turėtų skatinti valstybes nares sudaryti sąlygas nemokamai naudotis belaidžiu ryšiu visose viešosiose vietose. Tai būtų ypač svarbu mažuose miestuose ir teritorijose, kuriose ekonominės veiklos mastas yra nedidelis, o didieji prekybos veiklos vykdytojai vargu ar ryšis didelėms investicijoms į skaitmeninę infrastruktūrą siekiant darnaus ES vystymosi, suteikiančio visiems daugiau galimybių ir gyvenimo kokybę.

5.9 EESRK dar kartą ragina Komisiją atsižvelgti į demografinį aspektą. Daug vyresnio amžiaus žmonių skaitmeninėje srityje yra neraštingi. Todėl Komitetas rekomenduoja, kad Wifi4EU apimtų vienintelį daugiakalbį ir vartotojams patogų naudotis prieigos portalą. Be to, Komitetas rekomenduoja, kad lėšų gaunančios bendruomenės pasiūlytų kursus visų pirma vyresnio amžiaus žmonėms siekiant paskatinti interneto sklaidą, užtikrinti iniciatyvos sėkmę, kovoti su atskirtimi ir sutvirtinti vietos bendruomenes.

Briuselis, 2017 m. sausio 26 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
George DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos 5G veiksmų planas“**

[COM(2016) 588 final]

(2017/C 125/11)

Vienintelis pranešėjas **Mihai MANOLIU**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2016 11 24
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai	199/1/4
(už/prieš/susilaikė)	

### 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad tikslinga remti Europos Komisijos ankstyvo 5G tinklų diegimo (iki 2018 m.) ir komercinių paslaugų sukūrimo Europoje (iki 2020 m. pabaigos) tikslus.

1.2. EESRK nuomone, lemiami veiksniai bus sėkmingai įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerysčių 5G infrastruktūros projektai (PPP-5G) mokslinių tyrimų etape ir duomenų perdavimo jungiamųjų tinklų (angl. *fronthaul*) bei tranzitinių tinklų (angl. *backhaul*) integravimas sukuriant didelio pajėgumo komutatorius, įvairias perdavimo jungtis ir debesijos serverius, sudarančius galimybę naudotis keleto interneto prieigos teikėjų paslaugomis.

1.3. EESRK rekomenduoja Europos Komisijai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir tarptautinėmis organizacijomis siekiant spręsti techninio pobūdžio klausimus, susijusius su dažniais ir dažnių juostomis, taip pat rengiant standartus (nenustačius specialių standartų, nebus galima plataus masto plėtra, taigi ir prekyba įranga už priimtina kainą).

1.4. EESRK pripažįsta, kad visose miestų teritorijose ir didžiausiuose transporto keliuose, kuriuose ateityje veiks 5G ryšys, galima rizika (keli veiksniai gali trukdyti pasiekti nustatytus tikslus). Paklausai skatinti skirtos priemonės nebuvo veiksmingos paslaugų teikimo šiose teritorijose požiūriu.

1.5. Kai kurių valstybių narių atokiuose regionuose ir retai apgyvendintose vietovėse nepakanka privačių investicijų, todėl Komitetas pritaria, kad šis trūkumas būtų kompensuojamas viešosiomis investicijomis ar kitomis finansavimo priemonėmis. Be to, EESRK mano, kad vertinant sprendimų dėl viešojo finansavimo pagrįstumą, turėtų būti atsižvelgta į jų šalutinį poveikį (angl. *spill-over*) vietos ekonomikai, nuotoliniam darbui, sveikatos priežiūros paslaugų pasiūlai ir naujoms švietimo galimybėms.

1.6. EESRK rekomenduoja standartizuoti procedūras ir parengti specifikacijas visiems 5G projekto etapams siekiant užtikrinti sąžiningus darbo santykius. Socialiniai partneriai galės objektyviai įvertinti nustatytų tikslų įgyvendinimo sutrikimus ir pažangą.

1.7. EESRK laikosi nuomonės, kad 5G tinklai dėl savo specifinių savybių, pavyzdžiui, sąveikumo, skaidrumo, duomenų apsaugos, gali labai prisidėti prie valstybių narių viešojo administravimo modernizavimo ir biurokratijos mažinimo.

1.8. EESRK pabrėžia, kad MVĮ gali atlikti svarbų vaidmenį skaitmeniniame sektoriuje. Būtent šios įmonės gali tiekti į rinką naujus inovacijų modelius; viešasis kai kurių virtualių MVĮ klasterių finansavimas gali būti vienas iš būdų paremti pradedančiąsias įmones ir dėmesio verta galimybė papildyti kitus novatoriškus ir konkreitiems atvejams skirtus finansavimo būdus.

1.9. EESRK mano, kad bendrai visų piliečių ir visų pirma darbuotojų e. įgūdžių ugdymas turi būti vienas Europos Sąjungos prioritetų. ES veiksmas, susijęs su Skaitmeninių įgūdžių darbotvarke, ir Didžioji koalicija užimtumui skaitmeniniame sektoriuje padeda užmegzti socialinių partnerių, švietimo darbuotojų ir kitų šioje srityje veikiančių socialinių partnerių ryšius. EESRK norėtų, kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas neįgaliems asmenims, kuriems būtina sudaryti sąlygas, užtikrinančias lengvą prieigą prie naujų 5G technologijų.

1.10. EESRK pritaria, kad investicijomis iš struktūrinių fondų būtų siekiama užtikrinti vienodas sąlygas visoms valstybėms narėms bei sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą visiems ekonominės veiklos vykdytojams.

1.11. Žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams ir daugeliui verslo įmonių kaimo vietovėse ir atokiuose Europos regionuose buvo nuolat žadamas greitesnis plačiajuostis ryšys ir 3/4G mobiliojo ryšio tinklai, tačiau šie pažadai nebuvo ištesėti. Jei Europos kaimo, atokūs, kalnų ir salų regionai nori sulaukti ateities, jie, be abejonės, turi teisę reikalauti galimybės naudotis bent jau 5Mb plačiajuosčiu ryšiu ir 3/4G mobiliuoju ryšiu.

## 2. Bendrosios pastabos

2.1. Visose savo nuomonėse EESRK rėmė Europos Komisijos IRT iniciatyvas, nes šios technologijos yra būtina sąlyga siekiant baigti kurti bendrąją skaitmeninę rinką, kuri yra ES socialinio ir ekonominio vystymosi varomoji jėga. EESRK palankiai vertina Komisijos išpareigojimą sukurti penktosios kartos tinklus (integrinę grandynų technologijos mobilijam tinklui) ir pritaria jos veiksmams mokslinių tyrimų etape. Kaip bet kurio naujo produkto ar paslaugos atveju, taip ir 5G technologijos plėtojimo ir prekybos procese gali susidaryti tam tikrų pavojų ir galimybių, kuriuos būtina objektyviai įvertinti, kad būtų galima įgyvendinti norimiems rezultatams pasiekti tinkamiausią politiką.

2.2. Nors 5G kartos ryšys grindžiamas dabartinėmis technologijomis, jo negalima tapatinti su 4G ryšiu, kuris apima daugelį pažangių bendrų technologijų, pavyzdžiui, LTE ryšį ir LTE pažangųjį judrųjį ryšį (TD-LTE, AXGP, LTE-A, TD-LTE-A, LTE ir VoLTE), WiMax, WiMax2, tinklo funkcijų virtualizavimą, programine įranga paremtą tinklą (*Network Function Virtualization/Software Defined Network*), įvairiarūšį tinklą *HetNet*, mažo pralaidumo tinklus (LPLT, *Low Power Low Throughput network*).

2.3. Palyginti su 4G, pagrindinis 5G technologijų privalumas – daug didesnė ryšio sparta (*Samsung* bendrovė žada pasiekti 7,5 Gbit/s, *Nokia* – 10 Gbit/s, o Jungtinės Karalystės *Surėjaus* universitetas pranešė, kad pernai pasiekė neįtikėtiną 1 Tbit/s spartą, kuri prilygsta spartai, pasiekiamai naudojant šviesolaidį; visi šie rezultatai gauti laboratorijos sąlygomis). Be spartos, bus pasiekta ir kitų pažangių rezultatų: trumpesnė delsa (didžiuosiuose tinkluose delsa mažesnė kaip 1 milisekundė) ir didelis pralaidumas. Tuo atveju, jei tikrosiomis sąlygomis nebus pasiekta 1 milisekundės delsa, kai kurios paslaugos, susijusios su 5G technologija (išplėstinė realybė, virtuali realybė, be vairuotojo valdomas automobilis, taktilinis internetas ir pan.), negalės būti teikiamos pagal nustatytus reikalavimus.

2.4. Be to, visos šios laukiamos techninės charakteristikos lems visų rinkoje esančių suinteresuotųjų subjektų reakciją. Reikėtų priminti, kad pereinant nuo 2G prie 3G ryšio vartotojų lūkesčiai, susiję su mobiliųjų telefonų prieiga prie interneto, nebuvo patenkinti. Interneto prieiga mobiliuosiuose telefonuose tapo įmanoma tik pradėjus naudotis 3,5G specifiniais techniniais pajėgumais, tuomet išmaniųjų mobiliųjų telefonų ir judriojo plačiajuosčio ryšio derinys sudarė sąlygas prieigai prie interneto.

2.5. 5G tinklai ir šviesolaidiniai tinklai papildo vieni kitus. Trumpose atkarpose ir labai didelės apkrovos dėl daugybės jungčių teritorijose 5G yra geresnis sprendimas. Perduodant informaciją ilgomis atkarpomis šviesolaidiniai tinklai (*backhaul* ir *backbone*) suteikia akivaizdžių privalumų: duomenų perdavimo greitis gali siekti iki 1 TB, nėra trukdžių rizikos, galimos dėl elektromagnetinių signalų, teršiančių aplinką ir pasiekiančių bevielio ryšio technologijas, nėra signalo slopinimo perduodant duomenis.

2.6. Susijusioms įmonėms ir šioje srityje veiklą vykdančioms tarptautinėms organizacijoms didžiausią susirūpinimą kelia techninių specifikacijų standartai, kurie būtini tiek įrangai ir prietaisams, tiek tinklams. Specifikacijose pateikiami nurodymai, kuriais vadovaujantis atliekami bandymai ir patvirtinami 5G svarbūs techniniai komponentai. Specifikacijos sudaro galimybes pramonės partneriams, sudedamųjų dalių ir tinklo paslaugų tiekėjams bei operatoriams kurti sąveikius sprendimus ir prisideda prie proceso, vykstančio iki standartizavimo. Kai Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos (ITU), Trečiosios kartos partnerystės projektas (3GPP) ir kitos standartizacijos įstaigos nusprendė, kad iki 2020 m. turės būti nustatyti 5G standartai, korinio ryšio telefonijos paslaugų teikėjai paspartino pastangas užtikrinti kuo konkurencingesnių 5G paslaugų pasiūlą.

2.7. EESRK mano, kad, siekiant laikytis šių optimistinių terminų, 5G ryšio plėtojimo veiksmų planai ir diegimas plačiu mastu turėtų būti stiprinami paramos ir veiklos iniciatyvomis (prieigos prie plačiajuosčio interneto ryšio už prieinamą kainą paklausai skatinti).

2.8. EESRK yra susirūpinęs, kad dėl šio 5G tinklų diegimo gali būti pristabdytas 3G ir 4G tinklų diegimas kaimo, atokiose ir kalnų vietovėse vien tik dėl to, kad joms bus galima pažadėti kažką geresnio kažkada ateinančiais 20 metų.

2.9. Daugelyje Europos vietovių nėra mobiliojo ryšio signalo, nėra 2G, 3G nei 4G ryšio. Taip yra todėl, kad, kaskart atsiradus naujai technologijai, sustabdomas ankstesnės versijos diegimas, vadinasi, daugelis Europos kaimo, atokių ir kalnų vietovių naudojami jau prieš 20 metų pasenusiomis technologijomis.

2.10. Itin spartaus plačiajuosčio ryšio naudojimas taps 5G tinklo sudedamąja dalimi, tačiau kaip bus, jei įmonės neturės itin spartaus pluoštinio plačiajuosčio ryšio, o jų laidinio tinklo sparta bus mažesnė nei 1 Mb? Žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams ir daugeliui verslo įmonių kaimo vietovėse ir atokiuose Europos regionuose buvo nuolat žadamas greitesnis plačiajuosčio ryšys ir 3/4G mobiliojo ryšio tinklai, tačiau šie pažadai nebuvo ištesėti.

2.11. Visoje Europoje problemą kelia tai, kad didelėje teritorijoje išsibarstę gyvena per mažai žmonių, ir tiekėjai tai nurodo kaip priežastį, kodėl negali teikti savo paslaugų tose vietovėse. Jei Europos kaimo, atokūs, kalnų ir salų regionai nori sulaukti ateities, jie, be abejonės, turi teisę reikalauti galimybės naudotis bent jau 5Mb plačiajuosčiu ryšiu ir 3/4G mobiliuoju ryšiu.

### 3. Konkrečios pastabos

3.1. Naujų technologijų diegimo išlaidos yra milžiniškos ir EESRK pabrėžia, kad Europos Sąjungos investicijų poreikiai yra gerokai didesni nei planuojamos investicijos (4,2 mlrd. EUR) pagal viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, kurioje dalyvauja Europos Komisija. EESRK laikosi nuomonės, kad Europos Komisijos siūlomais veiksmais galima prisidėti prie finansinių, žmogiškųjų ir techninių pastangų paramos, jei šiam klausimui bus skiriamas nuolatinis dėmesys, jei bus sukurta privačias investicijas skatinanti sistema ir jei Europos Komisijos ir valstybių narių pastangos bus visapusiškai koordinuojamos.

**1 veiksmas.** Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų savanoriškai sudaryta kuo greitesnio 5G tinklų sukūrimo darbo programa.

3.2. Europos Komisijos tikslai, t. y. ankstyvas 5G tinklų sukūrimas iki 2018 m. pabaigos ir gatavų komercinių 5G paslaugų pasiūlymas iki 2020 m. pabaigos iš esmės priklausys nuo pagal viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę (PPP-5G) įgyvendinamų projektų mokslinių tyrimų etape rezultatų. Duomenų perdavimo požiūriu labai svarbus yra 5GXCrosshaul projektas, kuriuo siekiama integruoti *fronthaul* (5G belaidžio ryšio tinklus) ir *backhaul* tinklus (tai iš esmės šviesolaidžių tinklai). Būtina sukurti didelio pajėgumo komutatorius, įvairias perdavimo jungtis, debesijos serverius (labai mažus duomenų centrus) ir pagrindinių tinklų įėjimo taškus, per kuriuos galima naudotis keleto interneto prieigos teikėjų paslaugomis.

**2 ir 3 veiksmai.** Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad (iki 2016 m. pabaigos) nustatytų laikiną pirminiam 5G paslaugų diegimui skirtų pradinio spektro juostų sąrašą. Susitarimas dėl visų spektro juostų, kurios turi būti suderintos pradinio 5G komercinių tinklų diegimo Europoje reikmėms (iki 2017 m. pabaigos).

3.3. Dažniai, naudojami 4G ir 3G technologijoms, yra perkrauti, todėl technines problemas, susijusias su 5G dažniais ir spektro juostomis, būtina spręsti pasaulio mastu. Be bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis, Europos Komisija taip pat turėtų atsižvelgti į priemones, kurių kompetentingos institucijos jau ėmėsi tarptautiniu lygmeniu. ITU ir 3GPP, vienijantys telekomunikacijų standartizacijos įstaigas (ARIB, ATIS, ETSI, TSDSI, TTA, TTC ir CCSA) susitarė dėl dviejų etapų 5G plano: vykdyti mokslinius tyrimus ir diegti 5G dideliu mastu.

**4 veiksmas.** *Kai bus rengiamos nacionalinės 5G veiksmų gairės, Komisija bendradarbiaus su pramone, valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais (kad iki 2025 m. 5G ryšys veiktų nenutrūkstamai).*

3.4. ES bus sunku pasiekti tikslą – užtikrinti, kad iki 2025 m. 5G ryšys veiktų visose valstybių narių miestų teritorijose ir didžiausiose sausumos transporto keliuose. EESRK atkreipia dėmesį, kad labai rizikinga užsibrėžti plataus užmojo tikslus pasiekti per trumpą laikotarpį. Nujos kartos prieigos tinklų (*Next Generation Network*) sukūrimo ir politikos, kuria siekiama sumažinti skaitmeninę takoskyrą, įgyvendinimo analizė parodė, kad plačiajuosčio ryšio tinklų gairėse nustatytos baltosios ir pilkosios teritorijos vis dar yra didelės. Nei *ex ante* reguliavimu, nei paklausos skatinimo priemonėmis nepavyko užtikrinti plačiajuosčio ryšio paslaugų teikimo šiose teritorijose.

3.5. EESRK pabrėžia, kad 5G tinklų įgyvendinimo projektų skatinimas ir finansavimas mažinant lėšas šviesolaidiniams tinklams (naujos kartos NGA ir NGN tinklams) gali dar labiau padidinti skaitmeninę takoskyrą tarp kai kurių valstybių narių regionų. Atokiuose regionuose ir mažai ar retai apgyvendintose vietovėse nepakanka privačių investicijų 5G ir šviesolaidiniams tinklams, visų pirma dėl ribotos investicijų grąžos, todėl šis investicijų trūkumas turi būti kompensuojamas viešosiomis investicijomis ar kitomis nacionaliniu lygmeniu apibrėžtomis finansavimo priemonėmis. Skatinant viešojo finansavimo priemones, reikėtų atsižvelgti į šalutinį poveikį vietos ekonomikai, nuotoliniam darbui, sveikatos priežiūros paslaugų pasiūlai ir švietimo galimybėms.

**5 veiksmas.** *Komisija ragina valstybes nares ir suinteresuotąją pramonę užsibrėžti standartizavimo tikslus (pirminius standartus parengti iki 2019 m. pabaigos).*

3.6. Vien tik 5G veiksmų planais negalima apsaugoti nei tinklų, nei naudotojų. Siekiant užtikrinti tinkamą apsaugos lygį, būtinas 5G tinklų ir procedūrų standartizavimas. 5G tinklų infrastruktūros stebėseną, valdymo tinklų ir paslaugų tinklų atskyrimas, tikslios incidentų sprendimo procedūros ir kiti procesai gali padėti užtikrinti optimalų vartotojų ir tinklo infrastruktūros apsaugos lygį. Saugumo bandymai yra labai svarbūs. Visi sąveikos protokolai turi tinkamai veikti, net ir piratavimo atvejais (piratai nuolatos bando rasti silpnąsias produktų vietas ir tuo pasinaudoti).

3.7. EESRK mano, kad pramonės procesų procedūrų standartizavimas ir įrangos techninės specifikacijos yra pagrindinės sąlygos sąžiningiems darbo santykiams užtikrinti šio sektoriaus įmonėse; socialiniai partneriai gali objektyviai įvertinti galimų trūkumų priežastis ir padėti atlikti reikiamus pataisymus bei pasiekti tikslus. Įvairiose ankstesnėse nuomonėse EESRK jau pabrėžė, kad pernelyg didelis standartizavimas gali trukdyti pažangai.

**6 veiksmas.** *Siekiant palaikyti 5G junglumu pagrįstų skaitmeninių aplinkų radimąsi, reikia planuoti (jau 2017 m.) atlikti pagrindinius technologinius eksperimentus ir naujų terminalų ir taikomųjų programų bandymą per 5G-PPP, taip pat pateikti išsamias veiksmų gaires dėl pažangių ikiprekybinių bandomųjų tyrimų (2017 m. kovo mėn.) (2018 m. Europa – 5G diegimo veiklos lyderė).*

3.8. Terminalų ir taikomųjų programų bandymai kuo ankstyvesniame etape Europos lygmeniu gali suteikti privalumą pagrindinių subjektų pasaulinėje rinkoje atžvilgiu. Prekybos požiūriu reikia sudaryti išankstines sąlygas, būtinas 5G diegimui dideliu mastu. Todėl EESRK mano, kad kol nebus priimti specialūs standartai, tol nebus galima didelio masto plėtra, be kurios į rinką nebus teikiama įranga prieinamomis kainomis, o įrangos trūkumas savo ruožtu reiškia, kad nebus svarbių 5G sudedamųjų dalių.

3.9. EESRK mano, kad vienas pagrindinių su 5G susijusių iššūkių yra pritraukti investicijas plėtrai ir didelio masto diegimui, nes 4G technologija, kurią dauguma vartotojų tapatina su LTE standartu, ir toliau rodo turinti didžiulį potencialą ateityje, ir labai tikėtina, kad veiklos vykdytojų investicijos į LTE tinklus duos pajamų.

3.10. Europoje perėjimas nuo 3G prie 4G tebėra ribotas, palyginti su Pietų Korėja, JAV ir Japonija. Gali būti, kad veiklos vykdytojai ir netgi naudotojai teiks pirmenybę 4G tinklams, juo labiau, kad pastarieji bus toliau plėtojami nepriklausomai nuo 5G siekiant, kad kiekviena 4G technologija per keletą artimiausių metų veiklos vykdytojams galėtų atnešti konkretų pelną už gerokai mažesnes sąnaudas, palyginti su naujai technologijai plėtoti reikalingomis sąnaudomis.

**7 veiksmas.** *Komisija ragina valstybes nares apsvarstyti galimybę būsima 5G infrastruktūrą naudoti ryšio paslaugų kokybei gerinti siekiant užtikrinti visuomenės saugumą, civilinę saugą ir reagavimą į nelaimės (nacionalinės gairės dėl 5G).*

3.11. EESRK mano, kad 5G tinklai gali svariai prisidėti prie viešojo administravimo modernizavimo, duomenų naudojimo ir sąveikumo. Raginant valstybes nares remti būsimo 5G infrastruktūros naudojimą viešosiose įstaigose atsiranda galimybė skatinti naujus tinklus. EESRK taip pat rekomenduoja Europos Komisijai išnagrinėti galimybę vykdyti reguliarias investicijas siekiant pakeisti Europos institucijose dirbančių žmonių kasdien naudojamą įrangą, kad būtų pabrėžtas ir jos kaip vartotojos vaidmuo, kurio ji ketina imtis propaguojant 5G. Be to, tikslinga tokią pačią rekomendaciją teikti valstybėms narėms dėl viešųjų investicijų.

3.12. Manydamas, kad ES itin svarbu pritraukti privačių investicijų, EESRK rekomenduoja parengti politikos priemonių, kuriomis būtų skatinami ne tik moksliniai tyrimai, bet ir inovacijos. ES inovacijų taryba gali labai padėti skatinti naujoves, kartu įgyvendinant ir kitas galimybes.

3.13. Europos Komisija turėtų pirmenybę teikti mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologinės plėtros Europos Sąjungoje propagavimui, skatinti Europos įmones didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą Europos Sąjungoje ir pritraukti kitų investuotojų iš ne ES šalių. 2007–2015 m. laikotarpiu Europos įmonių MTTP skiriamos lėšos ne ES šalyse išaugo. Šis išaugęs lėšų eksportas už Europos ribų (Kinija tapo pagrindine įmonių išlaidų MTTP tikslais gavėja) ir sumažėjusi MTTP skirtų importuojamų lėšų dalis prisidėjo prie to, kad Europoje sumažėjo investicijos į MTTP.

**8 veiksmas.** *Komisija bendradarbiaus su atitinkamu sektoriumi ir EIB ir (arba) EIF grupe (MVĮ finansavimas) siekdama apibrėžti tikslus, konfigūraciją ir įgyvendinti rizikos kapitalo finansavimo mechanizmą (iki 2017 m. kovo mėn. bus atlikta galimybių studija, skirtas finansavimas iš privačių šaltinių ir valstybės finansavimas).*

3.14. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvas paskatinti skaitmeninio sektoriaus verslininkus. 2014 m. įsteigtas Europos politikos forumas skaitmeninio verslumo klausimams paskelbė savo darbų šioje srityje rezultatus. EESRK yra įsitikinęs, kad MVĮ gali atlikti svarbų vaidmenį skatinant naujus inovacijų modelius. Kuriant ir įgyvendinant finansavimo sprendimus, kuriais siekiama kurti ir vystyti MVĮ skirtus virtualius inovacijų klasterius, būtų galima paremti Europos novatoriškas pradedančiąsias įmones, kurios naudotųsi viešosiomis lėšomis paslaugoms ir taikomosioms programoms kurti, o tai dėmesio verta proga.

3.15. EESRK mano, kad visų piliečių, o ypač dirbančiųjų, skaitmeninių įgūdžių ugdymas ir toliau turi būti vienas Europos Sąjungos prioritetų diegiant 5G kartos tinklus. ES veiksmai, kuriais siekiama skatinti skaitmeninių įgūdžių strategiją ir Europos e. kompetencijos sistemą, tebėra labai reikalingi.

3.16. EESRK mano, kad Didžioji koalicija užimtumui skaitmeniniame sektoriuje skatinti (angl. *Grand Coalition for Digital Jobs*), vienijanti socialinius partnerius, švietimo srities specialistus ir kitus viešuosius ir privačius suinteresuotuosius subjektus, yra nuolatinė priemonė, leidžianti pritraukti daugiau jaunuolių į IRT sektorių.

Dėl mažos perkamosios galios sudėtinga nepalankioje padėtyje esančių grupių prieiga prie 5G tinklų paslaugų ir konkrečių taikomųjų programų ateityje bus strateginis iššūkis ES. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas neįgaliems asmenims, kuriems turi būti užtikrinta nesudėtinga prieiga prie naujos įrangos ir technologijų, kurias sukurs gamintojai.

3.17. EESRK mano, kad struktūrinių fondų lėšomis grindžiamuose investicijų planuose turi būti sudarytos vienodos sąlygos visoms valstybėms narėms. Specifikacijose nustatyti kriterijai projektams tvirtinti turi užtikrinti subalansuotą ir nediskriminacinę valstybių narių ir ekonominės veiklos subjektų iš visų valstybių narių prieigą. Siekiant išvengti skaitmeninės atskirties tarp valstybių narių didėjimo, kuris trukdytų įgyvendinti tikslą sukurti bendrąją skaitmeninę rinką ES, EESRK rekomenduoja išanalizuoti J. C. Junckerio plano įgyvendinimo metodus. Turime pasimokyti iš nustatytų trūkumų, kad politinis sprendimas dėl 5G tinklų finansavimo būtų vienas pagrindinių veiksnių, galinčių padėti sustiprinti sanglaudą Europos Sąjungoje.



3.18. Be rizikos, susijusios su naujų tinklų techninėmis charakteristikomis, politikos priemonėmis ir sprendimais dėl viešųjų lėšų paskirstymo ir komercinio pobūdžio rizikos, susijusios su investicijomis į naujas technologijas arba tolesnėmis investicijomis siekiant tobulinti esamas sistemas (4G tinklas iki 2030 m. turėtų viršyti savo pajėgumus), investuotojai atidžiai nagrinėja kitus veiksnius prieš nusprenddami, investuoti ar ne.

3.19. Nuolat stebint 5G tinklų diegimo pažangą bus galima ištaisyti trūkumus, kurių neišvengiamai pasitaiko per laikotarpį nuo *ex ante* vertinimo iki *ex post* vertinimo, kad būtų galima pasiekti komunikate nurodytus du siektinus tikslus: vieną dėl su standartais susietų patentų (Europos organizacijoms jų turi priklausyti 20 proc.) ir antrą dėl ne mažiau kaip 35 proc. nuosavybės teisių priklausymo Europos 5G infrastruktūros tiekėjams.

2017 m. sausio 26 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reiklų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių bendrai vykdomoje Viduržemio jūros regiono mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystėje (PRIMA)“**

[COM(2016) 662 final - 2016/0325 (COD)]

(2017/C 125/12)

Pranešėjas **Emilio FATOVIC**

Konsultavimasis	Komisija, 2016 10 18, Taryba, 2016 11 9, Parlamentas, 2016 10 27
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 188 straipsnis
Atsakingas skyrius	REX
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 1 26
Plenarinė sesija Nr.	522
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	164/3/1

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK), atsižvelgdamas į daugelį ankstesnių savo nuomonių, remia dalyvavimą programoje PRIMA, kuria siekiama ieškoti bendrų novatoriškų sprendimų, kuriuos taikant aprūpinimo vandeniu ir maisto sistemos Viduržemio jūros regione taps saugesnės, veiksmingesnės, efektyvesnės ir tvaresnės tiek aplinkos, tiek ekonominiu požiūriu.

1.2. EESRK mano, kad dalyvavimas programoje PRIMA suteiktų pridėtinės vertės visai ES, nes padėtų kompleksiskai šalinti kai kurias galias priežastis, lemiančias Viduržemio jūros regione nestabilumą ir skatinančias masinę migraciją. Be to, kadangi programoje PRIMA numatyta sutartinė partnerystė ir dvišalis principas pakeičiamas bendru daugiašaliu principu, ateityje ji gali tapti svarbiu modeliu.

1.3. Komitetas mano, kad iš tiesų holistinis, daugiapakopis ir tarpsektorinis požiūris ir kartu konkretūs ir išmatuojami tvarumo, atsparumo, gyvenimo ir darbo kokybės, žmogaus teisių ir demokratijos tikslai yra būtinos sėkmingo programos PRIMA įgyvendinimo sąlygos.

1.4. EESRK pritaria pasiūlymui dalyvavimą programoje PRIMA grįsti SESV 185 straipsniu, siekiant užtikrinti kuo didesnę integraciją moksliniu, valdymo ir finansiniu lygmenimis, pirmą kartą valstybes nares ir trečiąsias šalis įtraukiant tuo pačiu lygmeniu. Visus šiuos aspektus įtraukus į platesnę *Viduržemio jūros makroregiono strategiją*, kurioje būtų atsižvelgta į visas kitas politikos sritis (Europos kaimynystės politiką (EKP)), šiame regione jau vykdomas iniciatyvas ir partnerystes (Viduržemio jūros sąjunga (VJS)), bus galima veiksmingiau spręsti su trečiosiomis šalimis bendras problemas laikantis *bendro vystymosi ir bendrų sprendimų principų*.

1.5. EESRK pritaria principui, kad programai PRIMA skirtas Sąjungos finansavimas turi prilygti susijusių šalių finansavimui ir, jei dalyvaujančios valstybės neprisideda prie programos PRIMA finansavimo arba vėluoja tai padaryti, Komisija gali proporcingai sumažinti ES finansavimo dalį.

1.6. Komitetas pritaria, kad būtų sukurtas už programos PRIMA valdymą ir stebėseną atsakingas vykdomasis organas PRIMA-IS. EESRK tikisi, kad šio organo valdymas bus atviras ir kad jis numatys įtraukius dalyvavimo programoje mechanizmus, ypač prisijungiant naujoms trečiosioms valstybėms arba valstybėms narėms. Be to, Komitetas tikisi, kad bus užtikrintas visų potencialiai suinteresuotųjų subjektų (regionų, vietos valdžios institucijų, universitetų ir organizuotos pilietinės visuomenės) dalyvavimas PRIMA-IS siekiant stiprinti valdymą ir padėti kartu nustatyti ir stebėti programos poveikį ekonomikai, užimtumui ir socialinei padėčiai.

1.7. Atsižvelgdamas į visų politikos sričių integravimo principą, EESRK rekomenduoja sujungti programą PRIMA su žiedinės ekonomikos dokumentų rinkiniu ir visomis su juo susijusiomis iniciatyvomis (pvz., žemės naudojimo ir trąšų).

1.8. Komitetas dar kartą pabrėžia, kad būtina skubiai parengti *dirvožemio pagrindų direktyvą*, kurioje būtų atsižvelgta į įvairių ES valstybių narių skirtumus siekiant užtikrinti, kad pagal programą PRIMA atliekamas inovacijų ir mokslinių tyrimų darbas būtų kuo tikslingesnis.

1.9. EESRK pabrėžia, kad, siekiant tvaraus vystymosi, vandens klausimas programoje turi būti sprendžiamas visapusiškai atsižvelgiant į aplinkos, ekonominius ir socialinius aspektus ir į visą vandens ciklą, įskaitant dirbtinius etapus. ES turi laikytis teisingesnio požiūrio į vandens gavybą išlaikydama pusiausvyrą tarp konkuruojančių ekonomikos ir energetikos sektorių reikalavimų ir būtinybės išsaugoti gėlo vandens ekosistemas ir pareigos užtikrinti vieną pagrindinių piliečių teisių.

1.10. EESRK mano, kad programa „Horizontas 2020“ yra tinkamiausia lėšų paskirstymo priemonė, taip pat pritaria sprendimui didžiąją dalį programoje PRIMA numatytos veiklos priskirti „visuomenės iššūkiams“. Ypač žemės ūkio ir maisto gamybos sektoriuose Komitetas rekomenduoja remti mokslinių tyrimų ir inovacijų projektus, kurie daro didelį socialinį poveikį ir yra ekonomiškai priimtini ir lengvai perkeliama ir kurie leidžia optimizuoti tradicines žinias ir taip užkirsti kelią protų nutekėjimui ir paskatinti ekonomikos augimą ir užimtumą, kaip numatyta Darnaus vystymosi tiksluose.

1.11. Jei vienas ar keletas projektų negali būti finansuojami nacionalinėmis lėšomis, nes išnaudoti nacionaliniai asignavimai, EESRK pritaria, kad tokiems projektams būtų skiriama PRIMA-IS. Šis finansavimas, kuris negali viršyti 20 proc. viso ES įnašo į programą PRIMA, užtikrins kad įgyvendinti projektai yra aukštos kokybės.

1.12. EESRK palankiai vertina programoje PRIMA nedalyvaujančių ES valstybių subjektų dalyvavimą tais atvejais, kai jie turi kompetencijų, kurių neturi programoje PRIMA dalyvaujančios šalys. Tokiomis aplinkybėmis jų „mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos“ finansavimo dalis negali būti didesnė nei 50 proc., o „inovacijų veiklai“ turėtų būti skiriama 35–50 proc. finansavimo. Tai sudarytų galimybę įgyvendinti plataus užmojo projektus vadovaujantis ES principais ir remti valstybes, norinčias dalyvauti programoje PRIMA ir į ją investuoti.

1.13. Komitetas, atsižvelgdamas į nemažus sunkumus greitai ir veiksmingai įvykdyti formalius programos reikalavimus, su kuriais susiduria daugelis programoje „Horizontas 2020“ jau dalyvaujančių trečiųjų šalių, ragina, kai tai įmanoma, šiuos reikalavimus supaprastinti ir aktyviai remti gebėjimų stiprinimo procesą.

## 2. Įžanga

2.1. Jungtinių Tautų duomenimis, Viduržemio jūros regione yra 180 mln. vandens stokojančių asmenų, o tai sudaro 50 proc. vandens nepriteklių patiriančių planetos gyventojų<sup>(1)</sup>. Tai savo ruožtu daro labai neigiamą poveikį mitybai, sveikatai, bendruomenėms ir gyvenimo lygiui bei gerovei.

2.2. FAO ataskaitoje „Mediterra 2016“ nurodyta, kaip per pastaruosius metus dėl politinio nestabilumo, klimato kaitos ir spartaus gyventojų skaičiaus didėjimo ši problema dar labiau paastrėjo. Be to, prie šių veiksnių prisideda „trigubas švaistymas“, t. y. netinkamas gamtos išteklių naudojimas, maisto švaistymas ir lėtas tradicinių žinių nykimas<sup>(2)</sup>.

2.3. Vandens išteklių trūkumo ir įperkamo bei darnios maisto gamybos problemos yra vienos iš pagrindinių priežasčių, paskatinusių dabartinės migracijos į Europą bangą. Jei šių problemų priežastys nebus panaikintos ten, kur jos kilo, jų pasekmių nebus įmanoma pašalinti nei trumpuoju, nei ilguoju laikotarpiu.

<sup>(1)</sup> UNEP/MAP-Plan Bleu, *State of the Environment and Development in the Mediterranean*, Atėnai, 2009 m. Viduržemio jūros baseinas sudaro tik 3 proc. visos planetos vandens išteklių. Pasak Jungtinių Tautų, kiekvienam asmeniui, kad jis gyventų oriai, reikia ne mažiau kaip 1 700 m<sup>3</sup> vandens per metus. Viduržemio jūros baseine gyvena 460 mln. žmonių, iš kurių 180 mln. laikomi stokojančiais vandens, nes vienam gyventojui per metus tenka mažiau nei 1 000 m<sup>3</sup> vandens, ir iš jų 80 mln. šis kiekis neviršija 500 m<sup>3</sup>, o tai laikoma ypač dideliu vandens išteklių nepriteklumi.

<sup>(2)</sup> CIEHAM/FAO. *2016 Mediterra. Zero Waste in the Mediterranean. Natural Resources, Food and Knowledge*, Paris, Presses de Sciences Po, 2016 m.

2.4. Viduržemio jūros regiono valstybių narių investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas apsirūpinimo vandeniu ir darnios maisto produktų gamybos srityje niekada neprilygo iššūkiams ir dažnai apsiribojo pavienio bendradarbiavimo formomis ir buvo reglamentuojamas dvišaliais valstybių narių susitarimais.

2.5. Viduržemio jūros regiono mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystės (PRIMA) idėja kilo 2012 m. Barselonoje vykusioje Europos Sąjungos ir Viduržemio jūros regiono šalių mokslo, technologijų ir inovacijų konferencijoje. Tikslas – stiprinti Europos Sąjungos ir Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) srityje – tai dalis platesnio užmojo Sąjungos išorės politikos tikslų, susijusių su Pietų kaimynystės šalimis <sup>(3)</sup>.

2.6. Po 2014 m. gruodžio 5 d. Konkurencingumo tarybos išvadų ir tų pačių metų gruodžio mėn. valstybių narių ir Viduržemio jūros baseino ES nepriklausančių valstybių pateikto oficialaus pasiūlymo <sup>(4)</sup> Europos Komisija parengė išsamų poveikio vertinimą <sup>(5)</sup> ir pasiūlymą dėl dalyvavimo (šioje nuomonėje nagrinėjamoje) programoje <sup>(6)</sup>.

### 3. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

3.1. Dalyvavimo programoje PRIMA teisinis pagrindas – Sutarties dėl ES veikimo (SESV) 185 straipsnis. Pagal šią priemonę, įgyvendindama daugiametę bendrąją programą, ES gali, susitarusi su atitinkamomis valstybėmis narėmis, dalyvauti kelių valstybių narių vykdomose mokslinių tyrimų ir plėtros programose, įskaitant dalyvavimą struktūrose, sukurtose toms programoms vykdyti.

3.2. Dešimties metų trukmės programą bendrai įgyvendins keturiolika šalių:

- 9 ES valstybės narės: Kipras, Prancūzija, Graikija, Italija, Liuksemburgas, Malta, Portugalija, Čekija ir Ispanija,
- 2 programos „Horizontas 2020“ asocijuotosios trečiosios šalys: Izraelis ir Tunisas,
- 3 programos „Horizontas 2020“ asocijuotomis šalimis nesančios trečiosios šalys: Egiptas, Libanas ir Marokas.

3.2.1. Programos „Horizontas 2020“ asocijuotomis šalimis nesančių trečiųjų šalių dalyvavimas priklausys nuo to, ar bus sudarytas tarptautinis susitarimas su ES siekiant išplėsti programos PRIMA teisinio režimo taikymą.

3.3. Programos strateginis tikslas – rasti bendrus inovatyvius sprendimus aprūpinimo vandeniu ir maisto sistemų srityje, kurių skubiai reikia Viduržemio jūros regionui. Šie sprendimai leis užtikrinti saugesnes, veiksmingesnes, efektyvesnes ir aplinkos bei ekonominiu požiūriu tvaresnes vandens prieigos ir apsirūpinimo maistu sistemas.

3.4. Programa PRIMA bus įtraukta į platesnę aukšto lygmens priemonių programą ir papildys kitas įvairias ne MTI Europos iniciatyvas. Tarp jų šios iniciatyvos:

- mokslo diplomatija,
- Europos kaimynystės politikos (EKP) peržiūra,
- darnaus vystymosi tikslai,
- migracija,
- Europos diplomatija klimato srityje po COP 21.

<sup>(3)</sup> COM(2016) 385 *final*. Komisijos komunikatas dėl naujo partnerystės su trečiosiomis šalimis modelio sukūrimo pagal Europos migracijos darbotvarkę.

<sup>(4)</sup> COM(2016) 662 *final*.

<sup>(5)</sup> SWD(2016) 332 *final*.

<sup>(6)</sup> Šį pasiūlymą pateikė 19 šalių.

3.5. Programoje PRIMA, atsižvelgiant į *Komisijos komunikatą dėl naujo partnerystės su trečiosiomis šalimis modelio sukūrimo pagal Europos migracijos darbotvarkę* <sup>(7)</sup>, keliamas tikslas šalinti pamatinės migracijos srautų priežastis vykdant esamą visų sričių ES politiką <sup>(8)</sup> pasitelkiant sutartinės partnerystės mechanizmą.

3.6. Subsidiarumo požiūriu PRIMA yra jungtinė programa, kuri pagrįsta dalyvaujančių valstybių narių ir asocijuotųjų šalių, remiant ir dalyvaujant ES, įgyvendinamomis nacionalinėmis programomis bei vykdoma veikla ir yra iš jų sudaryta. Daugiadisciplinis ir daugiasektorinis požiūris ir didelės investicijos į išteklius turėtų sudaryti sąlygas vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu pasiekti techninius ir politinius tikslus, kurių iki šiol atskirai valstybėms narėms nepavyko pasiekti.

3.7. Proporcingumo požiūriu Sąjunga dalyvaus programoje PRIMA neviršydama SESV nustatytos kompetencijos ir tik sudarys palankesnes sąlygas dalyvaujančioms valstybėms įgyvendinti programos PRIMA tikslus ir jas remti, įskaitant finansškai. Dalyvaujančios valstybės turės dirbti išvien, kad atitinkamos nacionalinės programos ar veikla būtų geriau koordinuojamos, derinamos ir integruojamos, ir galiausiai parengti bendrą ilgalaikę strateginę mokslinių tyrimų darbotvarkę.

3.8. Sąjunga teiks finansinę paramą, kurios dydis bus suderintas su nacionalinėmis investicijomis ir neviršys 200 mln. EUR, įskaitant ELPA įnašą. Finansavimas bus skiriamas per bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“ ir apims septynis metinius darbo planus 2018–2024 m. laikotarpiu.

3.9. Didžiausias ES įnašas negali viršyti programoje dalyvaujančių valstybių įnašo. Be to, jei dalyvaujančios valstybės neprisideda arba prisideda iš dalies prie programos PRIMA finansavimo, Komisija gali proporcingai sumažinti ES skiriamą finansavimą.

3.10. Komisija nurodo, kad siekiant įgyvendinti dešimties metų programą būtina parengti išsamią strateginę mokslinių tyrimų darbotvarkę, kurią vykdo dalyvaujančios valstybės ir kuri įgyvendinama per konkrečią įgyvendinimo struktūrą, ir visapusiškai ją įgyvendinti skelbiant daugkartinius tarpvalstybinius kvietimus teikti paraiškas. ES įnašą visų pirma administruos programos PRIMA įgyvendinimo struktūra PRIMA-IS.

3.11. Komisija numato programos PRIMA metiniais darbo planais užtikrinti, kad veikla būtų nuosekli, koordinuojama ir ja būtų siekiama programos PRIMA einamųjų, konkrečių ir bendrųjų tikslų. Komisijai tvirtinti teikiamame metiniame darbo plane nurodoma:

— tarptautiniai kvietimai teikti pasiūlymus, kurie būtų finansuojami PRIMA-IS iš ES įnašo lėšų pagal programos „Horizontas 2020“ taisykles,

— veikla, kurią finansuoja tik dalyvaujančios valstybės ir į kurią atsižvelgiama nustatant Sąjungos įnašą atitinkančią santykinę dalį.

Prieš šią veiklą įtraukiant į metinį darbo planą ją vertins išorės ekspertų grupė.

3.12. PRIMA-IS metinėje ataskaitoje bus aptariamos abi veiksmų kryptys ir ja, kai tai būtina ir Komisijai priėmus sprendimą, bus galima atlikti pakeitimus ir koregavimus, įskaitant finansinius išipareigojimus. Be to, 2022 m. bus atliekamas programos PRIMA tarpinis vertinimas, o 2028 m. – galutinis vertinimas.

<sup>(7)</sup> Žr. 3 išnašą.

<sup>(8)</sup> Švietimo, mokslinių tyrimų, klimato kaitos, energetikos, aplinkos ir žemės ūkio politika.

#### 4. Bendrosios pastabos

##### 4.1. Kadangi:

- EESRK ne kartą pabrėžė, kad vanduo<sup>(9)</sup> ir žemės ūkio ir maisto gamybos grandinės darnumas<sup>(10)</sup> turi būti svarbiausi dabartinės ir ateities Europos politikos klausimai,
- Komitetas taip pat išpėjo, kad dabartinė vandens ir maisto krizė Viduržemio jūros regione<sup>(11)</sup> ir karas bei pagrindinių žmogaus teisių pažeidimas yra pagrindinės dabartinio migracijos antplūdžio į Europą priežastys,
- EESRK jau ne kartą pabrėžė, kad reikia stiprinti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, ypač susijusiomis su Europos kaimynystės politika (EKP) ir Viduržemio jūros šalių sąjunga (VJS), siekiant veiksmingiau spręsti *bendrus uždavinius*<sup>(12)</sup> remiantis *bendru vystymusi*<sup>(13)</sup>,
- Komitetas daug kartų rekomendavo imtis tvirtų ir ryžtingų veiksmų siekiant įveikti ir pašalinti politinę, ekonominę, socialinę ir humanitarinę krizę Viduržemio jūros regione sukėlusios krizės priežastis<sup>(14)</sup>.

EESRK palankiai vertintų, jei programa PRIMA būtų parengta laikantis tikrai holistinio<sup>(15)</sup>, daugiapakopio<sup>(16)</sup> ir tarpsektorinio požiūrio<sup>(17)</sup>, nes tai yra būtinos sąlygos sėkmingai ją įgyvendinti, be kita ko, užtikrinant konkrečius ir įvertinamus tvarumo<sup>(18)</sup>, atsparumo, gyvenimo ir darbo kokybės, žmogaus teisių ir demokratijos standartus.

4.2. Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui, kurį remia nacionalinės vyriausybės, regionai, vietos valdžios institucijos, universitetai, organizuota pilietinė visuomenė ir visi suinteresuotieji subjektai<sup>(19)</sup>, programą PRIMA grįsti SESV 185 straipsniu siekiant užtikrinti kuo didesnę integraciją moksliniu, valdymo ir finansiniu lygmenimis ir įtraukti valstybes nares ir trečiąsias šalis.

4.3. Komitetas mano, kad programa PRIMA galėtų būti svarbi iniciatyva ir puikus pavyzdys, nes įgyvendinama kaip plati *Viduržemio jūros makroregiono strategija*<sup>(20)</sup> pranoktų dvišalius partnerystės susitarimus, kurie dėl lėšų trūkumo iki šiol neleido deramai spręsti kai kurių svarbių Viduržemio jūros regione kylančių problemų.

<sup>(9)</sup> Žr. EESRK nuomones (OL C 44, 2013 2 15, p. 147 ir OL C 12, 2015 1 15, p. 33).

<sup>(10)</sup> Žr. EESRK nuomonę (OL C 303, 2016 8 19, p. 64).

<sup>(11)</sup> Žr. EESRK nuomonę (OL C 347, 2010 12 18, p. 41).

<sup>(12)</sup> Žr. EESRK nuomonę (OL C 383, 2015 11 17, p. 91).

<sup>(13)</sup> Rezoliucija dėl EESRK indėlio į Europos Komisijos 2017 m. darbo programą, 2016 m. 9.4 punktas: „EKP įvertinimas turėtų būti prioritetas. Plėtojant santykius su pietinėmis ir rytinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis nevertėtų visą dėmesį sutelkti į gynybą remiantis saugumo aspektais arba pabėgėlių krize, bet veikia pradėti tikrą bendro lygių partnerių vystymosi politiką.“

<sup>(14)</sup> 1.7 punktas: „EESRK palankiai vertina naujausią Komisijos pasiūlymą „spręsti pabėgėlių krizės išorės aspekto klausimą“ (...). Šiame naujausiame pasiūlyme pripažįstama, kad pagrindinės migracijos priežastys susijusios ne tik su vidaus reikalais ir saugumu, bet ir su kitomis politikos sritimis, pavyzdžiui, prekyba, vystymusi, užsienio politika ir integracija. Tai atitinka ES politikos tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo srityje nuoseklumo principą“ (OL C 71, 2016 2 24, p. 75).

<sup>(15)</sup> Nuomonė dėl *Viduržemio jūros makroregioninės strategijos* (OL C 44, 2013 2 15, p. 1, 1.4 punktas).

<sup>(16)</sup> Nuomonė dėl *Viduržemio jūros makroregioninės strategijos*: „EESRK mano, kad, nepaisant ypač nestabilios ir kol kas neaiškios padėties Viduržemio jūros regione, jau sudarytos visos sąlygos pradėti Komisijos, valstybių narių, Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavime dalyvaujančių šalių, vietos ir regionų valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės dialogą keletu lygmenų siekiant sukurti naują dviejų dalių Viduržemio jūros regiono šalių makroregioninę strategiją, kuri patenkintų regiono poreikius ir sustiprintų šio regiono tarptautinį konkurencingumą“ (OL C 44, 2013 2 15, p. 1, 1.1 punktas).

<sup>(17)</sup> EESRK nuomonė *Atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo skatinimo ir Europos kaimynystės politikos. Europos ir Viduržemio jūros regiono šalys* (OL C 376, 2011 12 22, p. 1, 1.3, 1.10 ir 1.11 punktai). EESRK nuomonė *ES energetikos politikos išorės dimensija* (OL C 264, 2016 7 20, p. 28, 1.1, 1.2.3 ir 1.3 punktai). EESRK nuomonė *Žuvų išteklių naudojimas Viduržemio jūroje* (OL C 43, 2012 2 15, p. 56).

<sup>(18)</sup> EESRK nuomonė *Europos ir Viduržemio jūros regiono tikslai po 2015 m.* (OL C 383, 2015 11 17, p. 44).

<sup>(19)</sup> Programos PRIMA poveikio vertinimas – suinteresuotųjų subjektų renginys. 2016 m. balandžio 17 d., Malta.

<sup>(20)</sup> EESRK nuomonė *Viduržemio jūros regiono sanglaudos plėtojimo strategija* (OL C 170, 2014 6 5, p. 1).



4.4. EESRK pritaria principui, kad programai PRIMA skirtas Sąjungos finansavimas turi prilygti susijusių šalių finansavimui ir, jei dalyvaujančios valstybės neprisideda prie programos PRIMA finansavimo arba vėluoja tai padaryti, Komisija gali proporcingai sumažinti ES finansavimo dalį.

4.5. Komitetas mano, kad PRIMA-IS yra būtinas ir labai svarbus programos PRIMA ir jai skirto ES finansavimo valdymo ir stebėsenos vykdomasis organas, todėl tikisi, kad valdymas bus atviras.

4.6. EESRK mano, kad programa „Horizontas 2020“ yra tinkamiausia lėšų paskirstymo priemonė, taip pat pritaria sprendimui laikyti didžiąją dalį programoje PRIMA numatytos veiklos „visuomenės iššūkiais“ atsižvelgiant į jų visuotinį ir tarpvalstybinį pobūdį<sup>(21)</sup>.

4.6.1. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad iki šiol daugelis programoje „Horizontas 2020“ dalyvaujančių trečiųjų šalių teigia susiduriančios su dideliais sunkumais greitai ir veiksmingai įvykdyti formalius programos reikalavimus. Todėl EESRK ragina, kai tai įmanoma, supaprastinti šiuos reikalavimus siekiant sudaryti palankesnes dalyvavimo sąlygas ir pagerinti rezultatus.

## 5. Konkrečios pastabos

5.1. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad šiame procese dalyvauja ne visos Viduržemio jūros valstybės. Iš esmės, bet kuri kita valstybė narė ar trečioji šalis turėtų galėti dalyvauti programoje PRIMA, su sąlyga, kad ji prisidės prie jos finansavimo. Tačiau EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad PRIMA-IS generalinė asamblėja, kurią sudaro nacionalinių vyriausybių atstovai, turės vieningai patvirtinti naujų trečiųjų šalių prisijungimą<sup>(22)</sup>. Komitetas, atsižvelgdamas į politines ir socialines trečiųjų šalių kandidatų sąlygas, rekomenduoja ES laikytis įtraukiesnio požiūrio, vengti taikyti vieningą balsavimą, nes tai vienoms valstybėms narėms gali suteikti veto teisę kitų atžvilgiu. Jį reiktų pakeisti kvalifikuota balsų dauguma. Be to, rekomenduoja į programos įgyvendinimo veiklą įtraukti įvairius technologinės parengties lygius (TRL) siekiant apimti visus mokslinės veiklos etapus.

5.2. EESRK rekomenduoja užtikrinti iš tiesų horizontalią programos PRIMA sąsają su ES politika ir iniciatyvomis, kurios jau įgyvendinamos ar dar bus įgyvendinamos, siekiant kuo didesnio jos pačios poveikio. Komitetas atkreipia ypatingą dėmesį, kad šią programą būtina susieti su žiedinės ekonomikos dokumentų rinkiniu<sup>(23)</sup>. Tai atliktų labai svarbų vaidmenį tausaus vandens naudojimo ir darnios žemės ūkio ir maisto gamybos (pvz., žemės naudojimas ir trąšos<sup>(24)</sup>) srityse.

5.2.1. Komitetas mano, kad iniciatyva PRIMA dar kartą pabrėžiama, kad skubiai būtina parengti *dirvožemio pagrindų direktyvą*<sup>(25)</sup>, kurioje būtų atsižvelgta į įvairių ES šalių skirtumus, nes tai itin svarbu norint kuo tiksliau nustatyti ir tikslingai sutelkti inovacijų ir mokslinių tyrimų veiklą.

5.3. Komitetas rekomenduoja laikytis daugiapakopio požiūrio, pagal kurį numatytas aktyvus organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas. Tai galėtų atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant ne tik konkrečius, bet bendresnius, t. y. demokratizacijos ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimo daugelyje trečiųjų šalių tikslus ir užtikrinant jų sklaidą<sup>(26)</sup>. Todėl Komitetas tikisi, kad bus užtikrintas tiesioginis organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas konsultacinio komiteto forma ir įskaitant PRIMA-IS struktūroje siekiant stiprinti valdymą ir padėti kartu nustatyti ir stebėti ekonominę ir socialinę programos poveikį<sup>(27)</sup>.

5.4. Jei vienas ar keletas projektų negali būti finansuojami nacionalinėmis lėšomis per nacionalines finansavimo agentūras, nes išnaudoti nacionaliniai asignavimai, Komitetas siūlo tokius projektus finansuoti skiriant PRIMA-IS paramą. ES finansavimas negali viršyti 20 proc. viso ES įnašo ir, jei papildomų lėšų nepakaks, bus pasirinktas pagal eiliškumo tvarką kitas projektas. Ši priemonė bus labai svarbi siekiant išlaikyti aukštą įgyvendintų projektų kokybę.

<sup>(21)</sup> EESRK nuomonė *JTI ir VPSP įgyvendinant programą „Horizontas 2020“* (OL C 34, 2017 2 2, p. 24).

<sup>(22)</sup> COM(2016) 662 final. 12 straipsnio 2 dalis.

<sup>(23)</sup> EESRK nuomonė *Žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys* (OL C 264, 2016 7 20, p. 98).

<sup>(24)</sup> EESRK nuomonė *Žiedinė ekonomika. Trąšos* (OL C 389, 2016 10 21, p. 80).

<sup>(25)</sup> EESRK nuomonė *Dirvožemio apsaugos teminė strategija* (OL C 168, 2007 7 20, p. 29). EESRK nuomonė *Žiedinė ekonomika. Trąšos* (OL C 389, 2016 10 21, p. 80, 1.4 ir 3.6 punktai).

<sup>(26)</sup> EESRK nuomonė *Pilietinė visuomenė EUROMED regione* (OL C 376, 2011 12 22, p. 32).

<sup>(27)</sup> EESRK nuomonė *Makroregioninių strategijų valdymas* (OL C 12, 2015 1 15, p. 64).

5.5. EESRK palankiai vertina tai, kad programoje PRIMA nedalyvaujančių ES valstybių subjektai gali būti laikomi atitinkančiais finansavimo reikalavimus tais atvejais, kai jų turimos kompetencijos neturi programoje PRIMA jau dalyvaujančios šalys. Tokiomis aplinkybėmis jų „mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos“ finansavimo dalis neturėtų būti didesnė nei 50 proc. finansuoti tinkamų sąnaudų, t. y. jų finansavimas „inovacijų veiklai“ turi sudaryti 35–50 proc. finansuoti tinkamų sąnaudų. Tai leis išlaikyti aukštą ES principus atitinkantį įgyvendintų projektų lygį ir kartu paremti valstybes, norinčias dalyvauti programoje PRIMA ir ją finansuoti.

5.6. EESRK dar kartą pabrėžia, kad siekiant darnaus vystymosi vandens klausimą būtina spręsti visapusiškai atsižvelgiant į aplinkos, ekonominius ir socialinius aspektus ir atsižvelgiant į visą vandens ciklą, įskaitant dirbtinius etapus, kurie tapo galimi dėl naujų technologijų. ES turi laikytis teisingesnio požiūrio į vandens gavybą išlaikydama pusiausvyrą tarp konkuruojančių ekonomikos ir energetikos sektorių reikalavimų ir būtinybės išsaugoti gėlo vandens ekosistemas ir pareigos užtikrinti vieną pagrindinių piliečių teisių<sup>(28)</sup>.

5.7. EESRK pabrėžia, kad vieną didžiausių problemų Viduržemio jūros regione, ypač Afrikos pakrantėje, lemia su protų nutekėjimu (ypač jaunų žmonių) susijęs tradicinių tvaraus ūkininkavimo metodų praradimas. Komitetas rekomenduoja atliekant didelės pridėtinės vertės studijas ir mokslinius tyrimus pagal programą „Horizontas 2020“ nustatyti didelį socialinį poveikį turinčius procesus, kuriems būdingas ekonominis prieinamumas ir kurie lengvai perduodami, siekiant tokias žinias panaudoti ir skatinti ekonomikos augimą bei užimtumą.

Bruselis, 2017 m. sausio 26 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Georges DASSIS*

---

<sup>(28)</sup> EESRK nuomonė *Vandens politikos integravimas į kitas ES politikos sritis* (OL C 248, 2011 8 25, p. 43, 1.13 punktą).







ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)  
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)



**Europos Sąjungos leidinių biuras**  
2985 Liuksemburgas  
LIUKSEMBURGAS

**LT**